

UNIVERZA V LJUBLJANI
TEOLOŠKA FAKULTETA

Boštjan Gorišek

OZDRAVLJENJE SLEPOTE KOT PODOBA
EVANGELJSKE PEDAGOGIKE

ANALIZA Mr 8,22-26

Magistrsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
TEOLOŠKA FAKULTETA
ENOVITI MAGISTRSKI PROGRAM TEOLOGIJA

Boštjan Gorišek

OZDRAVLJENJE SLEPOTE KOT PODOBA
EVANGELJSKE PEDAGOGIKE

ANALIZA Mr 8,22-26

Magistrsko delo

Mentor: izr. prof. dr. Maksimilijan Matjaž

Ljubljana, junij 2016

ZAHVALA

To magistrsko delo je zaključek in hkrati nov začetek na poti za Jezusom in kako biti njegov učenec v vsakdanjem življenju, v trenutkih sreče in stiske. Na tej poti pa nismo sami, z nami je Gospod, ki je naša moč in številni bratje in sestre, ki nam jih Gospod pošilja na pot.

Posebna zahvala mentorju, izr. prof. dr. Maksimiljanu Matjažu za potrpežljivo in zavzeto spremljanje nastajanja tega dela.

Zahvaljujem se tudi ostalim dobrim ljudem, ki so mi pomagali pri študiju in pri tem delu, prof. dr. Palmisano Marji Carmeli SL, rektorju bogoslovnega semenišča g. Romanu Starcu, Janezu Arnež, Urški Lampret, Ani Rožman, Maticu Miheliču in Sari Križnik.

KRATICE IN OKRAJŠAVE

Apd	Apostolska dela
Ef	Pismo Efežanom
Flp	Pismo Filipljanom
Gal	Pismo Galačanom
gl.	glej
Heb	Pismo Hebrejcem
Iz	Knjiga preroka Izaija
Jak	Jakobovo pismo
Jer	Knjiga preroka Jeremija
Jn	Evangelij po Janezu
Lk	Evangelij po Luku
Mr	Evangelij po Marku
Mt	Evangelij po Mateju
Oz	Knjiga preroka Ozeja
prim.	primerjaj
Raz	Razodetje (Apokalipsa)
Rim	Pismo Rimljanom
Sir	Knjiga preroka Siraha
sl.	sledi
SPJ	Sveto pismo, Nova zaveza in Psalmi. Jeruzalemska izdaja, Družina, Ljubljana 2010

SSP – Sveto pismo, Slovenski standardni prevod, Svetopisemska družba Slovenije,
Ljubljana 1997

Tob	Tobitova knjiga
v.	vrstica
Zah	Zaharija
1 Jn	Prvo Janezovo pismo
1 Kor	Prvo pismo Korinčanom
1 Kr	Prva knjiga kraljev
1 Mz	Prva Mojzesova knjiga
1 Pt	Prvo Petrovo pismo
1 Sam	Prva Samuelova knjiga
1 Tes	Prvo pismo Tesaloničanom
2 Kor	Drugo pismo Korinčanom
2 Kr	Druga knjiga kraljev
2 Mz	Druga Mojzesova knjiga
2 Sam	Druga Samuelova knjiga
2 Tim	Drugo pismo Timoteju
4 Mz	Četrta Mojzesova knjiga

KAZALO

ZAHVALA	III
KRATICE IN OKRAJŠAVE.....	V
KAZALO	VII
UVOD	1
1. JEZUSOVA PEDAGOGIKA IN PROBLEM PRENOSA VERE	2
1.1 MARKOV POGLED NA UČENCA JEZUSA KRISTUSA	2
2. JEZUSOVA VZGOJA VELIKIH IN MALIH UČENCEV V Mr 8, 22-26 V ŠIRŠEM KONTEKSTU MR 8.....	5
2.1 FORMACIJA VELIKIH UČENCEV	5
2.2 POGLED NA UČENCE V ŠIRŠEM KONTEKSTU OBRAVNAVANEGA ODLOMKA	8
2.2.1 MALI UČENCI V MARKOVEM EVANGELIJU IN NJIHOVA VLOGA 10	
2.2.2 MALI UČENCI V KOTRASTU Z VELIKIMI UČENCI.....	14
2.2.3 PREHOD MALIH UČENCEV IZ STRAHU V VERO.....	15
2.2.4 MALI UČENCI IN NJIHOVA DRŽA DO UČITELJA	17
2.3 ZGLED MALEGA UČENCA	20
2.4 JEZUS ODPIRA OČI VELIKIM UČENCEM	24
3. EKSEGETSKA ANALIZA ODLOMKA	27
3.1 ZAMEJITEV ODLOMKA (Mr 8,22-26)	27
3.2 ČLENITEV IN STRUKTURIRANJE TEKSTA.....	28

3.3	VKLJUČENOST ODLOMKA V KONTEKST.....	29
3.3.1	POMANJKANJE RAZUMEVANJA IN VERE PRI UČENCIH.....	30
3.3.2	PREHOD IZ MNOŽIČNEGA UČENJA NA POSAMZENIKA	31
3.4	SINHRONA ANALIZA.....	33
3.4.1	KLJUČNE BESEDE V IZBRANEM ODLOMKU IN PRIMERJAVA Z OSTALIM BESEDILOM MARKOVEGA EVANGELIJA:	33
3.4.2	SINHRONOST MED SLEPIM V BETESDI IN SLEPIM BARTIMAJEM (MR 10,46-52):	35
3.5	ANALIZA MOTIVOV IN TEM.....	38
3.6	INTERPRETACIJA	40
3.6.1	PODROBNEJŠA INTERPRETACIJA (8,22-26).....	40
3.7	AKTUALIZACIJA.....	42
4.	»TOPOS« – PROSTOR IZKUSTVA ŽIVLJENJA IN VERE UČENCEV	44
4.1	POMEN »TOPOSA« PRI MARKU.....	47
4.1.1	GALILEJA IN JERUZALEM	49
4.2	KONTRAST SVETIH PROSTOROV.....	51
4.3	VPLIV KOZMIČNEGA DUALIZMA NA MARKA.....	53
4.4	MARKO IN GOSPODOVA POT.....	55
4.5	ODNOS MED DVEMA PREDSTAVITVAMA SVETEGA PROSTORA IN HOJA ZA JEZUSOM V MARKU	60
4.6	MARKOV DIALOG S KOZMIČNIM DUALIZMOM	61
5.	CELOSTNO OZDRAVLJENJE UČENCA	64
5.1	APOSTOLI KOT PRVI JEZUSOVI UČENECL.....	64

5.1.1	POKLIC UČENCEV	67
5.1.2	UČENEC IN SLEPOTA.....	69
5.1.3	SLEPOTA V MR 8,22-26	70
5.1.4	OSVOBODITEV OBSEDENIH	71
5.2	NASPROTUJOČI SI POGLEDI NA ZLO PRI MARKU.....	73
5.3	NASPROTUJOČE SI PREDSTAVE JEZUSA PRI MARKU	75
6.	SKLEPNA SINTEZA	79
	SKLEP	81
	POVZETEK.....	83
	KLJUČNE BESEDE:.....	85
	SUMMARY.....	86
	KEY WORDS:.....	87
	SEZNAM REFERENC.....	88
	SPLETNI VIRI:	89

UVOD

To magistrsko delo je nastalo z namenom, da bi na primeru pripovedi o ozdravitvi slepega v Betsajdi v Markovem evangeliju (8,22-26) predstavili slepoto, ki pa je v resnici mnogo več kot le fizična slepota oči. S pomočjo eksegetske analize bomo skušali izluščiti poudarke Jezusove formacije učencev. Skušali bomo pokazati, kako skuša Markov evangelij s svojim načinom podajanja besedila bralca na nek način aktivno vključiti v zgodbo in ga nagovoriti, da postane odnos med bralcem in Jezusom tako močan, da se lahko identificira z njim. V tem magistrskem delu želimo razjasniti tudi, zakaj so učenci glavni posredniki pri komunikaciji med evangelistom in bralcem in kako njihov odnos z Jezusom in človeškost njihovega obnašanja in razmišljanja pritegne bralca, da se identificira z njimi.

V začetku bomo predstavili Jezusovo pedagogiko in problem prenosa vere, saj vemo, da je slepota podoba učenca, ki ima oči, pa ne vidi. Problem nastane takrat, ko Jezus naleti na popolno zakrknjenost srca. Lahko rečemo, da ves evangelij želi z nenehnim spominjanjem, opominjanjem in razlaganjem predreti to našo trdosrčnost. Pokazati želimo na slepega iz Betsajde, saj gre v tem primeru za pogled slepega, ki končno vse vidi jasno in na daleč. To bo na koncu Markovega evangelija nakazal tudi pogled stotnika, najbolj oddaljene osebe, ki končno vidi Božjega Sina na križu, ki je kraj največje oddaljenosti od Boga, in ga prepozna.

V nadaljevanju želimo s pomočjo izbranih bibličnih virov pokazati na značilnosti Jezusovega pedagoškega delovanja v procesu formacije velikih in malih učencev v Markovem evangeliju glede na specifično situacijo vsakega posameznika, v kateri se prepoznata svetopisemski veliki ali mali učenec ter bralec evangelija. Preko toposa in svetosti kraja pa želimo ovrednotiti pomen toposa v teološki strukturi Markovega evangelija ter iz tega izpeljati smernice za sodobno formacijo identitete bralca, ki sam postaja Jezusov učenec.

Zadnji del pa bomo posvetili tematiki, kako Jezus učenca ozdravlja celostno, saj je samo dejstvo fizičnega ozdravljenja v primerjavi s tem, kar Jezus pravzaprav v celoti naredi iz njega, zanemarljivo majhno.

1. JEZUSOVA PEDAGOGIKA IN PROBLEM PRENOSA VERE

1.1 MARKOV POGLED NA UČENCA JEZUSA KRISTUSA

Markov evangelij želi s svojim načinom pripovedovanja bralca čim bolj nagovoriti in ga tako aktivno vključiti v zgodbo. Učenci so glavni posredniki pri komunikaciji med evangelistom in bralcem. Njihov odnos z Jezusom in človeškost njihovega obnašanja in razmišljanja pritegne bralca, da se identificira z njimi. Tako Marko preko učencev vabi bralca, naj se odzove Jezusovemu klicu »biti z njim« (1,16sl.; 3,14) in naj vztraja z njim tudi v trpljenju (14,32-42). Še posebej je bralec poklican, da sprejme Jezusovo besedo, ko je učenci ne razumejo (8,17; 9,32), da ga prepozna tudi takrat, ko ga učenci ne (4,41; 6,49sl.) in da stopi na njihovo mesto, ko ti odpovedo in se razbežijo (4,10.18.37.50sl. 66-72). Bralec je preko učencev povabljen v osebno šolo ob Jezusu (4,34; 7,17; 8,14sl; 9,2sl.28.33-50; 10,10sl; 13,3), da bi lahko iz te tesne skupnosti z njim (3,14), »od znotraj« (4,10) odkrival skrivnost Božjega kraljestva. Ko Marko posreduje Jezusov govor o dogodkih poslednjega časa štirim izbranim učencem (13,5-37), postane dokončno očitno, da njegovo oznanilo ni bilo namenjeno samo neposredno navzočim učencem, ampak vsem, ki bodo tudi preko zapisane besede vstopali v odnos z njim. Pripoved vključi bralca v aktivno dogajanje in iskanje ter ga tako usmeri na pot za Jezusom. Tudi se mora vsak bralec evangelija zavestno in svobodno odločiti, da bo stopil na pot za glavnim akterjem evangelija – Jezusom, Sinom človekovim. Ko se poda na to pot, se bo moral tudi sam soočiti z izzivi učencev in iskati odgovore, ki jih evangelij zastavlja. (Matjaž 2011, 18)

Marko že na začetku evangelija povzame vsebino Jezusovega oznanila in njegovo temeljno zapoved: »Čas se je dopolnil in Božje kraljestvo se je približalo. Spreobrnite se in verujte evangeliju!« (1,15). Iz teh besed je razvidno, da je Jezusovo delovanje povsem povezano z Bogom in njegovim načrtom odrešenja. Vse kar mora Jezus oznaniti svojim učencem, lahko povzamemo v nekaj besedah: Jezus, Sin človekov je Gospod in Božje kraljestvo se je v njem kot človeku dokončno približalo. Ko se učenec resnično zaveda, da je Gospod blizu, hoče tudi ostati z njim (prim. 9,5). Vse od poklica

prvih učencev predstavlja evangelist Jezusa vedno v družbi učencev. Njihova osnovna naloga je, da so z njim (3,14). Učenci se v Markovem evangeliju vedno nahajajo ob Jezusu (1,18; 2,15), v krogu dvanajsterice (3,14; 4,10) ali ob posamezniku iz skupine dvanajsterih (5,37; 9,2). Izstopa ambivalenten prikaz. Učenci se odlikujejo v povezanosti z Jezusom, saj mu sledijo, ga poslušajo in vidijo več od drugih, ki jih Jezus sreča (3,14). Naloga poslanstva, ki jim jo da Jezus, jih loči od okolice. Njihova vloga se vedno bolj sklada z vlogo Jezusa Kristusa. Po drugi strani se učenci srečujejo in znajdejo v situacijah, ko reagirajo z nerazumevanjem (4,13: Ne poznate te podobe?; 7,18: Tako? Vi ne razumete?) Ko je na morju nevihta, se učenci obnašajo tako, da jim mora Jezus reči: »Nimate vere?« (Matjaž 2010, 1016)

Tema biti učenec se ne odraža samo s pripovedmi o dvanajsterih, temveč tudi preko opisa številnih »malih učencev«, ki so sledili Jezusu (npr. krvotočna žena, ozdravljenec v Gerasi, Bartimaj idr.). Poučevanje teh malih učencev je pomembno za razumevanje Markovega pogleda na učenčevstvo, za razumevanje njegove perspektive o tem, kaj je povezano s hojo za Jezusom in življenjem po evangeliju. (Matjaž 2015, 74)

Učenec s svojim iskanjem ne išče resnice samo na področju vsakdanjega življenja in dela, ampak predvsem z iskanjem resnice o spoznanju Boga in kaj hitro lahko ugotovimo, da ni nikoli nihče povsem zadovoljen z doseženo stopnjo spoznanja. Nove generacije se morajo znova in znova podati na pot iskanja poti za Jezusom. Tako npr. preučevanje Stare zaveze kaže na postopen razvoj spoznanja o odrešenjski resnici, ki prihaja od Boga in je hkrati sad človeške odprtosti in njegovega zvestega iskanja, da bi popolneje spoznal Boga. Dejstvo, da nam je v Kristusu podarjena nepresegljiva polnost razodetja, njegovih učencev in celotne Cerkve v teku časa, nas ne odvezuje od nenehnega skupnega prizadevanja za boljše in bolj življenjsko razumevanje prav te odrešenjske resnice. Najplemenitejša človeška naloga je iskati smisel življenja in življenje kar najbolj osmisliti kot Jezusov učenec. Če si človek neha prizadevati za več luči in boljše spoznavanje resnice tako, da svoje omejeno spoznanje istoveti s samo resnico, postane nestrpen in se zapre božji resnici. Imeti svoje spoznanje resnice za popolno in zaključeno ni nič drugega kot malikovanje. Vse naše spoznanje se dogaja s postopnim odpiranjem oči srca. »Zdaj gledamo z ogledalom, v uganki, takrat pa iz obličja v obličje. Zdaj spoznavam deloma, takrat pa bom spoznal, kakor sem bil spoznan« (1Kor 13,12). Prav je, da se Jezusov učenec z velikim zanimanjem ukvarja z

Učeniškimi besedami, tako kot apostoli, ki so jih skušali razumeti in so od Jezusa želeli dodatna pojasnila, če česa niso razumeli. Jezus pa jih vedno znova graja zaradi njihove kratkovidnosti (4,13; 7,18). Njihovo neprestano spraševanje kaže, da Jezusa ne razumejo, obenem pa kaže na to, kako zelo se zanj zanimajo. Zaradi njihove kratkovidnosti jih sicer graja, vendar odgovarja na njihova vprašanja in jih vodi h globljemu razumevanju svojih besed (4,10-25.33; 7,17-23; 9,28; 10,10-12). Jezus nikoli ne zavrne prošelj svojih učencev in njihovih vprašanj, kar znova kaže na njihovo medsebojno povezanost. Učenci ne želijo ostati le pri poslušanju »besede«, ampak jo iskreno želijo v življenju razumeti – spregledati in osvojiti – se spreobrniti. Jezus je odprt za njihova vprašanja in jih še posebej poučuje. (Stock 2000, 18)

Problem jasnega vida učencev je torej premajhno poznavanje Jezusa, odnosa z njim in njegove podarjajoče ljubezni. Poznavanje Jezusa najlažje razložimo preko njegovih čudežev. Jezus pa želi več kot to. Tako pravi v Mr 8,11-13, da temu rodu ne bo dano nobeno znamenje. Jezus želi ozdraviti naše oči, da bi videli. V njem se je Bog izrazil v polnosti in nam dal vse, kar ima in je, vse, kar nam je hotel in mogel darovati – dal nam je preprosto samega sebe. V evharistiji se tako spominjamo in zahvaljujemo za ta dar, iz katerega živimo. Odslej je edino znamenje njegova »beseda«. Kdor veruje in jo sprejme, vstopi v samo resničnost Boga. (Fausti 2007, 200)

Jasen vid, ki ga zamegljuje zakrknjeno srce ljudi, je daleč od Njega (prim. Mr 7,1-23). Zato lahko Izaijeve besede, ki jih Jezus obrne na farizeje, evangelist naslovi na Jezusovo prvo skupnost, Cerkev. To, kar dobre ljudi drži daleč od Boga, so »verska izročila«, ločena od ljubezni, njihovega izvora. Človek je vedno, tudi takrat ko se ne zaveda, navezan na svoje navade. Ni mu treba vsakokrat izumljati stvari in vedenja. Zanaša se na običajno, na to, kar se je naučil. V tej človekovi slepoti pa vloga postave ni več zakrivanje ali ozdravljanje zla, temveč postane zanemarjanje bistva in pikolovsko izpolnjevanje določenih podrobnosti, da lahko človek opravičuje samega sebe in obsoja druge. Evangelij pa poudarja potrebo po odpuščanju in usmiljenju. Samo na ta način učenec spozna Boga takšnega kot je in se razodeva kot zastonjska ljubezen, ki se daje za svoje, da bi imeli življenje. Žal pa je uporaba Postave in izročil za samoopravičenje hkrati posledica in vzrok zakrknjenosti srca, ki preprečuje, da bi prepoznali resničnost Boga. (Fausti 2007, 181)

2. JEZUSOVA VZGOJA VELIKIH IN MALIH UČENCEV V MR 8, 22-26 V ŠIRŠEM KONTEKSTU MR 8

Osmo poglavje Markovega evangelija, z vrhom v postopni ozdravitvi slepega v Betsajdi (8,22-26), povzema celoto teme učenčevstva. Marko dogodek razume kot podobo slepote učencev, ki ne morejo razumeti skrivnosti Jezusove osebe – njegovih besed in njegovega poslanstva. Učenci so pozvani, da spregledajo, kar pomeni, da se spreobrnejo in spremenijo smer svojega razmišljanja, da omehčajo svoje srce in usmerijo korake na pot za njim.

2.1 FORMACIJA VELIKIH UČENCEV

Marko nas v celotnem evangeliju sooča z vprašanjem, kaj pomeni biti Jezusov učenec. Pokaže nam, da se formacija Jezusovega učenca dogaja na poti za njim. Prava podoba Jezusovega učenca se postopoma razodeva ob razkrivanju Jezusove identitete. (Matjaž 2015, 72)

Učenec v Markovem evangeliju postaja tako, da ga Jezus uči gojiti hrepenenja po Bogu in njegovem kraljestvu. To so hrepenenja, ki jih je Bog s svojo besedo prebujal v svojem ljudstvu že v Stari zavezi. Takoj na začetku evangelija ta hrepenenja predstavi Janez Krstnik, ki s starozaveznimi citati kaže na obljubljenega mesija: »Glej, pošiljam svojega glasnika« (1,2) kar nas spomni na 2 Mz 23,20, kjer Bog obljublja Izraelu angela, ki ga bo branil in vodil v obljubljeno deželo. Prvi del citata (v. 2) prikazuje Janeza kot »angela«, ki prihaja pred Gospodovim prihodom za sodbo in naznanja njegov dan. Besede, ki govorijo o Gospodovem prihodu, o »njegovem« dnevu in »njegovim« sodbi pa najdemo pri preroku Malahiju (Mal 3,1sl.). Prav tako naslednja vrstica prvega poglavja citira Iz 40,3 ko pravi: »Glas vpijočega v puščavi« (1,3). Izaijeva knjiga je knjiga »začetka tolažbe«, v kateri Drugi Izaija »tolaži« ljudstvo v izgnanstvu. Janez je »glas« in Jezus »bo« beseda. Kot se beseda ne more izraziti brez glasu, tako se tudi Jezus ne more izraziti brez Janeza in njegovih zahtev; in kot je glas

brez besede nesmiseln, tako vsako naše hrepenenje brez Jezusa ostaja brez svojega pravega pomena. (Fausti 2007, 17) Marko nadaljuje s starozavezno tematiko, ki se dotika najpomembnejšega dela zgodovine za izraelsko ljudstvo. Gre za zgodbo, ki opisuje, kako se je Jezus navsezgodaj, ko je bilo še čisto temno, umaknil ven na samotni kraj, da bi tam molil (1,35). Ko ga učenci, ki jih vodi Simon Peter, najdejo, mu očitajoče pravijo: »Vsi te iščejo« (1,37). Besedi »samoten« in »ven iz vasi« se navezujeta na eksodus Izraelcev, ki pa ga končno srečamo tudi pri slepem v Betsajdi. Jezusova molitev na samotnem kraju postane zgled učencem, saj Jezus sam pokaže, da molitev prepričuje človeku, da bi ostal v sužnosti greha, kar bi bila zanj smrtna past. Jezus kot pravi Bog vodi vsakega človeka iz (egiptovske) sužnosti slepote, da bi prišel v samoto – puščavo, kjer lahko posluša bistvo in ga nato preko vzgoje, ki predstavlja hojo za njim, privede v obljubljeni deželo. Ob tem se ustavimo še pri očitku učencev: »Vsi te iščejo!« (1,37), ki je poudarjen in naglašen z osebnim zaimkom »te«. Očitek bi sicer lahko opravičili s trditvijo, da imajo učenci dober namen: iščejo ga in mu svetujejo v njegovo dobro, vendar pa Jezus pokaže, da učenci bolj iščejo lastni jaz kot Boga. To je egoizem, ki je začetnik vsega zla, saj gre nerazumevanje med njim in njegovimi, hkrati pa opazimo tudi prve Markove opise napetosti med človeškim in božjim mišljenjem. Na tem mestu lahko dodamo tudi, da jih Jezus vedno zmede, kadar je sam z njimi. Pri tem je pomembno poudariti, da je v tej zmedbi, ki nastane pri učencih, vedno govora o temi. Še posebej se to opazi, kadar se dogaja ponoči (prim. 4,35sl. 6,74sl. 14,17sl.), ali pa tudi podnevi, ko jim govori o »svoji noči« (8,31-33; 9,31-34; 10,32-45). Zanje, ki so zaprti v posvetno in slepi za Božje gledanje, bodo te zmede postale seme spreobrnjenja. (Fausti 2007,54) Pogosto se zgodi, da najdemo pred spreobrnjenjem učenca veliko zakrknjenost in slepoto za Božjo skrivnost, ki jo med drugim najdemo tudi v zgodbi o gobavcu (1,40-45). Temu je Jezus po ozdravljenju prepovedal govoriti o tem, on pa prekrši »mesijansko skrivnost«. Problem »gobavca«, je v nerazumevanju Jezusa. Njegova zavezanost k molku se bo lahko spremenila šele, ko bo kot bivši gobavec v prvi osebi sam izkusil in posledično razumel božjo ljubezen, ki ga bo naredila za Jezusovega učenca (podobno situacijo nerazumevanja najdemo pri obsedencu iz Gerase: 5,19). Marko opisuje učence, ki nikakor ne razumejo Jezusa. En takšnih opisov je tudi pripoved o možu, ki je imel suho roko: »Pismouki so prežali nanj, ali ga bo ozdravil v soboto, da bi ga tožili. Tedaj je rekel možu s suho roko: »Prebudi se in stopi v sredo«! Njim pa je rekel: »Ali se sme v soboto delati dobro ali zlo, življenje rešiti ali uničiti?«

Ti pa so jezno molčali. Jezus jih je premerl z očmi in žalosten nad zakrknjenostjo njihovih src rekel človeku: »Iztegni roko!« (3,2-5) Ta zakrknjenost srca (3,5) je nasprotje čudenja in posledično samoobrambna reakcija strahu, ki postane zaprtost vase in se spremeni v napad na druge. To bo končno vzrok Jezusove smrti in je najbolj značilna za farizeje. Nerazumevanje Jezusa in napačna pričakovanja pa najdemo celo pri »njegovih domačih« (3,20-35), ki ga pridejo klicat, da bi bil z njimi, namesto da bi bili z njim oni, »ki so zunaj«.

Marko posreduje bralcu Jezusovo oznanilo preko tistih, ki so z njim in tudi preko tistih, »ki so zunaj«. Gre za opis različnih reakcij učencev in prvih poslušalcev. Preko odprtih vprašanj zavestno vključi v dogajanje tudi aktualne bralce in jih izzove, da zavzamejo lastno stališče. Proces odkrivanja Jezusove skrivnosti in hkrati formacije učencev pa nikoli ne poteka brez težav in konfliktov. Kot smo že omenili, prihaja z ene strani do izraza radikalna različnost med božjim in človeškim »mišljenjem« (prim. Mr 8,33) ter z druge strani pogled na skrivnost Jezusove osebe in njegovega poslanstva, ki je tako enkratna, da nujno preseže vsako tradicionalno predstavo in izzove poleg nasprotovanj in čudenja tudi strah. Ta motiv strahu se pri Marku pojavlja v pripovedih, ki se nanašajo na poti Jezusa in njegovih učencev iz Galileje v Jeruzalem. Na tej poti lahko sledimo trem etapam v razvoju procesa razodevanja Jezusove identitete, pri čemer zavzema motiv strahu zelo pomembno mesto. Po uvodnih sekvencah (1,1-13) nastopi prva etapa oznanjevanja Božjega kraljestva v Galileji (1,14-8,26), kjer se Jezus razodeva kot obljubljeni Mesija, ki z Božjo močjo zdravi, hrani, uči in vodi svoje ljudstvo. Motiv strahu je v tem delu najpogosteje prisoten. Izpostavimo odlomek o pomiritvi viharja na morju (4,35-41). Ta pripoved predstavlja z ene strani vrhunec prve etape Jezusovega mesijanskega delovanja in učenja v Galileji, še posebej v Kafarnaumu (1,21-38; 2,1-3,6), kjer prevladuje razodevanje njegove identitete z močjo in oblastjo (eksousia; prim. 1,22.27; 2,10; 3,15). Z druge strani pa odpira ta pripoved vrsto čudežnih dogodkov (5,1-20: ozdravljenje obsedenega v Gerasi; 5,21-43: obuditev Jairove hčere in ozdravljenje krvotočne žene). Vse štiri zgodbe so izredno dramatično opisane, pri vseh se Jezus sooči s skrajno življenjsko stisko in v vseh nastopa motiv strahu kot osrednji element (4,40sl.; 5,15.33.36). Jezusova nenavadna moč in avtoriteta (eksousia) do skrajnosti pretreseta navzoče in jih postavita pred temeljno vprašanje: "Kdo je v resnici Jezus?" To vprašanje po njegovi identiteti, ki je prvič izrecno zastavljeno ob koncu

pripovedi o pomiritvi viharja (4,41b), odmeva tudi preko ostalih treh poročil o čudežih, vse dokler ni na začetku druge enote evangelija nekako dan prvi odgovor (prim. 8,27sl). Pomiritev viharja na morju pomeni v strukturi prvega dela evangelija (1,14–8,26) prelomni trenutek v razodevanju Jezusove skrivnosti v Mr. Učence, ki ob nenadnem silnem viharju na jezeru doživijo nenavadno moč Jezusove besede, ki zapoveduje celo silam narave, prevzame velik strah in se sprašujejo: »Kdo neki je ta, da sta mu pokorna celo veter in morje?« (4,41b). To reakcijo učencev lahko interpretiramo kot tipični izraz nerazumevanja in nevere. Motiv strahu se nadaljuje pri nenavadnem srečanju sredi morja (6,50), pri srečanju prebivalcev geraške dežele (5,15) in krvotočne žene (5,33). Končno je z njim zaznamovan tudi odnos med Jezusom in Jairom (5,36) ter Herodom in Janezom Krstnikom (6,20). Petrova mesijanska izpoved na poti (8,27; prim. tudi 10,52) v pokrajini Cezareje Filipove odpira drugo etapo evangelija (8,27-10,52), kjer se Jezus pretežno posveča uvajanju svojih učencev v skrivnost Kraljestva. Motiv strahu spremlja njihovo doživljanje Jezusa na gori (9,6) ter na poti v Jeruzalem (9,32; 10,32). Razodevanje Jezusove mesijanske identitete doseže svoj vrhunec s spremenjenjem na gori. Zadnja etapa evangelija pa je zaznamovana z dogodki Jezusovega trpljenja, smrti in vstajenja v Jeruzalemu (11,1–16,8). Motiv strahu zaznamuje tukaj odnos nasprotnikov do Jezusa (11,18.32; 12,12), ki imajo v tem delu aktivno in prevladujočo vlogo. Pripoved o praznem grobu (16,1-8) na neki način izstopa iz dosedanjega poteka zgodbe Jezusa in njegovih učencev. Pripoved sklene pot evangelija, ki ima v 1,1 svoj začetek in nakazuje prehod od zgodovinskega Jezusa k Vstalemu, od učencev k oznanjevalcem. Motiv strahu v 16,8 je opisan kot zadnja reakcija učencev v Markovi pripovedi o zgodovinskem Jezusu, ki ima pri tem ključno vlogo. (Matjaž 2000, 412-417)

2.2 POGLED NA UČENCE V ŠIRŠEM KONTEKSTU OBRAVNAVANEGA ODLOMKA

Jezus želi učencem, ki so »z njim« (prim. 3,14), odpreti oči za potrebe množice, ki je lačna besede (prim. 4,12: »Pri njem se je zbrala zelo velika množica, tako da je stopil v čoln in je v njem sedel na morju, medtem ko je bila vsa množica na kopnem pri morju. Učil jih je v prilikah in jim v svojem nauku govoril«; prim. 6,34: »Ko se je izkrcal, je

zagledal veliko množico. Zasmili so se mu, ker so bili kakor ovce, ki nimajo pastirja, in jih je začel učiti mnogo stvari.«) in kruha (prim. 8,2-3: »Smili se mi množica, ker že tri dni vztrajajo pri meni in nimajo kaj jesti. Če jih bom odpustil lačne domov, bodo na poti omagali, kajti nekateri izmed njih so prišli od daleč«). Ta Jezusova želja se spremeni v čudež, ki jih nahrani in po vrhu vsega še veliko ostane. Takoj nato Jezus stopi v čoln in se z učenci odpelje po morju, ki je simbol skrivnostnosti in razburljivosti življenja. Kot v drugih poteh s čolnom je tu spet, čeprav ne na tako ekspliciten način, izpostavljen motiv strahu, ki je tesno povezan s potovanjem po morju in je bistven Markov izraz definicije pojma »biti Jezusov učenec«. (Matjaž 2015, 65) Učenec postaneš takrat, ko si pripravljen spustiti iz rok tisto, s čimer si zagotavljaš preživetje. To je tudi milostni trenutek, ki pa ga je treba hraniti in nadaljevati z nenehnim prečiščevanjem hrepenenja po življenju. Enostavno je te besede izgovoriti, težje pa jih je dejansko živeti in izpolnjevati. (Matjaž 2015, 73) Težko je zato, ker gre za strah za življenje samo (prim. 8,35: »Kdor namreč hoče rešiti svoje življenje, ga bo izgubil; kdor pa izgubi svoje življenje zaradi mene in evangelija, ga bo rešil.«), gre za strah semena, ki mora pasti v zemljo in umreti, da obrodi sad in da ta sad postane kruh (prim. 4,8: »Druga semena pa so padla na dobro zemljo in dala sad; zrasla so in se namnožila; eno je obrodilo trideseterno, drugo šestdeseterno in spet drugo stoterno.«; prim. 6,37: »Dajte jim vi jesti!«). V nadaljevanju se pojavijo farizeji, ki še manj razumejo pojem »biti Jezusov učenec in zahtevajo od Jezusa znamenje z neba. Ti so podoba popolne nevere, ki se oklepa svojih tradicij in zapovedi in s tem zapira pot že sami možnosti, da bi sploh lahko postali Jezusovi učenci. Jezus spoštuje njihovo svobodo, zato pa ne more ozdraviti njihove slepote, saj lahko ozdravlja le učence, ki se vsaj malo odprejo njegovemu ozdravljajočemu dotiku. Oni ne prosijo, temveč zahtevajo in zato jim ne bo dano znamenje. In Jezus jih pusti (prim. Mr 8,11-13). Jezus pa to priliko izkoristi, da posvari učence pred kvasom farizejev in pred Herodovim kvasom, to je pred zakrknjenostjo srca. Kvas so namreč imeli za vir nečistosti in pokvarjenosti (prim. 1 Kor 5,6-8; Gal 5,9) in je tako simbol človekovih slabih nagnjenj, v Markovi miselni zvezi pa pomeni slabo odzivnost na Jezusov nauk. (SPJ 2010, 136) Jezus tako opominja svoje učence z znanimi besedami: »Pazite, varujte se kvasa farizejev in Herodovega kvasa« (Mr 8,15b), oni pa kljub temu, da jim je prej govoril: »Vam je dana skrivnost Božjega kraljestva, tistim pa, ki so zunaj, se vse daje v prilikah« (Mr 4,11) vztrajajo v svojem pomanjkljivem razumevanju. Na tem mestu lahko najdemo povezavo

s prerokom Jeremijem, ki pravi: »Poslušaj vendar, to neumno in nerazsodno ljudstvo, ki ima oči, pa ne vidi, ušesa, pa ne sliši.« (Jer 5,21). (Riches 2000, 70)

Odlomek ozdravitve slepega v Betsajdi je kot nekakšen most med predhodnim odlomkom o pomnožitvi kruha in sledečim odlomkom o čudežnem ozdravljenju slepega. Ko se učenci pogovarjajo med seboj, da nimajo kruha, jim Jezus skuša postopno odpirati oči. Vpraša jih: »Kaj se pogovarjate, da nimate kruha? Kaj še vedno ne doumete in ne razumete? Ali imate srce zakrknjeno?« Zatem jim odgovarja na vsako zastavljeno vprašanje tako, da jih spomni na dvakratnost svojih dejanj. Na skrb za kruh jim odgovarja tako, da jih spomni na to, kako je dvakrat pomnožil kruh, z njim nahranil množice in je še oblino ostalo. Njihovo zakrknjenost srca prikaže z dvema podobama – oči in ušes, vida in sluha: »Oči imate, pa ne vidite, ušesa imate, pa ne slišite.« Skuša jim odpreti srce, kakor je tik pred tem gluhonememu odprl ušesa in razvezal jezik (7,31-37) in kakor bo zdaj slepemu odprl oči. Jezus je za učence edina luč, ki daje vid, on dovršuje novo stvarjenje in novi eksodus: vodi nas ven, da bi nas ozdravil in dal, da bi videli, kar človeško oko nikoli ni videlo in kar nam je Bog dal v svojem kruhu. (Fausti 2013, 208)

2.2.1 MALI UČENCI V MARKOVEM EVANGELIJU IN NJIHOVA VLOGA

Mali učenci v Markovem evangeliju so različne osebe, nastopajoči kot prosilci, ubogi ljudje, ki prihajajo k Jezusu po pomoč, vendar pa potrebe teh posameznikov služijo za osvetlitev drugih teološko-kristoloških sporočil v pripovedih. Pojav obsedenca v sinagogi v Kafarnaumu ponudi priložnost, da Jezus pokaže svojo oblast nad demoni (1,21-28). (Matjaž 2015, 74) Vsi so strmeli nad njegovim naukom, kajti učil jih je kakor nekdo, ki ima oblast in ne kakor pismouki. V tem odlomku lahko preberemo: »In takoj je bil v njihovi shodnici človek z nečistim duhom in je zavpil in rekel: Kaj imamo s teboj, Jezus Nazarečan? Si nas prišel pogubit? Poznam te, kdo si: Sveti, od Boga!« (1,23-24) Obsedeni je v odlomku predstavljen kot tisti, ki za razliko od ostalih, sliši, da je Jezusova beseda namenjena njemu. Ta sproži srce trgajoča hrepenenja in odpore, a je ne nazadnje tudi zmožna premagati odpore in uresničiti hrepenenja. Učenec se mora ob zgledu tega obsedenega naučiti prepoznavati notranje odzive, ki se sprožijo vsakokrat,

ko poslušamo ali beremo evangelij. (Fausti 2007, 43) V tem odlomku beremo, da so se vsi spraševali: »Kaj je to? Nov nauk z oblastjo!« (v. 27) Jezus pa v poslušalcih preko nauka in čudežev, ki jih dela, izzove začudenje in primora navzoče, da se vprašajo: »Kdo je ta Jezus iz Nazareta?« To je vprašanje, ki se vrača skozi ves prvi del evangelija (1,34; 2,12; 3,12; 4,41; 5,42; 6,2-3.14-16; 7,37; prim. 1,25.34; 3,11) na katero Peter končno odgovori: Kristus (Mesija) je (8,29). (SPJ 2010,123) Prav tako bolezen Simonove tašče daje učencem možnost, da izrazijo svoje zaupanje v Jezusa, saj se dogodek zgodi takoj za ozdravljenjem obsedenega, ki je veliko bolj poučne narave. Odlomek pravi: »Ko so prišli iz shodnice, so se z Jakobom in Janezom takoj napotili v Simonovo in Andrejevo hišo. Simonova tašča je ležala, ker je bila vročična, in brž so mu povedali o njej. Pristopil je, jo prijel za roko in jo vzdignil. Vročica jo je pustila in ona jim je stregla.« (1,29-31)

V primeru ozdravitve Petrove tašče gre za celostno ozdravitev učenke, ki je nato stregla. Postala je enaka Jezusu, ki ni prišel zato, da bi mu stregli, ampak da bi on stregel. V »Simonovi hiši« je ona prva učiteljica vere, ki je vzor življenja. Prek nje nas Jezus uči, ne z besedami, temveč z dejanji in v resnici (1 Jn 3,18). Ta čudež, ki ga Marko postavlja na začetek svojega evangelija nam že pomaga odpirati oči, da bi videli to, kar šteje pred Bogom, ki ne sodi po videzu (1 Sam 16,7). V prvih treh poglavjih Markovega evangelija sta najbolj razviti stranski osebi gobavec (1,40-45) in hromi (2,1-12), ki sta oba človeka polna vere.

Pri čudežu o gobavcu beremo, da je, ko je Jezus hodil po Galileji, ter ozdravljajal in izganjal hude duhove, k njemu prišel gobavec in ga na kolenih prosil in rekel: »Če hočeš, me moreš očistiti.«(1,40) Jezusu se je zasmilil, saj je vedel, da je to človek, ki je izgnan iz človeške družbe in mora za povrh sam poskrbeti za to, da se ga ljudje na daleč izogibajo, s tem, da jih opozarja na nevarnost. Edina skrb družbe je, da zaščiti samo sebe. Jezus se ni bal, da bi se okužil. Gobavcu je dovolil, da mu pride povsem blizu in pred njim pade na kolena. Še več, v času, ko so bili ljudje prepričani, da je že sama bližina gobavca lahko vzrok za okužbo, on »iztegne roko in se ga dotakne«. Sočutje do gobavca, ki ga je nosil v sebi, je bilo močnejše od strahu pred gobavostjo. Ozdravljenje gobavosti je takrat veljalo za dejanje, ki ga je mogoče primerjati z obujanjem mrtvih in so ga pripisovali samo Bogu. Znamenje, da je Božje kraljestvo blizu, spremlja obujanje mrtvih in sodi med dobrine mesijanskih časov. (SPJ 2010, 124) Jezus v teh okoliščinah

izgovori eno najlepših in najbolj božjih misli, čeprav zelo zgoščeno: »Hočem, bodi očiščen.« »Če hočeš, me moreš očistiti« (1,40) je rekel gobavec in tako izpovedal svojo vero v Jezusovo moč. Jezus pokaže svojo moč tako, da to stori. Jezus s tem implicitno razodeva svojo božansko presežnost. Noben čudodelec ob čudežu ne more tako govoriti, ker ve, da lahko on le prosi, roti, toda z močjo svoje volje ne more narediti čudeža. Ta je odvisen le od Boga. Samo Jezus lahko reče v prvi osebi: »Hočem,« ker ve, da je »eno« z Očetom. Ta primerjava med Mojzesovo postavo in evangelijem, nas, kar se tiče gobavosti, sili, da si zastavimo vprašanje: pri kateri od teh dveh drž pa se navdihujem jaz – bralec Markovega evangelija? Res je, da gobavost danes ni več bolezen, ki bi vzbujala strah. Že nekaj časa se govori o »novih gobavostih« in »novih gobavcih«. S temi izrazi se ne označujejo toliko današnje neozdravljive bolezni kot tiste (npr. aids in odvisnost od mamil), pred katerimi se družba brani tako, kakor se je nekoč branila pred gobavostjo: z osamitvijo bolnika na obrobje. Pogosto tovrstna naklonjenost, posebno še, če mora človek zato premagati samega sebe, pomeni začetek resničnega spreobrnjenja. Jezus ukaže ozdravljenju, naj tega nikomur ne pove, ampak naj se pokaže duhovniku, kot je to predpisovala Mojzesova postava. Tako je nakazal, da ni prišel postave odpraviti, temveč jo je prišel »dopolnit«, se pravi, udejanjiti tisto, kar je postava predpisovala, ni pa dala moči, da bi človek to lahko storil. S tem, ko ga je poslal, naj se pokaže duhovnikom, pa želi sporočiti, da je tudi duhovnikom hotel ponuditi priložnost, da bi verovali, ko bodo videli, da se v njem izpolnjujejo znamenja, ki so jih pričakovali od Mesija, med katerimi je bilo prav »očiščenje gobavcev« (Mt 11,5). (Cantalamesa 2011, 149-153)

Evangelij nadaljuje s pripovedjo o ozdravljenju hromega v Kafarnaumu, ki ga spremlja velikanska množica ljudi: »Veliko se jih je zbralo v neki hiši, tako da še v predverju ni bilo več prostora, in jim je govoril besedo. Štirje so mu tedaj prinesli hromega, ker ga zaradi množice niso mogli prinesiti predenj, so nad mestom, kjer je bil, odkrili streho; naredili so odprtino in spustili posteljo, na kateri je ležal hromi. Ko je Jezus videl njihovo vero, je rekel hromemu: »Otrok, odpuščeni so ti grehi!« Tam pa so bili tudi pismouki, ki so premišljevali: »Kaj ta tako govori? To je bogokletje! Kdo more odpuščati grehe razen enega, Boga?« Jezus je v duhu takoj spoznal, da pri sebi tako premišljujejo, in jim je rekel: »Kaj tako premišlujete v svojih srcih? Kaj je laže: reči hromemu: »Odpuščeni so ti grehi« ali reči: »Vstani, vzemi posteljo in hodi«? Ampak da

boste vedeli, da ima Sin človekov oblast na zemlji odpuščati grehe,« je rekel hromemu, »ti pravim: Vstani, vzemi svojo posteljo in pojdi domov!« Ta je vstal in takoj dvignil posteljo ter šel ven vpričo vseh, tako da so bili vsi iz sebe in so slavili Boga ter govorili: »Kaj takega še nikoli nismo videli.« (2,1-12). Hromi in njegovi štirje pomočniki izrazijo svojo vero s tem, da premagajo oviro, ki jo predstavlja množica, z namenom, da bi se srečali z Jezusom (2,2-5). Ti štirje so torej mali učenci, ki so se potrudili, da hromega prinesejo pred njega. Množica je kot živa meja okoli Jezusa. Da bi prišli do njega, moramo iz nje, narediti moramo korak naprej proti njemu. Množica je kopica posameznikov, ki so vsi enaki, zaprti vase in med seboj. Poslušanje Jezusove besede pa označuje prehod od posameznika do osebe, od množice do ljudstva. Ti štirje nosači so morali hromega prineesti na streho, odkriti streho in hromega spustiti v hišo. Ko je Jezus videl njihovo vero, je rekel hromemu, ki pa sam sicer še ni imel vere, kajti če bi jo imel, bi hodil, ker verovati pomeni hoditi za Jezusom (prim. 1,15-20). Gre za vero tistih, ki ga nosijo. Jezus reče hromemu, da so mu odpuščeni njegovi grehi, kar pomeni, da so se grehi, ki so se prej oprijemali človeka, ga obdajali in vezali, zdaj oddaljili od njega. (Fausti 2007, 66) Vsi so se čudili osvobojenosti greha. Pismouki pa so imeli dva dokaza, da bi lahko verjeli, da ima Jezus oblast storiti to, kar dela: prebral je njihove misli (in oni so dobro vedeli, da je res) in ozdravil telesno bolezen hromega. Jezus ne zanika njihove trditve, da lahko samo Bog odpušča grehe, s čudežem pa jim dokaže, da ima na zemlji enako oblast kakor Bog. To je eden od vrhuncev razodevanja osebe Jezusa Kristusa v Markovem evangeliju.

To, kar se je nekega dne zgodilo v Simonovi hiši, Jezus še naprej tudi danes dela v »Simonovi hiši«, ki je Cerkev. Mi smo tisti hromec vsakokrat, ko stopimo pred Boga, da bi prejeli odpuščanje grehov. Resnica je prav tista, ki so jo ubesedili pismouki in jo Jezus posredno potrdi: samo Bog lahko odpušča grehe. Človek lahko »stori« greh, le Bog pa ga lahko »odpusti«. Domišljavost modernega človeka, da si lahko sam odpušča ali celo zanika obstoj problema, ki se imenuje »greh«, je najbolj vznemirljivo znamenje izgube moralnega čuta v naši kulturi. Najpomembnejša stvar, ki nam jo Marko spregovori o grehu, ni to, da smo grešniki, ampak to, da imamo Boga, ki odpušča greh. In ko ga odpusti, nanj tudi pozabi, ga izbriše, naredi novo stvar, nas naredi kakor bel list papirja, na katerega lahko napišemo novo stran življenja. Ne bremeni nas z našimi storjenimi grehi, ne prinaša nam jih vedno znova pred oči. Očitke vesti moramo

spremeniti v hvalo in zahvalo. Med vsemi razlogi za hvalnico Bogu je – v skladu s Svetim pismom – največji prav ta: on je Bog, »ki odpušča krivdo, ki gre prek pregrehe«. Učenec je torej tisti, ki po veri ve, da mu je Jezus dal odpuščanje in milost. Ne čuti se več ločenega, temveč spravljenega z Bogom, s seboj in z drugimi. Simonova hiša – Cerkev – ima vrata široko odprta množicam, v njenem središču pa je on sam, h kateremu se vsi stekajo. Za tem odlomkom v evangeliju beremo, kako je Jezus v shodnici razlagal o pomenu sobote, ker so mu farizeji očitali, da so njegovi učenci v soboto smukali klasje. Tu se sedaj pojavi v shodnici mož s suho roko, ki je predstavljen v evangeliju kot učenec, kateremu Gospod odpre srce in roko, da bi lahko želel, kar je on prišel darovat. Človek, ki je ustvarjen, da ljubi, je po svoji naravi prežet s hrepenenjem. Vedno mu manjka bistveno, neskončno, potrebuje presežno, kar pa v polnosti lahko zadovolji samo Bog. Nič, kar proizvede, ga ne more izpopolniti, je pač nižje od njega. Ustvarjen je za drugega, vendar tega ne more proizvesti, lahko pa le sprejme. Sobota je Gospodov dan, zato je to dan, ko je treba delati dobra dela. Ozdravljenje, v tem primeru »življenje rešiti«, pa je delo, ki pristaja Gospodovemu dnevu. Kdor opušča dobra dela, ko je nujno, pa naj bo sobota ali kak drug dan, ubija človeka, četudi se pri tem sklicuje na zapoved sobotnega počitka. Če gre za pomoč človeku, se nihče ne sme izgovarjati na postavo. Delati dobro ali hudo? To vprašanje se postavlja pred vsakega učenca. Vmesne poti ni. Namen je tisti, ki Jezusovega učenca opredeli, ali dela dobro ali slabo. (Rozman 1987, 351)

2.2.2 MALI UČENCI V KOTRASTU Z VELIKIMI UČENCI

V poglavjih 4–8 Marko predstavi »male učence« kot figure v kontrastu z učenci. Medtem, ko se učenci odzivajo na Jezusa z naraščajočim nerazumevanjem in pomanjkanjem zaupanja, prosilci se odzovejo z vero in razumevanjem.

Prvemu prizoru, ki se dogaja v čolnu, sledijo tri zgodbe o čudežih, ki predstavijo male učence kot ljudi, ki premagajo strah in odgovorijo z vero. Po pomiritvi viharja Jezus osvobodi geraškega obsedenc (5,1-20). V nasprotju s prebivalci dežele, ki prosijo Jezusa, naj odide iz njihovih krajev, se geraški obsedenec ne boji Jezusa, prav nasprotno, prosi ga za dovoljenje, da bi smel ostati z njim. Jezusa namreč obsedenec pokliče: »Jezus, Sina Boga Najvišjega«, samega sebe pa Jezus označi z besedo

»Gospod, ki se te je usmilil«. Obsedeni je mali učenec, želi biti z Jezusom. To je prošnja tistega, ki je svoboden. Ko Jezusa hudi duh vpraša »Kaj imam s teboj?« to pomeni »Kaj je nama skupnega?« Ljubezen in sebičnost, zaupanje in strah, svoboda in sužnost, resnica in laž, luč in tema, slepota in čist ter jasen pogled. Vsi ti pojmi so si povsem tuji. Skupno jim je samo popolno nasprotje. Kompromis je nemogoč, čeprav ga zlo včasih skuša doseči. Ko priteče, da počasti Jezusa, je to skrajni poskus poraženca. Ta, ki je bil obseden, pa je že povsem novi človek. Je z njim, s Sinom. Zato je poslan k bratom, ki so še sužnji. Vsaka osvoboditev postane poslanstvo. Biti z njim in biti poslan sta dve temeljni določili apostola (3,14). Ko ga Jezus pošlje domov, že vemo, da je prej prebival med grobovi. Zdaj pa je poslan k tistim, ki še bivajo v njih. Kot je Jezus, ki ga je poslal Oče, prišel k njemu, tako je sedaj tudi on poslan k svojim, da bi nadaljeval z njimi isto delo, ki ga je Gospod začel z njim. (Fausti 2007, 142) Jezusova zastopniška ljubezen je naredila sedaj iz obsedenca oznanjevalca evangelija po Deseteromestju. Lahko bi rekli, da je to začetek oznanjevanja med pogani, oznanjevanje tega, kar mu je storil Jezus.

2.2.3 PREHOD MALIH UČENCEV IZ STRAHU V VERO

Vera in strah sta pomembni temi tudi v sledečem prizoru – v ozdravitvi Jairove hčere in v ozdravitvi žene, ki je krvavela (5,21-43). Jezus pravi, da je žena ozdravljena svoje bolezni zaradi svoje vere. Tudi ona potem, ko jo je Jezus začutil in pozval, naj seta »privatni« čudež razkrije vsem, premaga svoj strah in pride k Jezusu. Jezus je po oznanjevanju in delovanju po Deseteromestju prišel s čolnom spet nazaj na drugo stran. Tam pa so bile izrečene besede: »Hči, tvoja vera te je rešila« (5,34), ki jih je slišala žena, ki je že dvanajst let krvavela. Potreben je bil dotik, ki vodi v stik z Bogom v Kristusu. Žena je torej učenec, ki se v svoji veri dotakne Jezusa in je rešena svojega zla, saj ne reče »ozdravljena« ampak »rešena«, in ta rešitev označuje nekaj globljega, kar je znamenje odrešitve (prim. 2,10). V telesu je bila sicer ozdravljena, saj je to močno začutila, zdaj pa ji manjka še, da ga sreča iz oči v oči. Jezusovi veliki učenci v tej situaciji ne znajo razlikovati pritiskanja od dotika. Gospod ne želi samo žene privedi do polne stopnje vere, temveč hoče tudi učence pripeljati na ženino stopnjo. Žena je zatrepetala. To je strah in trepet tistega, ki je spoznal delovanje Boga in pride predenj.

Najprej se ga je dotaknila od zadaj, nato pa pred njim padla k nogam, da bi ga počastila. Pomemben je ta prehod od hrbta k obličju, ki ga je Jezus sam povzročil in se ga je žena bala. Njena »resnica« je bila neozdravljiva bolezen, njen obup nad seboj in nad vsem, pa tudi njeno upanje vanj, njen dotik in njena ozdravitev. Toda samo v pogovoru o vsem tem z njim se uresniči vera. Ko je prejela, kar je potrebovala, bi lahko odšla, Jezus pa jo je iskal, da bi govorila z njim, ki ji je pomagal. Učenci v čolnu niso imeli vere (4,38). Obupani nad sabo, še niso upali vanj. Iz tega odlomka je Jezusova pedagogika očitna tudi v tem, da vera pomeni dotakniti se ga in govoriti z njim iz oči v oči.

Tudi Jaír, po Jezusovem pozivu, naj se ne boji in naj veruje, uboga, čeprav se po sporočilu o smrti njegove hčerke zdi vse upanje izgubljeno: »Jezus nikomur ni dovolil, da bi šel z njim, razen Petru, Jakobu in Janezu, Jakobovemu bratu. Ko so prišli pred predstojnikovo hišo, je videl vrvež in ljudi, ki so jokali in zelo žalovali. Vstopil je in jim rekel: »Kaj se razburjate in jokate? Deklica ni umrla, ampak spi.« In posmehovali so se mu. On pa je vse odslovil in vzel s seboj očeta in mater deklice ter tiste, ki so bili z njim, in stopil tja, kjer je bila deklica. Deklico je prijel za roko in ji rekel: »Talíta kum,« kar v prevodu pomeni: »Deklica, rečem ti, vstani!« Deklica je takoj vstala in hodila; imela je namreč dvanajst let. Od začudenja so bili vsi iz sebe. On pa jim je strogo naročil, naj tega nihče ne izve, in je velel, naj ji dajo jesti. Jezus je s svojim dotikom spečih, ki jih privede nazaj v življenje, tudi gospodar smrti.« (prim. Mr 5,37-43) Mrtva deklica postane Jezusova učenka, ki vstane od mrtvih na dotik Ženina.

Jezus učencev ni vzgajal le z besedami, temveč predvsem z dejanji. Nekatera Jezusova dejanja izstopajo po tem, da je dovolil le Petru, Jakobu in Janezu, da so bili navzoči, ko jih je storil. Učenci neposredno doživijo, kaj pomeni »brezizhodna človeška stiska, zaupanje v Jezusa in nepremagljiva Jezusova moč«. Jair se nadeja pomoči za svojo hčerko, ki umira (5,23). Tu gre za poudarek na odnosu med Jezusom in smrtjo. Ko izvedo, da je hčerka umrla, pravi Jezus Jairu, da naj se ne preda strahu in malodušju, naj zaupa in trdno veruje (prim. 5,36). Sedaj je Jairu potrebna le vera. Ko Jezus obudi hčerko, učenci ob tem dogodku niso več isti. V obzorje njihove izkušnje je stopila neka nova dimenzija. V primeru smrti ne obstajata več samo objokovanje in nemoč, temveč tudi ukazujoča moč. Sedaj lahko na smrt odgovorijo z zaupanjem v Jezusovo moč, in ne samo z žalovanjem. Niso sami močnejši od smrti; poznajo pa močnejšega od smrti. Jezus je konec svojega življenja zaupal vsem učencem, le ti izbrani pa poznajo to

njegovo sposobnost. Vendar bo človeštvo Jezusa spoznalo, vanj zaupalo in imelo zavest, da se je z njimi spremenila usoda vseh, ker so to najprej doživeli Jezusovi učenci. (Stock 2000, 82-83)

Oba, tako krvaveča žena kot Jair, sta postavljena nasproti učencem, ki jim primanjkuje poguma, zaupanja in vere. Reakciji strahu Jezusovih učencev (prim. 6,50) je postavljena nasproti tudi Sirofeničanka, ki s svojim pogumom in razumevanjem odgovori pozitivno na Jezusov nagovor: »Vstal je in od tam šel v pokrajino Tira. Stopil je v neko hišo in je želel, da bi tega nihče ne izvedel, vendar ni mogel ostati skrit. Takoj je slišala o njem žena, katere hčerka je imela nečistega duha, in je prišla ter mu padla pred noge. Žena je bila Grkinja, po rodu Sirofeničanka. Prosila ga je, naj izžene demona iz njene hčere. Govoril ji je: »Pústi, da se najprej nasitijo otroci. Ni lepo jemati kruh otrokom in ga metati psom.« Ona pa je odvrnila z besedami: »Gospod, tudi psi pod mizo jedo drobtinice, ki padajo od otrok.« Rekel ji je: »Zaradi te besede pojdi, demon je šel iz tvoje hčere.« Odšla je domov in našla deklico, ki je ležala v postelji; in demon je šel iz nje.« (7,24-30). Njena vera je tako velika, da premaga strah in prepozna bogastvo Božjega usmiljenja. Žena in vsak, kdor je v odnosu z Gospodom, je njegov učenec, ne po svoji zaslugi, ampak po Božji milosti. Vera v Jezusa Kristusa ni nič drugega, kakor prehod iz naše slepote v odnos z Gospodom. Ko je v tem odlomku govora o kruhu, le-ta za učence, tako velike kot male, pomeni življenje. Kruh otroka je Očetova zastonjska ljubezen. Kruh otrok je Sin, ki nam daje svoje življenje. Če so ga učenci sposobni zamenjati s prikaznijo, pa ta žena ve, da za rešitev njene hčerke zadostuje malo drobtinic. Poganka je edina, ki ga do zdaj uživa (čeprav prosi le za drobtinice) in Jezus želi s tem vzbuditi ljubosumje otrok, da bi znali ceniti dar, ki je bil prvi ponujen njim (prim. Rim 11,11).

2.2.4 MALI UČENCI IN NJIHOVA DRŽA DO UČITELJA

Mali učenci in njihova drža do učitelja se pri Marku najbolj pokažeta v dveh odlomkih, ki izpostavljata držo stranskih oseb: v prvem odlomku Jezus ozdravi gluhonemega, ko je odšel iz pokrajine Tira in šel skozi Sidón proti Galilejskemu jezeru, po sredi pokrajine Deseteromestja. (Matjaž 2015, 75) Privedli so mu gluhega, ki je tudi težko govoril, in ga prosili, da bi položil roko nanj. Vzel ga je k sebi, stran od množice, mu

položil prste v ušesa, pljunil in se dotaknil njegovega jezika. Ozrl se je proti nebu, zavzdihnil in mu rekel: »Efatá!« to je »Odpri se!« In takoj so se mu odprla ušesa, razvezala se je vez njegovega jezika in je pravilno govoril. Jezus jim je naročil, naj tega nikomur ne povejo; toda bolj, ko jim je naročal, bolj so oznanjali in nadvse osupli so govorili: »Vse prav dela: gluhi daje, da slišijo, nemim, da govorijo« (7,31-37). Jezus je v tem primeru razglašen kot tisti, ki vse pravi dela, ki je naše upanje, Odrešenik, ki nas dela nove ljudi, s slino, ki je skoraj koncentracija dihanja in tako simbol Duha. Sama črka ni dovolj, ubija (2 Kor 3,6), ko razkriva naše zlo. Gospodova beseda, ki je postala kruh, ima v sebi Duha, ki daje življenje. Učenci so tisti, ki so videli, da so zaradi Kristusove ljubezni končno sposobni poslušati in odgovoriti. Beseda, ki gre preko križa je zmožna premagati vsako zaprtost in nas ozdraviti gluhosti.

Drugi odlomek je ozdravitev slepega v Betsajdi (8,22-26), kjer je Jezus predstavljen kot edina luč, ki daje vid. Lahko bi rekli, da dovršuje novo stvarjenje. Slepí ve, da ne more sam ozdraveti, zato pusti, da deluje Bog, Gospod. Med tema čudežema ozdravitve stoji tretji prizor v čolnu (8,14-21). Bralec čuti kontrast med držo velikih in malih učencev, ko je očitno, da Jezus zmore premagati fizično gluhosto in slepoto, ne uspe pa ozdraviti duhovne brezčutnosti učencev.

V osrednjem delu evangelija (8,27–10,45) Marko še naprej prikazuje male učence kot prosilce, toda zdaj vključi tudi negativne značilnosti. Nauk o učencih dobiva tukaj novo dimenzijo, ki je najavljena v 8,34: Jezus začne vabiti k hoji za njim vsakogar, ki se je pripravljen odpovedati grehu, nositi svoj križ ter sprejeti pot trpljenja in služenja. V tem delu pripovedi dobi Markovo obravnavanje stranskih oseb presenetljivo negativen obrat. Mali učenci tukaj ne uspejo razumeti Jezusa ali mu slediti.

V nasprotju s prosilci iz prejšnjih poglavij, se npr. oče božjastnega dečka bori za vero (9,14-29). Kot član »nevernega rodu« (9,18) se oče sprašuje o Jezusovih zmožnostih, da bi pomagal njegovemu sinu. V najboljšem primeru je njegova vera še vedno mešana z dvomom in prosi za osvoboditev svoje nevere. Marko opisuje Jezusa kot tistega, ki deluje z močjo po veri v svojo besedo, ki premaga gluhonemega demona. Pojavi se problem učencev, ki v odsotnosti Jezusa nadaljevati delo, saj se zdi, da nimajo vere, ker ne prosijo (molitev). Učenec ne more sam v sebi prebuditi vere, vera je dar, ki ga Bog daje vsem. Edini pogoj, da ga prejmemo pa je, da zanj prosimo. V priliki je oče tega dečka tisti učenec, ki pride k Jezusu s prošnjo, ki jo mora vsakdo izraziti, da bi prejel

vero, v sinu pa se zgodi prehod iz sužnosti gluhonememu demonu v svobodo dialoga z Bogom. To sta primera dveh razdeljenih likov, po katerih vidimo najprej pot vere in potem njen učinek. V naslednjem odlomku (10,17-31) pride bogataš, ki se v številnih pogledih razlikuje od drugih prosilcev, k Jezusu pride po nasvet in ne po ozdravljenje. Bogataš ne izreče nobene potrebe, ne izrazi vere, ne pokaže razumevanja in ne sprejme ozdravljenja; na Jezusovo vabilo k hoji za njim ne želi odgovoriti, ker zavajajoča moč njegovega bogastva zatre klic.

Drugače pa je bilo pri ozdravitvi slepega iz Jerihe: »Ko je s svojimi učenci in s precejšnjo množico odhajal iz Jerihe, je slepi berač Bartimáj, Timájev sin, sedel ob poti. In ko je slišal, da je to Jezus Nazarečan, je začel vpiti in govoriti: »Jezus, Davidov sin, usmili se me!« Mnogi so ga grajali, naj umolkne, on pa je še glasneje vpil: »Davidov sin, usmili se me!« Jezus je obstal in rekel: »Pokličite ga!« Poklicali so slepega in mu rekli: »Le pogum, vstani, kliče te!« Odvrge je svoj plašč, skočil pokonci in pohitel k Jezusu. Jezus ga je vprašal: »Kaj hočeš, da ti storim?« Slepí mu je dejal: »Rabuní, da bi spregledal!« Jezus mu je rekel: »Pojdi, tvoja vera te je rešila!« Takoj je spregledal in šel po poti za njim« (10,46-52). Za ozdravljenega Bartimaja je Jezus luč sveta, Davidov Sin, ki izvršuje svojo kraljevskost z usmiljenjem. Klicanje ime Gospoda je postal klic rešitve. Rabuni se v tej vlogi pojavi kot osebni učitelj. Učenca torej naredi klicanje Jezusovega imena. Apostoli, ki so v začetku slepi, ga morajo poklicati. Bartimaj je človek, ki ne zapravi priložnosti. Slišal je, da prihaja Jezus, dojel je, da je to njegova življenjska priložnost in je nemudoma ukrepal. Jezus še vedno prihaja tudi danes. Skrivnost, kako razumeti ta evangeljski odlomek, je v tem, da se vsi počutimo kot Bartimaj: »berači luči« ob robu ceste. Odziv okoli stoječih (»grajali so ga, naj umolkne«) izpostavi našo prikrito namero, da bi naša beda ostala prikrita, da se ne bi pokazala, da ne bi motila našega pogleda in naših sanj. Bralca pa ta reakcija spomni na predsodke tistih, ki bi želeli, da vere ne bi javno izražali, da je ne bi razglašali, ampak bi ostala nekaj izključno zasebnega. Ko Bartimaj Jezusa pokliče »Davidov sin«, s tem izpove svojo vero; to pomeni, da je Jezus obljubljeni Mesija, zmagovalec. Zdi se, da ga vidimo, kako hipoma vstane in tipaje (ker še ne vidi) gre proti kraju, od koder prihaja Jezusov glas. Odvrže plašč in za seboj zapusti vse, kakor tisti, ki je gotov, da začneja novo življenje. Ob sklepu: Jezus ga je vprašal: »Kaj hočeš, da ti storim?« Slepí mu je dejal: »Rabuní, da bi spregledal!« Jezus mu je rekel: »Pojdi, tvoja vera te je rešila!« Takoj je

spregledal in šel po poti za njim. Precej očitno je, da se ta Jezusov čudež, kakor tudi mnogi drugi, dogaja na dveh ravneh: na telesni in duhovni. Govori nam o dveh vrstah slepote: o slepoti oči in o slepoti srca. Druga je veliko hujša in je težje ozdravljiva kot prva. S telesnimi očmi vidimo minljive stvari, z očmi srca pa neminljive. Izraz »slep« je obremenjen s številnimi negativnimi pomeni, da ga po pravici, kakor je tudi današnja težnja, uporabljamo za moralno slepoto nevednosti in ravnodušnosti. Bartimaj ni slep, je samo človek, ki ne vidi. S srcem vidi bolje kot mnogi drugi okoli njega, ker veruje in ohranja upanje. Prav ta notranji pogled mu pomaga, da zopet telesno spregleda in vidi stvari okoli sebe. »Tvoja vera te je rešila!« mu je rekel Jezus. Eno od znamenj njegove vere je dejstvo, da je takoj, ko je bil ozdravljen, stopil na pot za Jezusom, postal je njegov učenec. Tudi vera je »slepa« (namreč v pomenu, da se ne ravna v skladu z razumom) in vendar vse vodi. (Cantalamessa 2011, 247)

Vsi ti našteti Jezusovi čudeži niso nikakršno razkazovanje moči. So znamenja, ki razodevajo na eni strani njegovo usmiljenje, ki se na koncu izrazi kot nemoč, saj ga bo pripeljala na križ, in na drugi strani to, kar želi narediti v nas, da bi postali podobni njemu.

2.3 ZGLED MALEGA UČENCA

Odlomek o ozdravitvi slepega v Betsajdi uvaja Jezusovo čudenje nad nerazumevanjem učencev: »Mar še vedno ne razumete?« Potem, ko jih je spomnil na oba čudeža pomnožitve kruha, ki kažeta na to, da je on tisti, ki daje kruh in življenje, pokaže tudi to, da je on tisti, ki ozdravlja in odpira to, kar je zaprto (»Efatà!« (7,34)), končno pa postavi v središče glavni problem: »Kaj še vedno ne doumete in ne razumete?« (8,17). Da bi Jezus pokazal svojo potrpežljivost in resnično željo po celostnem ozdravljenju učencev, je potreben ta mali slepi, a iskreni učenec, ki se Jezusu pusti dotakniti in odpreti oči.

Jezus s tem pokaže, da lahko odpre ušesa in oči tudi tistim, ki so sicer živeli v poganskem svetu, njegovi učenci pa ne vidijo, niti ne slišijo. Jezus s tem skuša ozdraviti tudi tiste, ki so znotraj skupnosti, ki imajo »pomanjkljiv« pogled in sluh v odnosu do njegovega nauka in vere vanj. Šele zdrav duhovni pogled in sluh lahko pripomore k temu, da se učenci učijo slediti Jezusu po poti križa. Ernest Best pravi, da sta tako

pripoved o ozdravljenju gluhonemega kot pripoved o ozdravitvi slepega prehod iz poganstva v krščansko vero, v napredovanje in preoblikovanje v krščanskem življenju. (Best 1983, 62)

Tu trčita skupaj koncepta velikega in malega učenca. Veliki učenci so tisti, ki so z Jezusom, ki jih je na poseben način izbral, naj hodijo za njim. Mali učenci pa nam kažejo, da smo k hoji za Kristusom povabljeni vsi. Poklic učenca torej ni namenjen zgolj tistim, ki so prejeli poseben klic, naj mu sledijo (prim. 1,16-20; 3,13-19) in edinstveno nalogo za poučevanje in delovanje (prim. 3,13-19; 6,7-13). Še več: veliki, »izbrani« učenci na tem mestu ne vidijo, ne slišijo in ne razumejo. Bralec Markovega evangelija je povabljen, da kot mali učenec odgovori na splošni Jezusov klic postati učenec. Mali učenci so torej precej običajni ljudje, od tistih, ki so slepi in berači, pa do tistih, ki so pismouki; od vdov do bogatega mladeniča, od gobavca do člana sinedrija. V tem kontekstu se torej lahko kot učenec prepozna vsak bralec evangelija. (Matjaž 2015, 78) Kar je Jezus doslej storil za razne čudežno ozdravljene, je torej to, kar hoče narediti za vsakega izmed nas. To lahko prepoznamo tudi po dveh stopnjah čudeža ozdravitve slepega v Betsajdi. Predstavljata namreč dve temelji stopnji naše poti razsvetljenja: prva nam da prepoznati Kristusa kot naše upanje, druga pa nam da prepoznati, onstran vsakega našega upanja – celo v sami smrti vsakega našega upanja – Božjega Sina, ki nas ljubi in daje življenje za nas. (prim. Fausti 2013, 207) Tu se pripravlja tudi prelom evangelija, v katerem se Jezus predstavlja kot Sin človekov, da bi učenci v njem prepoznali Božjega Sina.

»Vidiš kaj?« je torej vprašanje, ki ga Jezus zastavi slepemu, da bi njegovi učenci razumeli. V čolnu jih je jasno prepričal o njihovi slepoti. Spoznanje, da ne vidiš, je namreč že pol ozdravljenja. Lahko bi rekli, da je fizično ozdravljenje za Boga lažje kot vzbuditi našo željo, da bi videli. (Fausti 2013, 207) Želi, da bi mi hrepeneli po tem, da bi spregledali, zato vpraša slepega Bartimaja: »Kaj hočeš, da ti storim?« (10,51). Učenec je torej tisti, ki je slep, ki pa se tega tudi zaveda. V sebi prepozna kvas farizejev in Heroda, ki mu preprečuje, da bi jedel kruh otrok (prim. 7,27). Ve tudi, da kljub vsem pripomočkom ne more sam ozdraveti in zato mora pustiti, da deluje Gospod. (Fausti 2013, 208) Ta čudež je torej veliko upanje vsakega učenca: Jezusovo usmiljenje, neutrudno in vedno na delu, slavi zmago nad vsako našo gluhoto in slepoto. Ima potrpežljivost kmeta, ki je sejal; njegova beseda, ki podnevi in ponoči prodira v razpoke

kamnitega srca, se ukorenini in raste. Ta ozdravitev je, kot ozdravitev gluhega, boleč napor za Kristusa, izražen z dvema njegovima ječanjema (7,34: Ozrl se je proti »nebu, zavzdihnil in mu rekel: »Efatà«, to je: »Odpri se!«; 8,12: On pa je v svojem duhu globoko zavzdihnil in rekel: »Kaj zahteva ta rod znamenje? Resnično, povem vam: Temu rodu znamenje ne bo dano«.). Ta, ki z oblastjo utiša morje, ki nehote ozdravi krvavečo ženo (prim. 5,25-34) in s preprosto besedo obudi deklico (5,35-43), opravlja zdaj svoje najtrše in najtežje delo.

Do tu je bil namen evangelija poudariti in bralcu omogočiti diagnozo tega, kar nam je vsem skupno: zakrknjenost srca, ljubosumno varovane pod figovim listjem samozadostnosti, verske in/ali posvetne, ki jo hrani dvojni kvas, predstavljen v predhodnem odlomku. V želji, da bi njegovi učenci spoznali osebo Odrešenika, Jezus sam dopusti, da se bo zgodilo to, kar bo na koncu plačal s križem. (Fausti 2013, 208) S križem pa se zgodba ne konča, ampak se nadaljuje v Galileji. Ob tem spoznamo, da je proces razodevanja osebe Jezusa Kristusa podoben procesu širjenja evangelija. Njegovo razodevanje in širjenje veselega oznanila pa imata skupno značilnost, da se uvajata postopoma. V tej postopnosti poti odrešenja, ki je zelo nazorna prav v odlomku ozdravljenja slepega v Betsajdi, se zelo jasno odpira odgovor na pomembno vprašanje, kaj pomeni biti Jezusov učenec. Ugotoviti je treba, kaj spada k bistvu Jezusovega učenca, kdo gradi temo »učenčevstva«. Marko v tem kontekstu namreč zelo poudarja pomen poti. Tako kot je pri razodevanju Jezusove identitete poudarek na postopnosti in procesu, se ob razodevanju skrivnosti Jezusove osebe posledično razvija tudi podoba učenca. (Matjaž 2015, 72) Zato se mora Jezus slepega dotakniti dvakrat, da ga v celoti ozdravi, saj je zdravljenje slepote dolgotrajno. Namen prvega dela čudeža je podčrtati nujnost drugega posega. Ta nujnost Jezusovega drugega posega je, kot smo že jasno videli, navzoča v celoti Jezusovega delovanja v Markovem evangeliju: dve delitvi kruha (6,30-44; 8,1-10), dva posega na gluhem (7,31-37) in zdaj še dva na slepem. Tu Jezus končno le začenja vsaj malo uspevati v doseganju svojega namena: v kratkem se bo končno prepoznal kot Kristus. (Fausti 2013, 207)

Markova predstavitev malih učencev je tako poziv kot opomin. Klic k hoji za Jezusom je odprt vsakomur, a vključuje samoodpoved, žrtev in prostovoljno ter ponižno službo. S padcem velikih učencev ter na koncu tudi malih učencev, ko žene ne izpolnijo angelovega naročila in zbežijo od groba (prim. 16,8), Marko opominja, da Jezusove

zahteve, ki se postavljajo pred učence, niso lahke. Strah zase in nerazumevanje ter trdosrčnost so možne ovire za vsakogar, ki se poda na pot za Jezusom. (Matjaž 2015, 78) Potrebno pa je poudariti, da ne glede na dvome, padce, strahove in dvome, kljub vsemu Jezus zagotavlja to, kar so žene slišale ob praznem grobu: »Toda pojdite in povejte njegovim učencem in Petru: »Pred vami pojde v Galilejo; tam ga boste videli, kakor vam je rekel.« (prim. 16,7). Jezus čaka, odpira oči s svojo besedo, dotikom, pogledom, on se svojemu učencu približa na njemu lasten in edinstven način.

Celoten Markov opis Jezusovih čudežev je čudovit izraz izkustva učencev o tem, kar je božjega v Jezusovem delovanju in je po eni strani izziv njihove človeške izzvanosti, kako odgovoriti na njegovo osebno vabilo. Mali učenci v Jezusovem delovanju zavzemajo posebno mesto. Jezus je včasih vsaj na videz neuspešen ali pa mora večkrat dejanje ponoviti, kot na primer, ko je Jezus ozdravil slepega v Betsajdi z drugim dotikom, a kljub ponovljenim Jezusovim navodilom učenec še vedno ne vidi jasno, zdi se, da učenci ne razumejo takoj, ne doumejo, kaj jim želi Jezus dati, istočasno pa so stranske osebe zgled, ker se borijo z vero in včasih ne znajo slediti. Jezus kot Sin človekov bo moral veliko pretrpeti in biti umorjen, zato morajo biti tudi tisti, ki mu bodo sledili, pripravljene na darovanje in odpoved samim sebi. Tudi Sin človekov namreč »ni prišel, da bi mu služili, ampak, da bi služil in dal svoje življenje v odkupnino za mnoge« (10,45). Marko se v tem delu vzdrži sklicevanja na druge vzore, tako da nič ne bi odvrnilo pozornosti od Jezusovega zgleda. Biti učenec je neločljivo povezano s pripravljenostjo sprejetja trpljenja in služenja bližnjemu. Pismouk je potrdil prvo in drugo zapoved, ki jo je povedal Jezus in s tem izpovedal vero v Boga, bil je odprtega srca za resnico (12,28-34); žena, ki je Jezusu mazilila glavo, je s tem dejanjem izkazala hvaležnost in ljubezen do Jezusa (14,3-9); pobožne žene, ki so hodile za Jezusom in mu stregle, so vztrajale do konca, do Kalvarije in s tem pokazale predanost in se niso razbežale kot večina drugih (15,40-41); kot eden zadnjih opisanih učencev je tudi Jožef iz Arimateje, ki je s tem, ko se je zavzel za Jezusovo telo in ga položil v grob, naredil delo usmiljenja – pokopavati umrle in s tem izrazil svojo vero (15,42-47). (Matjaž 2015, 74-77)

2.4 JEZUS ODPIRA OČI VELIKIM UČENCEM

Jezus, ki je do zdaj ozdravljaval bolne in nasičeval lačne, začenja kazati svoj drugi obraz – obraz Mesije, ki bo moral trpeti. Ozdravitev slepega iz Betsajde končuje razdelek o kruhu. Takoj zatem bo Peter prepoznal Jezusa kot Kristusa. Sem nas je Marko korak za korakom hotel pripeljati s prvim delom svoje pripovedi; z drugim nas bo vodil do stotnikove vere (Mr 15,39: »Resnično, ta človek je bil Božji Sin.« (Fausti 2013, 207)

Tako se začnejo zdaj vse poti Jezusovega delovanja stekati k njegovi dovršitvi na križu. Jezus postopno ozdravi slepega, v sledečem odlomku pa prav tako ravna z velikimi učencei, ki jih sprašuje, kaj ljudje vidijo v njem, in še pomembnejše, kaj vidijo v njem oni sami. Peter prepozna v njem Mesija, a njegov pogled še ni čist in jasen, še je povzdignjen kvišku (prim. 8,24) in ne dojame zares, kaj pomeni, da je Jezus Mesija. Ko Jezus drugič govori svojo besedo in napove svoje trpljenje, zavrženost, smrt in vstajenje, pa se Peter upre in mu brani. Petrovo razumevanje je namreč še zelo neprepoznavno razumevanje, ki ne pozna globoke skrivnosti kruha. (Fausti 2013, 208) Brani se, da bi se ga Jezus dotaknil s svojo krvjo in mu do konca odprl oči. Želi ostati v svoji podobi, ki pa ni resnična, ni Božja. Tako lahko spoznamo preprosto Petrovo mesijansko izpoved, ki jo beremo pri evangelistu Marku, ki naj bi sicer nedvomno pravilno podajala ta zgodovinski trenutek. Pri tem pa gre za še povsem »judovsko« izpoved, ki je Jezusa razlagala v smislu tedanjih predstav kot političnega Mesija. Samo Markova predstavitev podaja jasno logiko, ker se samo pri političnem mesijanizmu zadostno pokaže Petrovo nasprotovanje do napovedi trpljenja. Jezus to strogo zavrne, kakor nekoč satanovo ponudbo vladanja: »Poberi se, satan. Ne misliš na to, kar je božje, ampak na to, kar je človeško (Mr 8,33). (Ratzinger 2007, 299) Dogodek Petrove izpovedi moremo pravilno razumeti samo v povezavi z napovedjo trpljenja in z besedami o hoji za Kristusom. Ko torej Jezus začne jasno govoriti »besedo«, ki je uho učenca noče poslušati, je to »beseda«, ki je skrita v senci semena. Le-ta mora umreti, da bo lahko obrodila sad. Marko opisuje, kako je Jezus svoje vprašanje postavil »po poti« (Mt 8,27). Jasno je, da pot proti Cezareji Filipovi, o kateri govori, vodi v Jeruzalem – v središče odrešenjske zgodovine, ki pa je hkrati tudi na nek način nov začetek poti učencev in Cerkve. Petrova izpoved in sledeče Jezusove besede so na začetku te poti. Po velikem obdobju galilejskega oznanjevanja je namreč odločilnega pomena dejstvo,

da Jezus odide naproti križu in pokliče učence k odločitvi. Ta vzklik sedaj razločno ločuje občinstvo učencev od ljudi, ki zgolj poslušajo, a ne hodijo za njim (prim. 4,19). Začne se razločno oblikovanje nove Jezusove družine – prihodnje Cerkve. Za to občestvo je značilno, da je skupaj z Jezusom »na poti«. (Ratzinger, 2007, 295) Jezusovi učenci imajo namreč eno skupno točko in to je, da so sprejeli njegov nauk, njegovo povabilo in da želijo biti z Njim (prim. 3,14). (Matjaž 2015,78)

Ves drugi del evangelija bo v ritmu trojnega soočenja z »Besedo«, ki razlaga kruh. Nenehen spomin nanj naj bi predrl trdoto vsakega srca. Tako bodo učenci vedeli, kaj prositi, in bodo kot slepi iz Jerihe dosegli dokončno razsvetljenje. To je sicer že napovedano v drugem posegu na primeru slepega, ki vse vidi jasno in na daleč. To bo pogled stotnika, najbolj oddaljene osebe, ki jasno vidi Božjega Sina na križu, v največji oddaljenosti od Boga. (Fausti 2013, 207) Po ozdravitvi slepega, ki sedaj vidi jasno, Jezus svojim učencem in vsej množici spet spregovori o poti, ki jo morajo hoditi vsak njegov učenec. O poti smrti semena, o poti odpovedi sebi zaradi njega in zaradi evangelija, o poti križa in vstajenja.

Tudi Ratzinger v svoji knjigi *Jezus iz Nazareta* navaja dogodke, ki se zgodijo po ozdravitvi slepega iz Betsajde in so pomembni za pravo razumevanje učenčevstva. Gre za tri dejstva, ki spadajo neločljivo skupaj. To so Petrova beseda in dvojni Jezusov odgovor. Za vero učencev je potrebna potrditev Očeta samega ter postave in prerokov – Mojzesa in Elije, ki se zgodi pri spremenitvi na gori (prim. 9,2-8). Pri Marku je pred zgodbo o spremenitvi postavljena domnevna napoved ponovnega prihoda, ki je z ene strani povezana z besedami o hoji za Kristusom, hkrati pa vodi k Jezusovi spremenitvi in na svoj način razlaga tako hojo za Kristusom, kakor napoved ponovnega prihoda. Besede o hoji za Kristusom, pravi Ratzinger, so namenjene vsem, za razliko od napovedi trpljenja, ki je izrečena samo pričam. (Ratzinger, 2007, 294)

Biti na poti za Jezusom je pojem, ki nam pokaže, da je najprej pomembno postopno odpiranje oči učencem (prim. 8,20: »Mar še vedno ne razumete?«), ki se izkaže kot glavni motiv učenčevstva v tem poglavju. Iz eksegetske analize vemo, da tudi v kontekstu celotnega Markovega evangelija. Hoja učencev za Jezusom sloni na poznanju, ali bolje rečeno, na spoznavanju Kristusa, Učitelja in Pastirja, ki pa je hkrati novo spoznanje Boga, edinega Boga, v katerega verujejo takrat kot prvi učenci – Izraelci.

Poklic je za vsakega učenca milost, je posledica Jezusovega mimohoda, ki ga v svoji temeljni odprtosti lahko vidimo ali pa spregledamo. Poslušanje je tisto, kar nas uvede v učenčevstvo. To pa ni zgolj enkratni dogodek, pač pa je pot, proces sledenja učenca svojemu učitelju, skozi dobro in slabo. Jezus ničesar ne dela na silo. Vsak, kdor želi postati njegov učenec, si mora najprej to sam želeti, biti mora pripravljen sodelovati z Božjo milostjo, da bo lahko premagal svojo samozadostnost. Veliki učenci so premogli to temeljno odprtost, se odzvali Jezusovemu klicu in šli za njim na poti v Jeruzalem. Res je, da učenci na tej poti vztrajajo, iz pripovedi evangelija pa lahko razberemo, da jih je bilo tudi strah in so se čudili temu, kar se je tam dogajalo in na kar jih je Jezus opozarjal. Z njimi je bila milost in prizadevanje Boga, ki jih pa oklepa zase samo skozi odnos. Če bi se učenci zanašali samo nase, bi kmalu omagali, tako pa so svobodno sprejeli Jezusa, ki prihaja naproti, da jim pomaga. To je temeljna drža, ki pomaga in služi. Kot učitelj pa s tem postavlja model ravnanja (poti) za vse svoje učence. (Matjaž 2015, 78)

Ta pot, biti Jezusov učenec, ne bo nikoli brez globokih vprašanj, dvomov, težav in tudi konfliktov. Pravi Jezusov učenec bo na novo spregledal in ostrmel nad močjo Jezusovega nauka, ki je drugačen od učenja ljudi, od učiteljev in pismoukov (prim. 1,22). Učenec – bralec mora iz svoje slepote, teme in nevere preiti k odločitvi in spregledati Jezusov nauk, ki mu pomaga na poti življenja. (Matjaž 2015, 74) Tako ta prvi del Mr 8 pripravlja učenca na zgled, ki ga daje slepi, ko se pusti Jezusu ozdraviti, čeprav postopoma.

3. EKSEGETSKA ANALIZA ODLOMKA

S pomočjo eksegetske analize odlomka želimo pokazati na to, da smemo od Jezusa pričakovati in upati veliko več, če v veri sprejemamo njegovo oznanilo. Jezus s svojim dotikom ali pa tudi le z besedo ozdravlja bolne in obsedene. Nikoli se ne zgodi, da bi ga bolni okužili s svojo nečistostjo, vedno pa Jezus s svojo brezmadežnostjo in odrešilno močjo pokaže svojo ljubezen do tistih, ki se mu z vero približajo. S posameznimi koraki eksegetske analize želimo razložiti izbrani odlomek tako, da bi dobili preko interpretacije čim bolj celovit teološki pogled na Markov pedagoški pristop, ko opisuje učence in Jezusa, ki jih ozdravlja fizične in še večkrat duhovne slepote.

3.1 ZAMEJITEV ODLOMKA (Mr 8,22-26)

Izbrani odlomek se začne s spremembo kraja: »Prispeli so v Betsajdo« (Mr 8,22), med odlomkom samim pa se kraj delno spremeni: »Peljal ga je ven iz vasi« (Mr 8,23). Z opisom nastopajočih oseb pa lahko jasno razmejimo prejšnji odlomek od izbranega. V prejšnjem odlomku je namreč Jezus skupaj s svojimi učenci, sedaj pa mu ljudje, ki jih evangelist ne poimenuje, »privedejo slepega« (Mr 8,23). Jezus nato slepega odvede na samo in ta kljub temu, da sta na samem, pravi: »vidim ljudi« (Mr 8,24), ki pa sicer v odlomku niso več dejavno prisotni. Zanimiva je ugotovitev, da nikjer v odlomku niso omenjeni apostoli oziroma učenci. Pripoved se zgodi v tihem tonu in kot tako jo želi Jezus ohraniti vse do svoje smrti. Želi, da se čudež zgodi med štirimi očmi, zunaj vasi, z nežno krettno dotika. Časovna opredelitev iz odlomka samega ni razvidna, lahko pa jo razberemo iz Markove pripovedi o Jezusovi spremenitvi na gori: »Čez šest dni« (Mr 9,2).

Tematika izbranega odlomka je učenčevstvo. Mali učenec je v tem primeru tisti, ki je nekje pri kraju, ob strani, zunaj vasi. Istočasno pa lahko poudarimo tudi temo ozdravljenja. Prva reakcija na ozdravljenje je sicer absurdna, nato pa se zgodi popolno ozdravljenje. Odlomek je res da osredinjen na ozdravljenje, ki je počasno in se odvija v

dveh korakih. S stopnjevanjem pa želi evangelist ponazoriti težavo, ki jo imajo ljudje, da »uvidijo«, kdo je v resnici Jezus iz Nazareta.

Konec odlomka jasno naznani omembo kraja: »In poslal ga je domov« (Mr 8,26a) ter se konča z zanimivim sporočilom: »V vas pa nikdar ne hodi« (Mr 8,26b).

3.2 ČLENITEV IN STRUKTURIRANJE TEKSTA

Uvod) v. 22: Prispeli so v Betsajdo. Privedejo mu slepega in ga prosijo, da bi se ga dotaknil.

A) v. 23a: Jezus ga prime za roko in ga odpelje na samo.

B) v. 23b: Jezus s slino omoči oči in položi nanj roke. Vpr.: »Vidiš kaj?«

C) v. 24: »Vidim ljudi, kakor bi drevesa videl hoditi okrog.«

B') v. 25: Ponovna položitev rok na oči in spregleda.

A') v. 26: Jezus ga pošlje domov in reče: »V vas pa nikar ne hodi!«

Začetek izbranega odlomka nas povede v kraj Betsajda, ki je na poganski strani in nakazuje, da želi evangelist Marko podati katehezo. Celotna vrstica 22 je napisana kot uvod, ki nas uvede v to, kar se bo zgodilo v nadaljevanju odlomka.

Jezus se ga dotakne trikrat. Prvič ga prime za roko in ga odvede ven iz vasi (v. 23). S tem želi evangelist pokazati na poglobljen intimni oziroma individualni odnos med Jezusom in njegovim učencem. Nato se Jezus dotakne slepega še dvakrat, kar nakazuje na spoznanje Boga preko besede – čudeža in na spoznanje Boga preko križa. Gre torej za celostni odnos. Jezus je ozdravil slepega v Betsajdi postopno in popolnoma šele z drugim dotikom. Kljub ponovitvi Jezusovega čudeža, učenci še vedno ne vidijo jasno. Učenci v tem delu niso zgled, prav tako pa niso zgled niti stranske osebe, ki se borijo z vero in ne želijo slediti. Jezus, kot Sin človekov, bo moral veliko pretrpeti in biti umorjen, zato morajo biti tudi tisti, ki mu bodo sledili, pripravljene na darovanje in odpoved samim sebi.

V vrstici 24 se pojavi problem učenčevstva, ko ozdravljeni še vedno pravi, da vidi ljudi kakor drevesa, ki so simbol močne zakoreninjenosti v zemljo, kar predstavlja absurd. Ko se ga Jezus prvič dotakne, že vidi, a ne razločno. Tu lahko opozorimo, da gre za problem interpretacije. Jezus se ga mora dotakniti še enkrat, da bodo doumeli. Zaključek odlomka se zgodi z dejstvom, da so učenci na polovici poti (za Jezusom).

3.3 VKLJUČENOST ODLOMKA V KONTEKST

Odlomek Mr 8,22-28 spada na konec prvega dela Markovega evangelija (1,16–8,30), kjer se Jezus razodeva kot Mesija. V njem deluje Božja moč, vse dela z Božjo avtoriteto in z močmi čudežnega ozdravljanja bolnih in obsedenih v Galileji. Učenci Jezusa ne razumejo in Jezus kar naprej orisuje podobo sebe in svojega poslanstva, zato pogosto ukazuje učencem, naj molčijo. Kontekst odlomka se nekako zaključi z dogodkom, ki ga Marko opiše takole: »Ko je drugih deset to slišalo, so se začeli jeziti na Jakoba in Janeza. Jezus jih je poklical k sebi in jim rekel: »Veste, da tisti, ki veljajo za vladarje, gospodujejo nad narodi in da jim njihovi velikaši vladajo.(10,41-42) Jezus tu poda svoj zgled, ki ga njegov učenec mora vzeti za svojega: »Med vami pa naj ne bo tako, ampak kdor hoče postati velik med vami, naj bo vaš strežnik, in kdor hoče biti prvi med vami, naj bo vsem služabnik. Saj tudi Sin človekov ni prišel, da bi mu stregli, ampak da bi stregel in dal svoje življenje v odkupnino za mnoge.« (10,43-45) S tem zadnjim stavkom je evangelist Marko jasno nakazal, na kaj mora biti pozoren Jezusov učenec. Tako kot on, mora tudi sam streči in dati svoje življenje za svoje brate.

Celoten Markov evangelij lahko na podlagi topografskih elementov razdelimo v petdelno koncentrično strukturo Markovega evangelija. Skozi evangelij lahko sledimo različni koncentraciji petih osnovnih krajevnih določil, ki imajo poleg topografske tudi globljo teološko indikacijo: puščava, Galileja, pot, Jeruzalem, grob. (Matjaž 2007, 20) Odlomek o ozdravitvi slepega v Betsajdi pa je v tej koncentrični strukturi celotnega Markovega evangelija dobro izražen:

Mr 1,1: Naslov

Mr 1,2-13: A) puščava

Mr 1,14-15: a) prehod

Mr 1,16–8,21: B) oznanjevanje v Galileji

Mr 8,22-26: b) odpiranje oči slepim

Mr 8,27–10,45: C) na poti proti Jeruzalemu

Mr 10,46-52: b') slepi spregleda

Mr 11,1–15,39: B') dogajanje v Jeruzalemu

Mr 15,40-41 : a') prehod

Mr 15,42–16,8: A') grob

Postavitev v ožje sobesedilo nam pomaga odkriti pravi pomen in namen našega odlomka. Pred tem odlomkom so farizeji od Jezusa zahtevali znamenje z neba. In Jezus jim odgovori, da temu rodu ne bo dano nobeno znamenje. Farizeji bi radi nekaj senzacionalnega, nekaj velikega, čemur bi danes rekli spektakel, ki bi pritegnil vse ljudi. Jezus se nato odpravi s čolnom na drugo stran jezera (Mr 8,11-13). Jezusov učenec naj, namesto, da prosi za znamenja, prosi za zmožnost, da bi videl. Če hoče dokaze, jih hoče zato, ker ne veruje, in zato mu noben dokaz ne koristi. Če veruje, bo imel znamenja in jih bo dajal, kot bo nanoslo. Vsekakor pa je edini cilj katerega koli znamenja ta, da nas vodi k veri oziroma poslušnosti njegovi besedi in prepoznavanju njegovega kruha. (Fausti 2007, 201)

3.3.1 POMANJKANJE RAZUMEVANJA IN VERE PRI UČENCIH

Med potjo Jezus doživi pomanjkanje razumevanja in vere učencev. Ti se namreč prepirajo med seboj in skrbijo za kruh, ki jih ne bo nasitil za večno življenje. Sledi Jezusova kateheza: »Oči imate pa ne vidite, ušesa pa ne slišite« (Mr 8,18). Razlaga jim pomnožitev kruha, ki so je bili nedavno deležni, oni pa še vedno ne razumejo (prim. Mr 8,18b-21).

Jezusova velika želja je, da bi se varovali kvasa farizejev in Herodovega kvasa. Očitek »Mar še vedno ne uvidite?« je namenjen učencem. Učenci se med seboj pogovarjajo, da

nimajo kruha in evangelist Marko pravi, da imajo en sam hleb; Jezus pa govori o kvasu farizejev in Heroda, ki ga stalno zalezuje. Jezus daje svojim učencem trojno lekcijo. V prvem dogodku v čolni se bojijo, da bodo potonili, in so poklicani, naj verujejo vanj, ki spi, kar lahko povežemo z zakramentom svetega krsta. V drugem ga imajo za prikazen, ko hodi kot zmagovalec nad vodo, in so poklicani, da ga prepoznajo v pravkar prejetem kruhu kot tistega, ki je »Jaz sem«. V tem tretjem, tako kot v 7,1-23, vidimo, da edini kruh trči ob našo gluhost, slepoto in nerazumevanje. Ob teh treh dogodkih, ki so se zgodili učencem opazimo, da ti ne živijo iz njegovega kruha, ampak iz kvasa farizejev in Heroda. Ta strašni kvas ga bo ubil (prim. 3,6). Toda prav na ta način bo pripravljen kruh. V drugih dveh prizorih je viharje povzročalo morje ali veter, tu pa je on tisti, ki sproži vihar. Ne zato, da bi vzel pogum svojim učencem, temveč da bi jih prepričal o njihovi slepoti, da bi kot slepi iz Jerihe vedeli, kaj naj prosijo njega, ki jih sprašuje: »Kaj želiš, da ti storim?« (Mr 10,36.51). Katji kdor ne pozna, si ne želi in kdor si ne želi ne prosi; in kdor ne prosi, ne prejme. (Fausti 2007, 203)

3.3.2 PREHOD IZ MNOŽIČNEGA UČENJA NA POSAMZENIKA

Marko v naslednjem delu evangelija preide iz množičnega učenja na posameznika. V 8,22-26 želi pokazati, kakšno moč imata osebni odnos in molitev. Drža malega učenca je prikazana kot kontrast z velikimi učenci: Marko da čutiti bralcu, da Jezus zmore premagati fizično slepoto (in gluhoto: primer ozdravitve gluhonemega v 7,31-37), ne uspe pa ozdraviti duhovne brezčutnosti svojih velikih učencev, saj le ti v predhodnem odlomku ne razumejo Jezusovega svarila glede kvasa farizejev in Herodovega kvasa.

Individualni Jezusov pristop k učencu sproži v sledečem odlomku (Mr 8,27-30) Petrovo izpoved vere, a Marko kljub temu pokaže, da učenci še vedno ne razumejo in ne sprejemajo podobe trpečega Mesije. Ko Jezus sprašuje učence, kaj oni pravijo, kdo je, želi evangelist Marko to vprašanje postaviti tudi nam, ki smo do tu hodili z njim. Peter mu je odgovoril: »Ti si Kristus«. (prim. Mr 8,29). Petrova izpoved vere je postavljena ob lastno izpoved Jezusa (v. 31), ki govori »besedo« (v. 32). Dve izpovedi sta dva obraza vogelnega kamna celotnega Markovega evangelija in označujeta prehod od razumevanja Jezusa kot Kristusa na duhovno razumevanje njega kot Gospoda. Stopimo preko praga želja človeka, ki ostaja zmeden in osupel, da bi vstopili v Božjo obljubo (Ps

138,2). To prepoznanje končuje razdelek o kruhu, ki se je začel s pošiljanjem dvanajstih (6,6b). Jezusa namreč prepoznavamo v kruhu, v katerem izvršuje naše odrešenje. Njegovo vprašanje je dvojno, ker je dvojen odgovor: odgovor ljudi po mesu in učenčev odgovor po Duhu. Vendar slednji sobiva s prvim in, kot bomo videli, nenehno potrebuje soočenje z »Besedo«, da se očiščuje. (Fausti 2007, 212)

Ta beseda se kasneje v evangeliju razodeva kot beseda križa, ki je nespamet in nemoč za človeka, toda Božja modrost in moč (prim. 1 Kor 1,18-25). Ko ga je Peter prepoznal kot Kristusa Odrešenika, mu Jezus začne razlagati, kaj pomeni biti Kristus in na kakšen način pride odrešenje. Evangelist Marko s tem delom evangelija svoje pisanje že povsem usmeri samo na učenca, ki je z njim. To nam kažejo sledeči odlomki (Mr 10,45 sl.), ki so v osrednjem delu evangelija. Tu prepoznamo ponovno prošnjo po spregledanju. Slepí prosi Jezusa, da bi spregledal. Pa še to se zgodi na vprašanje: »Kaj hočeš, da ti storim?«. To je vprašanje, ki ga na tej točki zastavlja vsakemu izmed njegovih učencev, ki se kakor slepi Bartimaj znajde slep, ob poti – niti ne na poti, ampak zunaj poti. Vsak učenec bi moral dati isti odgovori: »Jezus, usmili se me! Da bi spregledal!« Tudi samo mesto Jeriha je nepremagljivo, kakor slepota učencev. Toda pri Bogu ni nič nemogoče (10,27). Tu so učenci predstavljeni kot tisti, ki so sicer z Jezusom, njihove oči pa so drugje. Njihovo srce je drugje.

Evangelist še naprej prikazuje male učence kot prosilce, vendar pa se sedaj dogajajo tudi negativne stvari. Jezusova trikratna napoved trpljenja, smrti in vstajenja (8,31; 9,31; 10,33) in že govori o ceni, ki jo bo moral plačati tisti, ki hodi za njim (8,34). Jezus je slepega v Betsajdi očitno ozdravil z drugim dotikom, a kljub vsemu razlaganju in učenju, učenci še vedno ne vidijo jasno.

3.4 SINHRONA ANALIZA

Besedilo izbranega odlomka ima kar nekaj vzporednih povezav z ostalimi teksti v evangeliju, ki jih želimo podrobneje predstaviti:

v. 22: Prispeli so v Betsajdo in pripeljali so mu slepega ter ga prosili, da bi se ga dotaknil.

v. 23: Prijel je slepega za roko in ga povedel iz vasi. Nato mu je s slino omočil oči, položil nanj roke in ga vprašal: »Vidiš kaj?«

v. 24: Ta se je ozrl kvišku in rekel: »Vidim ljudi, kakor da bi okrog hodila drevesa.«

v. 25: Nato mu je ponovno položil roke na oči in slepi je spregledal. Ozdravel je in vse razločno videl.

v. 26: In poslal ga je domov z naročilom: »V vas nikar ne hodi!«

Besede, ki smo jih podčrtali se v Markovem evangeliju pogosto pojavljajo. Marko želi z njimi poudariti konkretno situacijo, v kateri se znajde vsak človek. Če pa želi postati njegov učenec se mora srečati z Jezusom samim in z njegovim dotikom, nato pa je posaln nazja, da oznanja Jezusov nauk.

3.4.1 KLJUČNE BESEDE V IZBRANEM ODLOMKU IN PRIMERJAVA Z OSTALIM BESEDILOM MARKOVEGA EVANGELIJA:

V tem odlomku se pojavlja beseda »slepi, slepega, slepota« (gr. Τύφλωση), ki v *Slovarju Slovenskega knjižnega jezika* pomeni: **slepôta** -e ž (ó) *lastnost, stanje slepega*: delna, popolna slepota; prirojena slepota; povzročitelj, vzrok slepote / takrat se ga je že lotevala slepota / ekspr. zaradi svoje slepote je bil marsikdaj zelo krivičen / ekspr. izrabili so njihovo politično slepoto. (SSKJ 2008) Mesta, ki govorijo o slepoti

pri Marku so: (8,22.23.25; 10,46; 10,49.51). Slepota je bila pogost pojav bolezní v Jezusovem času. Jezus ni sam dal pobude, da bi ga ozdravil, pač pa so ljudje sami privedli slepega k njemu. Morda zato, ker je bil slep in sam ni mogel k njemu, bolj verjetno pa zato, ker so ljudje toliko slišali o Jezusovih čudežih in so ga v upanju, da mu bo pomagal, privedli k njemu. Vidimo, da ima Marko od vseh evangelistov do učencev najbolj intenziven odnos, saj učenci igrajo ključno vlogo pri evangelistovi komunikaciji z bralcem. Jezus je za Marka potrpežljiv učitelj, ki od svojih učencev sicer pričakuje spreobrnjenje in vero, vendar jih ne sili, ampak jih ohranja v svoji bližini. Prav podoba nepopolnih učencev in človeškost njihovega obnašanja in razmišljanja, še na poseben način vabi bralca, da se primerja z njimi in začenja ob njih razmišljati tudi o svojem poklicu. Vsa nerazumevanja in napačna pričakovanja učencev, ter strah in zakrknjenost, lahko združimo pod pojmom slepote, ki je podoba vsega tega. Slepota je namreč podoba učenca, ki ima oči, pa ne vidi; manjka mu luč oči. Problem slepote učencev se začne s prepričanjem, da se ne da ničesar spremeniti. Slepota je od vekomaj in za zmeraj.

Ko Jezus vpraša slepega v Betsajdi: »Vidiš kaj?« je to vprašanje ključnega pomena. Jezus ve, da je učenca lažje ozdraviti fizične slepote, kot pa vzbuditi učenčevo željo, da bi videli (2,5; 5,31.32; 6,48; 8,23.25; 9,25; 10,14; 12,28.34; 15,39). Če izpostavimo zadnji citet (15,39) gre za besedo »videti«, gr. *ματιά*, kjer stotnik vidi Jezusa kako je izdihnil pove tisti znameniti stavek: »Resnično, ta človek je bil Božji sin.« Problem nastane, ker Jezus kljub svoji Božji moči in popolnosti doživi zakrknjenost oči srca. Po nepopolno razumevanje učencev se pokaže v tem, da ne zmorejo spregledati skrivnosti, ki jo izkazuje svojim. Lahko rečemo, da ves evangelij želi z nenehnim spominjanjem, opominjanjem in razlaganjem predreti našo trdoto srca. Učenec naj bi tako vedel, kaj prosi in vsi naj bi bili podobni slepemu iz Jerihe, ki je dosegel končno razsvetljenje, da je zrl Božje (Jezusovo) obličje, da je spregledal (8,25; 10,51-52). Gre za pogled slepega, ki končno vse vidi jasno in na daleč. To bo tudi pogled stotnika, najbolj oddaljene osebe, ki končno vidi Božjega Sina na križu, ki je kraj največje oddaljenosti od Boga.

Beseda »položiti« (*βάλτε*), ki jo najdemo v naslednjih mestih: 6,5; 7,32.33; 8,23.25; 10,16; 15,46.47 in »dotakniti« (*Αφή*), ki se pojavlja v evangeliju (1,41; 5,30.31; 7,33; 8,22; 10,13) pa je za Marka zunanje znamenje Jezusove moči, ki ozdravlja. Poudariti moramo, da Jezusu slepega ni uspelo ozdraviti prvič in je moral postopek ponoviti. Marko nam želi s tem na nazoren način prikazati njegov način ozdravljanja. Nekoga

prijeti za roko, položiti roko na nekoga: polaganje rok (1,31; 1,41; 3,1; 3,5; 5,23.41; 6,5: 7,32; 8,23.25; 9,27.31.43; 10,16; 14,46) je vir blagoslova, pa tudi obred imenovanja, kot ga srečamo v 2 Tim 1,6 in vključuje posvetitev in poseben dar Duha.

Biti »poslan, poslanstvo« (gr. Αποστολή), je po definiciji SSKJ: »1. kar je komu zaupano, da naredi, opravi v korist določene širše skupnosti, navadno v meddržavnih odnosih: svoje poslanstvo je uspešno opravil / kmalu bo konec mojega poslanstva; njegovo poslanstvo je bilo strogo zaupno / poslanstvo se še ni vrnilo *odposlanstvo*, *odposlanci* 2. nav. ekspr., s prilastkom *kar je smisel, bistvo dejavnosti, obstoja koga: zavedati se svojega poslanstva.*« (SSKJ 2008) Besedo poslan najdemo pri Marku (6,17.27; 8,26; 9,37; 11,1.3; 12,2.4.5.6.; 13,27; 14,13) v povezavi z Jezusovim naročilom pomeni biti blagoslovljen. Človek tako ni več doma v vasi, kjer stanuje kot slepi. Ustvarjen je, da biva v luči, saj je od sedaj naprej Bog njegov dom in samo v Bogu lahko zapusti temo. Velika luč namreč razsvetljuje vse, ki so v vasi (dolini) strahu, tesnobe, pozabe, ki so umrli, padli, zbežali pred Bogom in ga hoteli pozabiti. Kristus nikoli ne obupa, prihaja k svojim v vsem svojem sijaju, podaja roko slepim oziroma mrtvim, da bi jim razodel, da jih Bog ne pozablja, kljub temu, da se je človeštvo zaprlo v grob, ker se je hotelo izogniti Bogu in ga pozabiti. Spust v temo – predpeknel – je razodetje Božje ljubezni in spomina, ki nikdar nikogar ne pozablja in ne zapusti. Kristus gre čez temo, preko grobov, in njegovo delovanje je odrešilno za tiste, ki ob njegovem dotiku sprejmejo in živijo Božjo ljubezen in bližino.

3.4.2 SINHRONOST MED SLEPIM V BETESDI IN SLEPIM BARTIMAJEM (MR 10,46-52):

v. 46: Prišli so v Jeriho. Ko je s svojimi učenci in s precejšnjo množico odhajal iz Jerihe, je slepi berač Bartimáj, Timájev sin, sedel ob poti.

Če je človek slep, je zanj vsa barvitost sveta ena sama tema in noč. To je podoba učenca, ki ne razume (4,13), nima vere (4,40), je brez pameti (7,18), ima oči, pa ne vidi (8,18), ima otrdelo srce (6,52; 8,17). Slepota učenca Bartimaja je posebne vrste. Potrebna je »Beseda« (8,32; 10,35), za katero je gluhi in nem (9,32). Toda zdaj, ko je gluhost ozdravil eksorcizem, ki je izgnal laž (7,31; 9,14), mu še vedno ostaja slepota:

vidi samo temo, ki jo ima v očeh, in praznino, ki jo ima v srcu. Srce, ki je prostor strahov, zaradi njegove obljube postane prostor hrepenenj. Ta ne proizvedejo ničesar, vendar dosežejo prav to, kar je nemogoče proizvesti in zato pride le kot dar. Vse najpomembnejše resničnosti – življenje in ljubezen, mi sami in drugi – so darovi. »Naravno hrepenenje, da bi videli Boga« je vrh našega duha, naša skrajna zmožnost, ki nam omogoča, da kontempliramo njega in postanemo kakor on. To naše hrepenenje je kakor oko, ki ne vidi, dokler ne sreča Jezusa, svoje luči. Slep je nekdo, ki ni nikoli zagledal luči sveta. Je še vedno kot nerojeni, pokopan v temi. Zanj resničnost še vedno nima nobenega pomena. (Fausti 2007, 288)

v. 47: In ko je slišal, da je to Jezus Nazarečan, je začel vpiti in govoriti: »Jezus, Davidov sin, usmili se me!«

Slepi lahko sliši in govori. Uho in jezik je že ozdravila močna beseda (7,31 sl.; 9,14). Vera izahaja iz poslušanja (Rim 10,17), začetka gledanja, ki je njena izpolnitev (1 Kor 13,12). (Fausti 2007, 288) Vpitje pri Marku predstavlja krik, v katerem se izraža trpljenje in nelagodje in je klic molitve, ki se dviga iz globin (Ps 130) in iz sužnosti (2 Mz 2,23).

v. 48: Mnogi so ga grajali, naj umolkne, on pa je še glasneje vpil: »Davidov sin, usmili se me!«

»Davidov sin« mu bodo vzklikali tudi judje (11,10), ker je Jezus Mesija, obljubljen Davidu kot njegov potomec (2 Sam 7), tisti, ki nosi Gospodovo kraljevskost, pomaga ubogim in daje vid slepim (Ps 146,8). Jezus pa bo pokazal drugačno slavo, ki je slava Boga samega. To se bo zgodilo na križu in učencem na poti do tja daje vid, da bi ga takrat lahko prepoznali.

Besedna zveza »usmili se me« pa nakazuje na dejstvo, da je usmiljenje bistvo Boga. On ni usmiljen: je usmiljenje- ljubezen, ki ne more drugače, kot da se zliva na vse svoje otroke, ne sorazmerno z zaslugi, ampak s potrebo. Za usmiljenje se v hebrejščini uporabljata besedi *hesed* in *rahamim*, ki označujeta verno in delovno zvestovo materinske ljubezni, ki vre iz obisti, iz maternice. Jezus razodeva tega Boga prav zato, ker ljubi in je dal samega sebe za ljudi (prim. Gal 2,20). (Fausti 2007,289)

v. 49: Jezus je obstal in rekel: »Pokličite ga!« Poklicali so slepega in mu rekli: »Le pogum, vstani, kliče te!«

Jezusov klic, dotik, prijem in beseda so vzrok ljubezni, ki jo ima on do nas. On je tisti, ki se prvi pojavi, on je tisti, ki prvi začne odnos s slepim. Pogum pa je tisto, kar manjka učencem, ki niso dojeli dogodka s kruhom (6,50), pogum je sinonim vere, ki je nasprotje strahu (4,40; 5,36). (Fausti 2007, 290)

v. 50: Odvrigel je svoj plašč, skočil pokonci in pohitel k Jezusu.

Plašč je zanj vse. Obleka, odeja, žimnica in hiša so njegova edina varnost. Zato ga je treba vrniti ubožcu, ki ga je zastavil, preden zaide sonce, »da leže spat s svojim plaščem in te blagoslovi« (5 Mz 24,12). Ta ubožec odvrže vso svojo varnost, ne da bi to od njega zahtevali, in gre k Jezusu, za razliko od mladega bogataša, ki mu je bilo to naročeno, pa je žalosten odšel. (Fausti 2007, 290)

v. 51: Jezus ga je vprašal: »Kaj hočeš, da ti storim?« Slepí mu je dejal: »Rabuní, da bi spregledal!«

Jezus je od slepega učenca končno zaslišal tisto, kar je pričakoval. Videti Gospoda je življenje človeka. Ker je zato rojen, je vedno nemiren, dokler ne kontemplira Obličja. Jezus bo na križu razparal zagrinjalo v templju in v polnosti razodel Boga na zemlji.

v. 52: Jezus mu je rekel: »Pojdi, tvoja vera te je rešila!« Takoj je spregledal in šel po poti za njim.

V Mr 5,34 so te iste besede izrečene ženi, ki se je dotaknila Jezusove obleke. Občestvo z njim in videnje njegove ljubezni je osvoboditev od vsakršnega zla in polnost vsega dobrega. Vera, ki rešuje, je videti njega. Ko je slepi spregledal, je videl Davidovega Sina, ki stoji pred njim in mu izkazuje usmiljenje. Lahko bi rekli, da je s tem, ko je spregledal, že zrl v Božje kraljestvo, ki je že prišlo in čaka, da bo kdo želel vstopiti.

Prvi čudež se je končal s Petrovo taščo, ki je »stregla« (1,31). Zadnji čudež pa sklene krog, ki se konča s slepim, ki gre za tistim, ki se vzpenja v Jeruzalem, »da bi stregel in dal svoje življenje v odkupnino za mnoge« (v. 45).

Iti na pot za Jezusom je pot, ki vodi iz smrti v življenje in je nasprotna poti vsakega človeka, ki vodi iz življenja v smrt.

3.5 ANALIZA MOTIVOV IN TEM

V Mr 8,22-26 je najbolj opazen motiv čudeža ozdravitve. Podobno zgodbo najdemo tudi v Tobitovi knjigi, kjer je Tobit ozdravljen svoje slepote: Rafael pa je rekel Tobiju, preden se je približal očetu: »Vem, da se mu bodo oči odprle. Pomaži njegove oči z ribjim žolčem! Zdravilo bo razpokalo in odstranilo bele pege z njegovih oči. Tvoj oče bo spregledal in videl svetlobo.« Hana je stekla in se vrgla sinu okoli vratu ter mu rekla: »Videla sem te, sin! Zdaj lahko umrem.« In je zajokala. Tudi Tobít je vstal, se opotekal in stopil skozi dvoriščna vrata. Sin se mu je približal, v roki je imel ribji žolč, mu ga nanesel na oči, obenem ga je čvrsto prijel in mu rekel: »Pogumno, oče!« Nato je razmazal zdravilo in mu ga vtisnil. Z obema rokama je z očesnih kotov odstranil bele pege. Tedaj se je Tobít vrgel sinu okoli vratu, zajokal in mu rekel: »Zdaj te vidim, sin, ti luč mojih oči!« Nato je še rekel: »Slavljen bodi, Bog! Slavljeno bodi njegovo veliko ime! Blagoslovljeni naj bodo vsi njegovi sveti angeli! Njegovo veliko ime naj prebiva med nami! Blagoslovljeni naj bodo vsi angeli na vse veke! Zakaj on me je udaril – in glej, zdaj vidim svojega sina Tobija!« (Tob 11,7-14).

Tobit takoj, ko spregleda, reče: »Zdaj te vidim, sin, ti luč mojih oči!« Takšno izjavo bi pričakovali, ko je spregledal slepi iz Betsajde, pa vendar je ta izjavi nekaj absurdnega. Videti svetlobo, luč, je v Stari zavezi obdano z veliko simboliko. Kontrast med svetlobo in temo simbolizira svobodo in suženjstvo; tema je svet mrtvih. Bog je luč in vir luči, svetlobe. Bog razsvetljuje obličje (4 Mz 6, 25; Ps 31,17). V eshatološki dobi se bo svetloba pomnožila, saj pravi prerok Izaija: »Tedaj bo luna svetila kakor sonce, sončna svetloba pa bo sedemkratna, kakor svetloba sedmih dni, na dan, ko bo Gospod obvezal poškodbo svojega ljudstva in ozdravil rano lastnega udarca« (Iz 30,26). Jezus je tisti, ki je sedemkratna svetloba, v kateri ni sence temine, in Gospod pošilja svojega Sina na svet, da bi ozdravljaj rane, predvsem rane srca in duha. Zavedati se svoje slepote je pogoj, če želimo spregledati; je pogoj, če želimo prositi za ozdravljenje. »Če bi bili slepi, ne bi imeli greha«, pravi Jezus fariziejem, kajti on ozdravlja slepe; »ker pa pravite: mi vidimo, vaš greh ostane« (Jn 9,41). Marko želi s to tematiko poudariti slepoto učencev in nas pripravljaja na naš izbrani odlomek, saj hoče pokazati, da ne vidimo. Smo kot slepi, ki ima ljudi za drevesa. Slepota pa je pravzaprav zakrknjenost srca, okamenelost, ki je nepropustna za Boga in njegovo Besedo. Okamnelo srce je

največje zlo, vzrok tako smrti človeka, kot njegovega Gospoda (3,5). To zakrknjeno srce preprečuje učencem, da bi ga prepoznavali kot tistega, ki prinaša življenje (kruh življenja).

Izpostaviti pa moramo še temo učenčevstva, ki jo želi Marko približati bralcu tega odlomka. V Ps 1,6 beremo: »Zakaj Gospod pozna pot pravičnih, pot krivičnih pa vodi v pogubo«; psalmist želi tako kot evangelist Marko pokazati, da je treba na začetek duhovnega življenja postaviti spoznanje o nujnosti odločitve za Gospodovo pot. Biti z Jezusom mora postati temelj eksistence in poklica biti učenec. Tisti, ki se je srečal z Jezusom in z njegovo besedo, mora preko svojega življenjskega odnosa živeti novost Jezusovega evangelija.

V Stari zavezi srečamo obliko učenčevstva v nekoliko drugačni obliki. V drugi Mojzesovi knjigi beremo, kako gre Bog z Izraelskim ljudstvom v Obljubljeno deželo. Osnovni teološki poudarek Svetega pisma je, da je Bog usmiljen Bog in ne tisti, ki kaznuje (npr. z boleznijo). Kazen pride takrat, ko ni mogoče biti več usmiljen, ali bolje rečeno, Bog dopusti »kazen«, da se človek spreobrne in gre brezpogojno za njim. Pot Jezusovega učenca pa nikakor ni ravna in enostavna. Za vztrajanje je potrebna vera, ki vzdržuje vsakdanjo eksistenco učenčevstva. Učenec se mora naučiti, kako vztrajati z Jezusom in znati odgovoriti na Jezusovo vprašanje: »Kdo sem jaz zate?«.

Vsakdo je namreč poklican, da da svoj odgovor, da ga spoznava, ljubi in hodi za njim, čeprav še ne popolno. Jezus izpolnjuje naša hrepenenja, vendar skoraj samo zato, da bi nas pritegnil in pripravil, da bi prejeli dar, ki presega vsako naše pričakovanje. Pritegnil nas je k sebi, da bi mu zaupali. Odslej nam bo prenehal dajati darove. Naše oko bo moralo preiti od njegove prazne roke na njegovo obličje in prodreti v njegovo srce, vir vsakega daru. Kajti Bog je ljubezen in ne želi nič drugega kot ljubiti in dati samega sebe ljubljenemu. To nam prikazuje drugi del Markovega evangelija, ki nam ga bo prikazal takšnega in bo dosegel svoj vrh na križu, kjer bo izvršil polno razodetje samega sebe v darovanju samega sebe. (Fausti 2007, 213)

Pomembno je, da učenec išče Njega samega, ne pa njegovih darov, kajti to bi ga lahko hitro skrčilo in bi postal kot malik, kot nekdo, komur naslavljammo svoje prošnje in odlagamo svoje strahove.

3.6 INTERPRETACIJA

Temeljni namen odlomka Mr 8,22-26 je odpreti oči na Jezusov način. Gre za formacijo učencev, ki jih Jezus vabi, naj hodijo za njim. Evangelist Marko nam ves čas želi pokazati, da je Jezusovo delovanje po svoji zasnovi mišljeno vesoljno. Jezus presega meje porekla, namreč v občestvu z Jezusom, ki je sam živa »tora« Boga. Ta nova družina je tako postala skupnost na videz nepovezanih ljudi, ki nimajo ničesar skupnega, razen tega, da jih je Jezus poklical na pot. Ozdravitev slepega bi lahko poimenovali tudi klic človeka iz teme na svetlobo. Poklicanost učenca je dogodek molitve. Slep iz Betesde se z Jezusom sreča med množico ljudi, Jezus pa ga odvede na samo, na kraj, kjer se lahko na najbolj intimen način sreča s svojo temo in spregleda v Luči, ki je sam Jezus Kristus. Evangelist s pomočjo pripovedne metode v odlomku opozarja na pomemben vidik bralca, ko nam želi približati dejstvo, da Jezusovo delovanje ni namenjeno samo nekaterim, glede na provenienco in lastnosti, ampak vsem, ki blodijo v temi in bo tudi njihovo ozdravljenje potekalo v več korakih, po večkratnem polaganju rok. Marko želi s tem sporočiti, da je to, kar je najpomembnejše, pripravljenost učenca, da se da v svoji veri na razpolago Jezusu. Poudarimo še to, da pravo učenčevstvo nastopi pravzaprav šele takrat, ko se učenec posveti oznanjevanju zveličavnega sporočila. Vendar tako, kot hoče Jezus. Če zapove molčečnost, naj učenec molči in če želi, da oznanja na strehah, naj to stori. Potrebno je počakati na pravi trenutek (*kairos*). Kot Kristusovi učenci s pogumno notranjo gotovostjo (*parrhesia*) govorijo ob pravem in nepravem času, kadar gre za njihove lastne interese, vendar pa vselej ob pravem času, kadar naj bi njihova beseda obrodila sad.

3.6.1 PODROBNEJŠA INTERPRETACIJA (8,22-26)

v. 22: Slepega so, prav tako kot gluhonemega, pripeljali k Jezusu. K njemu pride vsak tako, da ga pripelje tisti, ki ga pozna. Kdor se ne čuti odgovornega za drugega, je kot Kajn (1 Mz 4,9): kot brata ga je že ubil, ker ga nima za takega. Slep pa je podoba učenca, ki ima oči kot vsi, pa nič ne vidi, je zakrknjen in potrebuje Jezusa, da ga ozdravi slepote srca, napuha in greha. Jezus se dotakne tistega, ki se ga drugi ne morejo ali nočejo dotakniti. Kot končno obstaja solidarnost v slabem, obstaja tudi skrivnostna, a

mного večja solidarnost tudi v dobrem. Veliko nepravičnih ne more pogubiti človeštva; en sam pravični pa reši ves svet. (Fausti 2007, 208)

v. 23: Jezus sam prime slepega za roko s svojo mogočno in odrešilno roko, ki potegne človeka ven iz teme. Pomeni spust v predpekel. Kristus to, kar stori tu, ko slepega povede iz teme, naredi tudi pri vstajenju. Tudi tam ne prihaja iz groba kot nekdo, ki bi se osvobodil smrti in potem zbežal. Gospod namreč ni premagal smrti zase, kot nekakšen vsemogočni junak iz filmov. Veličina Jezusovega prijetja za roko in obrnitev k luči je kot spust v kraljestvo vladarja teme, ki usužnjuje Adama in njegove potomce. Vse od Kajnovega pobega se je človek zatekal k smrti, zaverovan v prastaro, podzavestno prepričanje, da se bo lahko skrnil pred Bogom, da mu bi zares ubežal že s tem, da se bo zatekel v lasten grob. Jezus želi ozdraviti človeka tega, kar človek nosi v sebi, in sicer prepričanja, da Bog, ki je sicer v vseh religijah povezan z življenjem, ne vstopa v grob, da je smrt izven življenja in Boga. Zato se vladar teme kaže kot alternativno božanstvo, kot nasprotje Boga. V ta svet, ki je daleč od Boga, ne bo nikdar posijala njegova luč, ki vznemirja in zbuja sram, ko človeka preseneti v tistih grozotah, ki se ponoči ne vidijo. Dejstvo da je Jezus slepega povedel ven iz vasi pa je tisti dokončni eksodus, ki popelje človeka ven iz tega, kar dela srce zakrknjeno in jemlje vid. (Fausti 2007, 209)

v. 24: Slepi pravi, da vidi ljudi, kakor drevesa. Človek prvič zares vidi sebi podobne – oslepljene ljudi – in hkrati vidi samega sebe v njih. Slepi tudi pozna drevesa, rastline, ker se mu ne izmaknejo in se zaleti vanje. Zdaj so ljudje rastline, ki se premikajo – ne ve, ali prihajajo zoper njega ali proti njemu. Ta vid, ki je sicer zelo nepopoln, je kot vid učencev, ki so zamenjali Jezusa, ki je »Jaz sem«, za prikazen; je kot vid Cerkve, ki v kruhu ne razloči telesa svojega Gospoda. Vseeno ima slepi zdaj dovolj vida, da vidi, da ne vidi dovolj. Nekaj že lahko razbere in pove o ljudeh, kot bodo učenci rekli nekaj o Jezusu. Vendar bo potrebna še dolga pot, preden bodo to mogli razumeti, ali boljše rečeno, ko bodo spregledali, kdo jih v resnici spremlja in vzgaja ter jim odpira oči in srce za ljubezen, ki prihaja od Gospoda. (Fausti 2007, 210)

Imeti ljudi za drevesa je podoba tega, da človek zamenja Boga s projekcijami svojih želja in strahov. Človek se namreč že od Adamovega greha naprej zaletava v drevo, išče drevo, malika, od katerega pričakuje božanskost, življenje in moč, ali boljše, išče potrditev samega sebe. Malikovalska razsežnost tega drevesa je v tem, da iz človeka

naredi čudno bitje. To pomeni vrednotiti stvari do te mere, da zadovoljujejo bivanjsko varnost, ki jo po grehu zaman skušamo sami potešiti. Čutnost je človekova navezanost na ugodje in zadovoljstvo, ki ga prinaša čutni svet. Čuten človek je navezan na ugodje in v svetu čutnega jaza zadržuje močne občutke posedovanja, ki prinašajo ugodje in občutek pomembnosti.

v. 25: Jezus vztraja in če vidi, da je srce učenca odprto zanj, se ga znova dotakne in ozdravi. Jezus ve, da potrebuje človek »dodatni poseg«, stik in ponovljeno skupnost z njim. To bo naredil drug del evangelija s pomočjo »Besede«, ki polno razodeva kruh. V pričo nje bodo učenci spoznavali, da so vedno bolj slepi. To se najbolj očitno odraža, ko Jezus napove svojo smrt in vstajenje (8,31; 9,31; 10,32). Šele takrat jih bo dokončno ozdravil, skupaj z Bartimajem. Cilj vse evangeljske kateheze je pokazati našo specifično slepoto za skrivnost križanega Boga, da bi tako prosili za ozdravljenje in ga prejeli.

To je vid, ki gre z jasnostjo skozi vsako zavajajočo tančico. Razsvetljenje je v tem, da vidimo ljudi takšne, kakršni so, in ne kot drevesa, ki hodijo, oziroma, da razumemo resničnost takšno, kakršna je. Naša vera je v tem, da bomo videli Jezusa, ki gre v Jeruzalem proti svoji slavi, in šli za njim po njegovi poti z Bartimajem (10,52). (Fausti 2007, 210)

v. 26: Ko Jezus pošilja domov, s tem ne misli več v stanje, ki je bilo pred ozdravljenjem. Pravi: »V vas nikar ne hodi,« s tem pa želi povedati, da človek ni ustvarjen zato, da bi prebival v kraju teme, pač pa ga Kristus, tako kot vsakega učenca osvobaja, da bi postal svoboden (Gal 5,1). Želi, da se namesto vrnitve v jarem stare sužnosti, ki lahko privede v stanje, hujše od prejšnjega (prim. Lk 11,26) odločimo zanj in z jasnim pogledom živimo v Kristusovi luči.

3.7 AKTUALIZACIJA

Jezus iz Nazareta odpira oči teme in slepote za življenje. To, kar je storil slepemu iz Betsajde, ta sedaj hvaležno živi v besedi in od besede, ki prihaja od Očeta. Jezus želi, da kot on, tudi učenci sprejmejo svoje poslanstvo ter se popolnoma posvetijo oznanjevanju

veselega oznanila in odrešenjskega dela. Kot njegovi učenci naj bi sodelovali pri njegovem poslanstvu in oznanjali Očetovo kraljestvo. Stališče in način govora v Svetem pismu nas soočata s stvariteljsko besedo, s povabilom in klicem k skupnosti, k občestvu. Vzemimo za primer 1 Mz 1,26-28, kjer poročanje o stvarjenju postane še posebej dramatično, ko Bog ustvarja človeka. Stvariteljska beseda je klic v bivanje in povabilo k sobivanju; je poklicanost k učenčevstvu. Nismo ustvarjeni samo za to, da bi Boga odsevali navzven, ampak da bi skupaj z njim izpolnjevali njegovo delovanje.

V sedanjem času človeštvo živi in umira med spominom na preteklost in blaženim upanjem na prihod našega Gospoda Jezusa Kristusa. Bistvo učenčevstva je na nek način kot bistvo raja, ki označuje pogled na Božjo ljubezen, je domačnost, odnos z Bogom.

Ozdravljati slepoto danes, preko Jezusovega dotika, besede, sline, je naloga vsakega učenca. To pa lahko stori s tem, da oznanja njegov evangelij in živi svojo poklicanost k hoji za njim. Vendar pa Jezus sam najprej pokliče učenca po imenu in ga opremi s posebnimi karizmami. Njegov poklic učenca je nato vedno klic k resničnemu prijateljstvu z njim. Sinoptiki, in Marko še posebej, opisujejo razmerje učencev do Kristusa kot hojo za njim, hojo po njegovih stopinjah, pripravljenost iti z njim v Jeruzalem in se žrtvovati do konca. Biti ozdravljen Jezusov učenec še ne pomeni popolne ozdravitve za vedno. Jezus vedno znova kliče ven iz vasi, iz slepote, temine vsakdanje grešnosti in odpira oči za oznanjevanje iz življenja v Kristusu, da bi pod vodstvom Svetega Duha živeti v pravi svobodi in zvestobi.

Eksegetska analiza nam je podala kar nekaj ugotovitev, ki pa jih želimo v naslednjih poglavjih še bolj raziskati in razviti. Preko toposov želimo predstaviti Jezusovo vstopanje v konkretno človekovo situacijo, da jim tudi, če so bili pred Jezusovim delovanjem nesposobni za življenje, za svoje preživetje in za sprejem veselega oznanila, Jezus z ozdravitvijo na telesu in duši da možnost novega življenja.

4. »TOPOS« – PROSTOR IZKUSTVA ŽIVLJENJA IN VERE UČENCEV

Že v prejšnjem poglavju smo omenili, da se v izbranem odlomku zgodi pomembno dejstvo: sprememba kraja. Jezus je z učenci prispel v Betsajdo (prim. Mr 8,22), nato pa sam pelje slepega ven iz vasi (prim. Mr 8,23). Jezus sam da pobudo in ga odvede stran od drugih. Markova pripoved tega odlomka se zgodi v na tihem in v tem intimnem ozračju želi Jezus ta dogodek tudi ohraniti, zato želi, da se čudež zgodi na samem, zunaj vasi.

Na podlagi študija Svetega pisma lahko povemo, da za hebrejsko mentaliteto »imeti zemljo«, pomeni imeti blagoslov, to pa pomeni imeti vse. Ob teh besedah se lahko na kratko ustavimo tudi pri blagarih, o katerih piše evangelist Matej v govoru na gori (prim. Mt 5,3-11) in kjer Jezus razlaga, kako si bi lahko s krotkostjo ohranjali zemljo. Krotkost je veličina velikih ljudi, tistih, ki se zavedajo, da njihova zemlja ni sad njihovega orožja, ampak je dar. Zemlja pomeni realnost, »topos«, tisto, iz česar človek živi. Pomeni živeti v resničnosti, saj daje človeku to, kar je. Podedovati zemljo pomeni nekaj pozitivnega, pomeni imeti prostor, kjer lahko živimo. Silvano Fausti v svoji knjigi *Skupnost bere Matejev evangelij* pravi: »Krotek je, kdor se ne oklepa svojih pravic in raje popusti, kot da bi se jezil. Je nasprotje tistega, ki ima »zmagovalno« miselnost: ne napada, noče gospodovati, ne tepta nikogar, je vedno krotak. Ubogi je prisiljen biti tak. Vedenje pa spreminja čutenje.« (Fausti 2008, 67) Dežela (Ps 37,11) je tista, ki daje hrano, je simbol Duha, ki je življenje. Kdor je gospodovalnega duha, jo izgubi; kdor ima duha ubogih, jo podeduje: je sin, enak Očetu, z njegovo ljubeznijo do bratov. Krotak je Mojzes (4 Mz 12,3), tisti, ki prinaša Kraljestvo (Zah 9,9), pa je Jezus (11,29; 21,5). Če kraljestva zemlje pripadajo zvižnim in oblastnim, ki so podobni »lisici in levu« pa nebeško kraljestvo pripada preprostim in krotkim. (Fausti 2008, 68) Kraji, kjer živimo mi, pa so proizvod dolge zgodovine človeške interakcije z »naravo«. Če poskušamo sami iz sebe izboljšati naše urbano ali mestno okolje, smo ujeti v dolgi zgodovini človeških poskusov, da bi si ustvarili znosno ali pa res všečno okolje. »Ime kraja označuje trditev, ki jo neka skupina postavi na ozemlje in vsaj delno izrazi njen pomen navezanosti na

ozemlje. Taka poimenovanja so močni izrazi družbene identitete in začrtajo, ne samo fizične stvarnosti, ampak tudi družbene stvarnosti in razlike: vključujejo in izključujejo.« (Riches 2000, 115) Evangelist Marko pa to fizično stvarnost jemlje kot nekaj postranskega in nas usmerja povsem drugam. Jezus je slepega peljal ven iz vasi, izven kraja, ki je poimenovan. Želi, da se čudež prihoda iz teme zgodi nekje, kjer ni omejevanja in lahko človek v svobodi postane Jezusov učenec.

Interakcija med človekom in njegovem okolju se ne zgodi samo na fizični ravni. Vzemimo za primer Adamovo gospodarjenje nad živalmi in rastlinami, ki mu daje moč, ne samo, da jih lovi in kultivira, temveč, da jih tudi poimenuje. Kako ljudje gledamo na svet, kako ga imenujemo, uvrščamo, opisujemo, razločujemo, ga imamo za svojega, itd., vse to znatno oblikuje naš odnos do sveta in do ostalih ljudi, ki pa imajo lahko alternativna imena za to, kar smo izbrali sami. To je sestavni del našega boja za moč in nadzora nad svetom. Med takimi »poimenovanji« je to, da »dojemamo« (smatramo) svet na verski način, bistvenega pomena. Ko govorimo o Kanaanu, Izraelu ali Palestini, ni pomembno, da se ta imena nanašajo na določeno geografsko območje, ampak da razumemo ta območja v svetopisemskem smislu kot območja, ki so jih vse od pozne bronaste dobe spreminjala različna ljudstva in kjer politično združena palestinska država ni bila nikoli dosežena. Še bolj kot to dejstvo, pa je pomembno to, da je v svetopisemskih pripovedih lahko poimenovani kraj tudi predpodoba tistega, kar je ljudi navezovalo na zemljo, ki so jo poselili, lahko pa tudi tisto, po čemer so hrepeneli v izgnanstvu. Če pogledamo v Prvo Mojzesovo knjigo, kjer so napisana imena narodov, pa tudi v Abrahamovo zgodbo, lahko sestavimo podobo zemljevida celotnega sveta z ozemeljskimi mejami in lokacijami nekaterih ljudi, z njihovimi določenimi mesti znotraj njih. Tu pa lahko gremo še dalje in predpostavljamo, da imajo nekatera mesta večjo moč in avtoriteto, prepoznavno zaradi njihove »svetosti«. To so zgodbe, ki jih beremo v starozaveznih knjigah, predvsem v psalmih, ko govorijo o »svetem mestu«, o »Sionu«, »obljubljeni deželi«,... (Riches 2000, 116) Samostalnik »svet« (κόσμος) v Svetem pismu označuje obljudeno zemljo, ves svet. Lahko pa se pojmuje kot »vek«, ki se razume kot sedanji svet na splošno v nasprotju s prihodnjim svetom. Tretja razlaga, glede na besedilo, pa lahko pomeni celotno vesolje, ki ga je ustvaril Bog (prim. Jn 1,10; Rim 4,13).

V tem kontekstu se lahko dotaknemo Janezove uporabe besede »kozmos« – svet, ko v velikoduhovniški molitvi pravi: »Zanje prosim, ne za svet« (prim. Jn 17,9). Da bi razumeli notranjo edinstvo navideznega protislovja, moramo pomisliti, da evangelist Janez uporablja besedo kozmos – svet – v dvojnem pomenu. Ta beseda po eni strani kaže na povsem dobro Božje stvarstvo, zlasti na ljudi, kot njegova ustvarjena bitja, ki jih Bog ljubi vse do darovanja samega sebe v Sinu. Po drugi strani pa beseda govori o človeškem svetu, kakršen je postal v zgodovini. V svetu je izprijenost, laž, nasilje postalo tako rekoč »nekaj naravnega«. Blaise Pascal govori o drugi naravi, ki se je v teku zgodovine ulegla na prvo. Moderne filozofije so v mnogovrstni obliki predstavljale ta zgodovinski položaj človeka. Martin Heidegger govori na primer o zapadlosti v brezposelnost, o bivanju v »nepristnosti«. Ista problematika se javlja na povsem drugačen način, ko Karl Marx opisuje odtujitev človeka. Filozofija v tem smislu opisuje natanko to, kar vera imenuje »izvirni greh«. Ta vrstica »sveta« mora izginiti, biti mora preoblikovana v svet Boga. Prav to je Jezusovo poslanstvo, v katerega so sprejeti učenci. To pomeni poslanstvo izpeljati »svet« iz človekove odtujitve od Boga in od samega sebe, da bi svet postal Božji svet in bi s tem človek spet postal povsem on sam v zedinjenju z Bogom. Cena za to preoblikovanje je seveda križ in cena zanj je tudi pripravljenost Kristusovih pričevalcev na mučeništvo. (Ratzinger 2011, 108) Poznamo pa tudi razlago za svet tu spodaj v nasprotju s svetom Boga in z Bogom samim; besedo »svet« lahko razumemo tudi kot človeštvo v celoti (prim. Mt 5,14; Jn 3,16-17; 17,11.13) ter kot človeštvo z vidika njegovega nasprotovanja Bogu in Kristusu (prim. Jn 7,7sl.). (SSP 1996, 1875)

S tem smo želeli pokazati, kako dinamično lahko razumevamo svet kot kraj in prostor. Bog pa vse to presega. Evangelist Marko v vsej svoji pripovedi govori o točno določenem in imenovanem prostoru kot kraju, kjer se dogaja oznanjevanje. Izven tega kraja pa se dogajajo čudeži, ozdravljenja in nova pot iz teme proti svetlobi, od ubogega do Jezusovega učenca.

Grška beseda »topos«, ki jo prevedemo z besedo »kraj« in ima za Marka pomembno mesto. Beseda »topos« pa ima sicer v grščini na simbolni ravni tudi druge pomene. V *Slovarju Slovenskega knjižnega jezika* je definirana beseda: *krāj krájja m (ä á): del zemeljske površine, naseljen tako, da tvori zaključeno celoto: kraj ima veliko prebivalcev; preimenovati kraje; v tem kraju je več let služboval;*

odročen kraj; ekspr. prijazen kraj / bežal je iz kraja v kraj / domači, rodni kraj *kjer je kdo doma, kjer se je kdo rodil* / navesti kraj bivanja / ekspr. ves kraj je bil na nogah vsi prebivalci kraja (SSKJ 2008)

Še enkrat se ustavimo pri besednih zvezah »ven iz kraja« in »samoten kraj«, ki jih najdemo v Mr 1,35. Ta eksodus nam pomaga lažje razumeti dejstvo, da se ozdravljenje načeloma zgodi kjerkoli, oziroma, če smo bolj natančni, da se zgodi na samem, odmaknjeno od vsega javnega življenja, tam, kjer se življenje odvija povsem rutinsko. Ko človek enkrat zapade v to rutino, je to zanj pogubno.

4.1 POMEN »TOPOSA« PRI MARKU

Za lažje razumevanje pomena besede »topos«, bomo predstavili razlago pomena prostora, kot jo razlaga Elizabeta Struthers Malbon. Njeno delo je raziskovanje semiotičnega vesolja, ki je ustvarjeno v Markovi zgodbi, še posebno z njegovo uporabo prostorskih pojmov. Njena analiza je skozi Markovo zgodbo razvrščena geopolitično, topografsko in arhitekturno. Njena naloga je, da najprej analizira privzetje pojmov diakronološkega zaporedja zgodbe in nato, da poda shemo, ki poudarja sinhrono uporabo takih pojmov. Pokazati želi, kako dajejo ti »manifestirani« znaki v tekstu pomen »nemanifestiranim« nasprotjem (čist /nečist – npr.: »Nič ni zunaj človeka, kar bi ga moglo omadeževati, če pride vanj, ampak ga omadežuje to, kar pride iz človeka.« (7,15), ali pa prvi/zadnji – npr.: »Če kdo hoče biti prvi, naj bo izmed vseh zadnji in vsem služabnik.« (9,35); red/nered; čudno/znano; grožnja/obljuba; sveto/posvetno, idr.) ter poudariti njihovo sredniško vlogo v zgodbi, ko Marko razvija takšna različna nasprotja, da lahko izrazi tudi »nemanifestirane« koncepte. (Riches 2000, 122)

Želi pa pokazati tudi, kako so mitična nasprotja, ki so poudarjena v Markovem besedilu, postopoma posredovana in premoščena s tem, da so nadomeščena z drugimi nasprotji, ki omogočajo to posredništvo. Le-ta morajo biti zavrnjena, da je mogoče najti pot izven »ne-poti«. Malbonova analiza je izredna zaradi pozornosti na podrobnosti Markovega besedila in ponuja kreativno sintezo prostorske slike in pojmov, ki jih zajema, in ki jim lahko sledimo na najrazličnejše načine. V pojmovanjih svetega prostora Malbonova predpostavlja, da se dogaja zamenjava neaktivnosti z namensko akcijo, z gibanjem.

Izven konflikta med Jezusom na križu in templjem, se na novo pojavi pot. Človek je poklican, da sledi in oznanja evangelij vsem narodom (prim. Mr 13, 10), da gre »v Galilejo«. Identiteta tako ni več povezana z lokalnimi vezmi, z zemljo, z Jeruzalemom, s Sionom in s templjem. Namesto tega pa so ljudje povezani s preoblikujočo močjo, ki prinaša red iz nereda: zavrženi, trpeči Sin človekov bo prinesel novo življenje, odpuščanje in spravo svetu, ki je v osnovi nasproten tem dobrinam. To rojeva zelo »mobilno« obliko vere, ki kljub oviram in preprekam poslana v svet brez kakršne koli obrambe, da bi ga preoblikovala. V evangeliju namreč beremo: »Poklical je k sebi dvanajstere in jih začel pošiljati po dva in dva. Dajal jim je oblast nad nečistimi duhovi in jim naročil, naj razen palice ne jemljejo na pot ničesar, ne kruha ne popotne torbe ne denarja v pasu, ampak naj obujejo sandale in naj ne oblačijo dveh oblek. Govoril jim je: »Kjer koli stopite v hišo, tam ostanite, dokler ne odidete od tam. Če vas kak kraj ne sprejme in vas ne poslušajo, pojdite od tam in otesite prah s svojih nog, njim v pričevanje.« In šli so ter oznanjali, naj se spreobrnejo. Izgnali so tudi veliko hudih duhov in veliko bolnikov mazilili z oljem ter jih ozdravljali« (Mr 6,7-13). (Riches 2000, 123)

Ob tej študiji spoznavamo, da na videz površinski pomen zgodbe skriva globok pomen. To pa prepoznamo po tem, da Marko poistoveti evangelij in bralca preko krajev, ki jih omenja, še bolj pa preko nastopajočih oseb, ki bralca nato privedejo do vere. Bralčeva naloga je torej predvsem v tem, da odkrije skrite pomene besedil in v njih smisel svojega verovanja. Iz evangelija lahko sicer razberemo, da Marko topografije Izraela ne pozna preveč dobro in vse geografske poudarke uporablja svobodno in na simbolni ravni, zato lahko bralec Markovega evangelija nehote odkrije, da je na primer judovska dežela nasprotna tujim deželam; znotraj Judovskega ozemlja je Galileja nasprotna Judeji, Judeja pa se razlomi na tri-delno razdelitev: Jeriho, Jaruzalem in Arimatejo; Jeruzalem je razdeljen med samim Jeruzalemom in njegovo okolico. V besedilu prepoznamo, da je med redom in ne-redom – paradoksalno – Galileja sinonim za red in Jeruzalem za ne-red, tako kot tempelj predstavlja ne-red in Golgota novi red. Ta razlaga nam pomaga razumeti, da želi evangelist Marko opozoriti na pomembno dejstvo, da Jezus kliče v novi eksodus (ven iz vasi) in priteguje svoje učence ven iz teme (ven iz Jeruzalema), na samo (na Golgoti), da bi govoril njihovemu srcu in da bi tam spoznali, kdo je Gospod (Oz 2,16-22). (Fausti 2007, 168)

4.1.1 GALILEJA IN JERUZALEM

Marko v svojem evangeliju da pomemben pomen »prostoru«. Sedaj se nekoliko ustavimo pri dveh najpomembnejših toposih, Galileji in Jeruzalemu.

Lahko bi rekli, da gre v evangeliju za namerno polarizacijo Galileje in Jeruzalema in da je Markov prikaz zamenjal vloge »svetih krajev«: Galileja je postala kraj razodetja, Jeruzalem pa predstavlja prizorišče zavrnitve. Kontrast med judovsko domovino in tujimi deželami, ki izraža temeljno nasprotje med znanim in čudnim, se nadomesti z razliko v kontrastu med Galilejo in Judejo, kjer nepričakovano (vsaj za tiste, ki imajo konvencionalna pričakovanja) predstavlja znano Galileja in ne Judeja. Dejansko so ta zahtevna pričakovanja poudarjena v Markovem evangeliju, ki je v Mr 1,5 prikazal zavest o pozitivnem mnenju o Jeruzalemu, ki se izpodbija in zavrača v preostalem delu besedila. Govori namreč od tem, kako je Janez Krstnik krščeval v puščavi in oznanjal krst spreobrnjenja v odpuščanje grehov. K njemu pa je prihajala vsa judejska dežela in vsi Jeruzalemčani. Galileja se uporablja najprej za identifikacijo Jezusa; v grobem lahko podamo razdelitev med Galilejo (1,13–10,52) in Jeruzalemom (11–16). Nadaljnja obravnava pripovedi nam kaže, da je znani dom tudi prostor težav in neuspehov. Ključnega pomena je, da Galileja ni prikazana kot »terra Christiana« (zemlja kristjanov), saj se je tam srečal z opozicijo farizejev in pismoukov. Še bolj pa izstopa dogodek, ko Jezusa zavrnejo v njegovem domačem kraju (3,21.31-35). (Riches 2000, 127) Jezusova zavrnitev v lastnem kraju se je zgodila s strani »njegovih«, v katerih se odslkava podoba nas vernih, ki moramo »preiti od poznavanja in ljubezni do Jezusa po mesu na poznavanje in ljubezen v Duhu. Kdorkoli je v hiši, je vedno v skušnjavi, da bi ga ujel in potegnil na svojo stran, namesto da bi se dal pritegniti k njemu«. (Fausti 2007, 106)

Ob tem naj dodamo še, da so Jezusa v domači kraj pospremili njegovi učenci. Ti so bili pravzaprav stalno ob Jezusu, odkar jih je poklical. Poklical jih je zato, »da bi bili pri njem« (Mr 3,13), zato se Marku ne zdi pomembno pisati, da so bili tudi tokrat z njim. Evangelist pa vseeno vidi nekaj posebnega. Odkar so se učenci pridružili Jezusu, so bili priče samo Jezusovih čudežev in ovacij navdušenih množic nad njim, kar naenkrat pa so videli, kako so ga lastni rojaki odklonili. Jezus jih je s tem hotel pripraviti na prihodnost. Kakor njegovo delovanje niso bili samo uspehi, tako tudi njihovo delovanje

ne bo zgolj uspešno. Da jih ponižanja in neuspehi ne bodo strli, pa jih že zdaj pripravlja nanje. (Rozman 1987, 374)

Ne smemo pa ostati le pri tem dogodku zavrnitve njegovih domačih, poudariti moramo tudi pomembnost Markovega razlikovanja med Galilejo in Jeruzalemom. Res je, da evangelij označuje Galilejo v nasprotju z Jeruzalemom v smislu števila nadaljnega nasprotovanja. Galileja je kraj, kjer je Jezus sprejet od večine tamkajšnjih prebivalcev, Jeruzalem pa je glavni vir nasprotovanja. To so "pismouki iz Jeruzalema", ki ga obtožujejo, da je z Beelzebulom izganja demone (Mr 3,22) in se združijo s farizeji, ko ga napadejo, ker dovoli svojim učencem jesti z neumitimi rokami (Mr 7,1-2). Pismouki, skupaj z velikimi duhovniki in starešinami v Jeruzalemu, so njegovi glavni nasprotniki v Jeruzalemu. Galileja je kraj odprtih meja in prostega gibanja, Jeruzalem pa je vezan na pravila in celo Jezusov nauk je tu omejen na tempelj. Jezus v Galileji ni omejen na eno mesto; ob številnih priložnostih jo prečka, ko gre na območje poganov. Galileja je "kraj razkritja in manifestacije", medtem ko je "Jeruzalem gledališče, kjer paradoks Kraljestva doseže svoj vrhunec." Galileja je kraj, kjer nastane novo razumevanje kraljestva. Prikazano je "novo učenje z oblastjo" (1,27) in je v postopku razširjanja; Jeruzalem je središče starega, na pravila vezanega kulta, ki bo nadomeščen s Templjem ki "ni zgrajen z rokami", z novim načinom obstoja, označenim z "radikalno ločenostjo od družine in lastnine, ki je podobna tisti glavnega junaka." Če je Galileja v marsičem kraj, ki sprejme Jezusa navdušeno, pa vendarle obstaja tudi opozicija. Farizeji mu nasprotujejo in skupaj s Herodom kujejo, kako bi ga usmrtili (3,6), ga kritizirajo ob tematiki umivanja rok (7,1-13) in želijo njegovo znamenje iz neba, ki izvabi Jezusovo opozorilo o sprejemanju kvasa od farizejev in Heroda (8,15). V Mr 6,4 pa Jezus govori o zavrnitvi njegovih domačih, sorodnikov in hiše, da bi ga častili (prizor, ki na nek način odmeva v Mr 3,31-35). S podobno mešanico opozicije in navdušenim sprejemom se sreča tudi v Mr 5,1-20, ko prečka Geraško deželo. Res pa je, da nasprotovanje še naprej prihaja iz Jeruzalema, od pismoukov, velikih duhovnikov in starešin. (Riches 2000, 128) Ta opozicija v Jeruzalemu je neizprosna in na koncu to pripelje do glavne opozicije, ki je izvirala od tam in je agresivno delovala v Galileji že od začetka Jezusovega delovanja. Tako kot pismouki iz Jeruzalema in Jeruzalemov kult, ki se predstavljajo kot na pravila vezana oblika judovstva, ga prikazujejo prav tako tudi farizeji v Galileji.

Pri branju evangelija vidimo tudi, da Jezus ne potuje enakomerno po vsej Galileji: izogiba se glavnih centrov moči in ostaja v vaseh in manjših mestih. Odprtost do ljudi, ki so onkraj meje judovskega ozemlja, opazimo pri evangeljskih zapisih o Jezusu in njegovi odprtosti za tiste, ki se v Galileji dojemajo kot drugačni, "cestninarji in grešniki". Galileja ni le kraj razkritja in manifestacije ampak je tudi kraj prikrivanja in tajnosti (npr. Mr 4, 11-12: »In govoril jim je: »Vam je dana skrivnost Božjega kraljestva; tistim, ki so zunaj, pa se vse daje v prilikah, da gledajo, gledajo pa ne vidijo, poslušajo, poslušajo pa ne doumejo, da se ne spreobrnejo in se jim ne odpusti«). Galileja je res kraj, kjer je podan nov nauk z oblastjo, prav tako pa je to tudi Jeruzalem, ki je tudi kraj, kjer je pregrinjalo templja raztrgano in kjer voditelj opravi svoje pričevanje – ženske navda s strahom in trepetom s sporočilom o vstajenju. Zopet lahko pokažemo na dvojnost med Galilejo in Jeruzalemom, saj gre za zavrnitev/sprejemanje, odprtost/zaprtost, razkritje/prikrivanja, novi/stari. (Riches 2000, 129)

Marko hoče s to dvojnostjo učenca pripraviti do tega, da spozna, zakaj je Jezus naročil učencem, naj se vrnejo v Galilejo. Učenec se mora vrniti na začetek poti, v Galilejo. Če posluša, kar govori, če ga sprejema kot Božjo besedo, kar v resnici je, spozna, da vrši to, kar obljublja (1 Tes 2,13). Že ko je Jezus prišel k Jordanu in v Galilejo, predstavlja to za evangelista Marka kraj »vsakdanjosti«, ki pa postane »teološki kraj«, v katerem odmeva za vsakega izmed nas njegov klic. Konec evangelija (16,7) bralca namreč zopet pošlje sem, v Galilejo, kjer vidi Vstalega in se sreča z njim. (Fausti 2007, 33) Galileja tako dejansko nadomešča Jeruzalem, hkrati pa je Galileja tista, ki se je sama preoblikovala, ali bolje rečeno, spreobrnila.

4.2 KONTRAST SVETIH PROSTOROV

Naj pojasnimo, kako vidimo zastopanost Markovega svetega prostora v evangeliju. Kot je bilo že povedano, so bili judovski pogledi na svet v prvem stoletju povsem neenotni. Zlasti so bila močno nasprotujoča si stališča o naravi zla, njegovem izvoru in njegovi resoluciji v božjem načrtu.

Kozmično dualistični pogled nam omogoča, da lahko zlo razumemo, kot da ima svoj izvor v neposlušnosti nebeških, angelskih duhov, ki so okužili svet s svojim uporom in

ki bo na koncu uničen v kozmični bitki, v kateri bo prevladala sila Boga. V tem času je Bog že ukrepal, da je povezal nekaj najhujših duš in jih nekaj izbral, da bodo prišle na svet na koncu. Drugače gledano pa je zlo rezultat moške (Adam) in ženske (Eva) nepokorščine, idealno prikazan ob stvarjenju. Končno izkoreninjenje zla na svetu bo prišlo ob poslednji sodbi, ko bodo pravični nagrajeni in krivični pogubljeni. (Riches 2000, 131)

O svetosti krajev in o tem, kdo lahko časti Boga, pa se je v Stari zavezi še bolj jasno ločevalo. Taka stališča je mogoče najti v Ezer 4, ki opisuje Judove in Benjaminove sovražnike (v. 4), to je ljudstvo, ki prebiva v deželi in so potomci poganskih ljudstev, ki so jih preselili asirski kralji. Ti priseljenci so poleg svojih starih malikov prevzeli tudi češčenje Izraelovega Boga (prim. 2 Kr 17,24-41). Njihove navade bi mogle škodovati Judom, zato jih je Zerubabel odločno zavrnil (prim. v. 3). (SSP 2002, 1114) Poleg tega je mogoče zaznati vpliv v judovski literaturi tistega obdobja, ki vidi svet kot okuženega z demoni, ki čaka na čas, ko se bo Gospod spustil na Sinaj iz nebes, da bi prinesel sodbo in vzpostavil drevo življenja na Sionu. Sveta mesta imajo pomen v svoji shemi le z vidika njihove vloge v končni drami. Drugi Izaija v svojem besedilu napoveduje vrnitev iz izgnanstva kot primer za svoje želje na prelomu dobe, usmerjene v pripovedi osvoboditve Izraela v preteklosti, kot razlog za upanje v prisotni stiski. Bog je kaznoval Izrael za njegovo neposlušnost v preteklih časih z izgnanstvom, prav tako pa je pokazal usmiljenje s svojim vodenjem in vodstvom, ko jim je obnovil deželo, ki jim jo je obljubil v svoji zavezi, da bi bili zvesti njemu.

Tu je pojem dežele ključnega pomena: je cilj njihovih popotovanj, od tavanja v puščavi do vrnitve iz izgnanstva. To je predvsem kraj, kjer na Sionu uživajo navzočnost Gospoda, ki jih ohranja. Božje sodelovanje z Izraelom v preteklosti, njihovo potovanje iz Egipta in obljuba, da bodo v obljubljeni deželi rešeni svojega trpljenja in bo z njimi prebival na Sionu; vse te pretekle slave bodo obnovljene pri obnovitvi sveta, ki jo je napovedoval Izaija, in tisti, ki so bili po navdihu Izaije in so po temu hrepeneli. Ti dve zelo široki in nasprotujoči si predstavi o realnosti s svojimi povezanimi pojmi o svetem prostoru, sta osnova Markovega evangelija. V svojih pogledih Marko odraža le ta pojmovanja in se prav tako ukvarja z dialektičnim procesom usklajevanja teh nasprotij oziroma razlik. Kakšna je potem Markova interakcija s tema precej različnima pogledoma na sveti prostor, z njunima različnima preslikavama krajev in različnim

obravnavanjem območij pretekle zgodovine? Mogoče je rekonstruirati dve različni zgodbi, ki potekata skozi evangelij in odražata ta dva široko razpoznavna pojma o svetem prostoru. Nobena zgodba v evangeliju pa ne predstavlja popolnoma vsega, kar je Gospod dal svojemu odrešenemu ljudstvu. (Riches 2000, 132)

4.3 VPLIV KOZMIČNEGA DUALIZMA NA MARKA

Kozmični dualizem, o katerem govori Riches, bomo predstavili preko prve pripovedi v Markovem evangeliju, ki prikazuje boj med Jezusom in Satanom ter njegovimi skušnjavami. Opis dogodka se začne z oznanjevanjem Janeza Krstnika v puščavi. Pri krstu pa Jezusa prepoznamo kot Božjega sina, ki mu je Janez Krstnik pripravljaj pot. Takoj nato ga je Duh odvedel v puščavo. To je kraj, kjer prebivajo divje zveri, je kraj brez civilizacije in kraj, kjer vlada uničenje. Kljub temu, da je bil med zvermi, so mu stregli angeli. Ta opis nam nakazuje, da želi Marko poudariti pomen Jezusove priprave na njegovo javno delovanje, kjer bo vedno navzoče nasprotovanje hudega duha. Kar nekajkrat lahko zasledimo, da se v Božjem načrtu pojavi zmaga nad zlom, da bo »nečisti duh« iztrebljen. Ta pojem najdemo v Zaharijevi knjigi, kjer beremo: »Tisti dan se bo zgodilo: iztrebil bom iz dežele, govori Gospod nad vojskami, imena malikov in ne bodo se jih več spominjali, iz dežele bom odstranil tudi prerokovalce in duha nečistosti« (Zah 13,2). Poimenovanje »nečisti duh« se v Matejevem evangeliju pojavi dvakrat, pri Marku pa osemkrat. Najdemo ga še pri Luku in nato v Razodetju, kjer beremo: »Nato sem videl, kako so iz ust zmaja, iz ust zveri in iz ust lažnega preroka prišli trije nečisti duhovi, podobni žabam,« (Raz 16,13) ter »Z močnim glasom je zaklical: »Padel je, padel véliki Babilon in postal bivališče demonov, pribežališče vseh nečistih duhov, pribežališče vseh nečistih ptic, in pribežališče vseh živali, ki so nečiste in mrzke« (Raz 18,2). (Riches 2000, 132)

V knjigi Razodetja nam teksti nakazujejo, da so nečisti duhovi povezani z nasilnimi in uničujočimi silami, zmaji in divjimi zvermi, ki prežijo na človeška bitja, dokler jih ne uničijo. Namen teh zlih sil ni le pohabiti, ampak popolnoma onesposobiti človeka za kakršno koli obliko dobrega. Žrtev skušajo prisiliti, da živi v kraju mrtvih (Mr 5,3: »Prebival je v grobovih in nihče ga ni mogel več zvezati niti z verigo«). Gre za zle sile,

ki napadajo človeško družbo znotraj in od zunaj, zato tudi pravi: Nato ga je vprašal: »Kako ti je ime?« »Legija mi je ime,« mu je odgovoril, »ker nas je veliko« (Mr 5,9). Evangelist Marko pa kljub vsemu napiše, da ga je Duh odvedel v puščavo, da bi se tam srečal s Satanom. Prav tako pa srečamo Jezusa v šestem poglavju Markovega evangelija, kako daje svojim učencem oblast nad nečistimi duhovi. Višek Jezusovega ozdravljanja, ki pa ne omenja izganjanja hudih duhov, najdemo na koncu tega poglavja: »Ko so se prepeljali, so pri Genezaretu dosegli kopno in pristali. Brž ko so stopili iz čolna, so ga ljudje že prepoznali. Obtekli so vso tisto pokrajino in začeli na posteljah prinašati bolnike tja, kjer so slišali, da je. Kamor koli je prihajal, v vasi ali mesta ali na podeželje, povsod so polagali na trge bolnike in ga prosili, da bi se dotaknili vsaj roba njegove obleke; in kateri so se ga dotaknili, so bili rešeni« (Mr 6,53-56). Ta del evangelija prikazuje ljudstva vsega sveta. Galileja tako postane ves svet, ki ga želi Jezus očistiti vsega zla in trpljenja. Podoba učencev, ki so v čolnu, je končna podoba Cerkev. Njihova moč je Gospod. Kjer se pojavi on, se takoj zdani, veter poneha in dospejo. Nadaljevanje odlomka pa predstavlja diagnozo in terapijo gluhosti in slepote srca učenca, ki preprečuje, da bi ga prepoznali. (Fausti 2007, 176)

Kristusova Cerkev je podoba teh, ki se v trinajstem poglavju Markovega evangelija soočajo z bojem dobrega nad zlim. Svet bo namreč nemiren, dokler se bo oznanjal evangeliji vsem narodom. Ves svet je bojno polje in »gnusoba opustošenja« bo stala tam, kjer nebi smela. Tisti, ki bodo v Judeji, naj bežijo v hribe in se pripravijo na konec. Jeruzalem in tempelj bosta porušena in ne bo »ostal kamen na kamnu« (13,2) in tiste dni bo stiska, kakršne še ni bilo od začetka stvarstva (13,19). Pojavili se bodo lažni Kristusi. »In takrat bo poslal angele in zbral bo svoje izvoljene od štirih vetrov, od konca zemlje do konca neba« (13,27). (Riches 2000, 133) Marko nas želi v tem poglavju odvrniti od točno določenega kraja in razširi pogled na ves svet in vse vesoljstvo. Porušenje templja in Jeruzalema (Mr 13,14: »Ko pa boste videli gnusobo opustošenja stati, kjer ne sme, – kdor bere, naj razume, – takrat naj bežijo v hribe tisti, ki so v Judeji«) ne predstavlja več kraja, kjer bo izvršena poslednja sodba. Vsa glavna dejanja so jasno ločena od uničenja Jeruzalema in od pojavljanja antikristov. Tako kot pravi prerok Izaija (Iz 60,4: »Povzdigni oči naokrog in poglej, vsi se zbirajo, prihajajo k tebi. Tvoji sinovi prihajajo od daleč, tvoje hčere peljejo pod roko«). Pred vsem tem pa se mora zgoditi to, kar beremo sredi trinajstega poglavja Markovega evangelija (Mr 13, 10-13: »Najprej pa se

mora oznaniti evangelij vsem narodom. Ko vas bodo vlačili in vas izročali, ne skrbite vnaprej, kaj boste rekli, temveč govorite to, kar vam bo dano tisto uro. Ne boste namreč govorili vi, temveč Sveti Duh. Izdajal bo v smrt brat brata in oče sina. Otroci bodo vstajali proti staršem in jih pobijali. Vsi vas bodo sovražili zaradi mojega imena; kdor pa bo vztrajal do konca, bo rešen«). (Riches 2000, 134)

Evangelist želi kot rešitev predstaviti tempelj kot tisti, ki ni narejen z rokami in Sion, ki je postal prebivališče svetih. Sorodno povezavo s to mislijo najdemo v 2 Mojzesovi knjigi: »Popelješ jih in zasadiš na svoji dedni gori, na kraju, ki si ga, Gospod, pripravil sebi v svetišču, Gospod, ki so ga postavile tvoje roke« (2 Mz 15,17), ki opisuje tempelj, ki je pripravljen v nebesih. Evangelij se konča z naročilom učencem, naj gredo v Galilejo in opiše Jezusa kot vogelni kamen nove zgradbe ter predstavlja za učenca pot izpolnjevanja volje Boga. Evangelist Marko nam želi sporočiti, da bodo Jezusovi učenci pridruženi Njemu in prebivali v Njegovi navzočnosti in ko beremo »K njemu je prihajala vsa dežela (Mr 1,5), vidimo, da Judeja in Jeruzalem nista več kraj, ki je cilj potovanja, temveč kraj, iz katerega je treba oditi. (Fausti 2007, 18)

Tematiko kozmičnega dualizma najdemo pri evangelistu Janezu, kjer se dualizem ne izraža kot dvojno počelo, dobro in zlo, temveč izraža podobe sveta, kjer zlo nasprotuje dobremu, čeprav brez uspeha. Vpliv kozmičnega dualizma pri Marku pa je prikazan kot boj proti zlu in v Božjem načrtu je že zarisana zmaga nad zlom. Kljub temu gre za nasprotovanje hudega duha, ki zamegljuje pogled in zapira srca učencem, da bi ti ostali v temi svojega srca. Jezus pa s svojim klicem vabi na pot za njim, saj mora vsakdo iti ven iz svojih »svetih krajev«, iz svojih podob Boga, da sreča tistega, ki prihaja.

4.4 MARKO IN GOSPODOVA POT

Markov navedek preroka Izaija v začetku evangelija vzpostavi od zunaj dialog z Izaijevim razumevanjem poti za Gospodom, ki vodi iz puščave do Siona. Evangelij se prične v divjini z Janezom in doseže svoj vrh v Jeruzalemu z Jezusovo smrtjo na križu. Toda pot, ki je opravljena iz divjine do Jeruzalema, je vse kaj drugega kot ravna in zgodba se tam ne konča. Janez Krstnik, ki se pojavi v puščavi (1,4) je poslanec, poslan pred Jezusom, da pripravi njegovo pot. Jezus po krstu, po svojem božanskem

prepoznanju (1,11) in po tem, ko je bil skušan v puščavi, pride v Galilejo in oznanja prihod kraljestva, uči, pridiga in ozdravlja, kliče ljudi k pokori in k veri v evangelij, ki je oznanilo dobre novice osvobajanja s strani Boga, ter k obnovi duha (Iz 40). Jezus pokliče apostole in ljudje se zgrinjajo k njemu. Istočasno pa se dogaja nasprotovanje Jezusu in njegovemu nauku. Zavračajo ga tako lokalni prebivalci kot tudi tisti, ki so prišli iz Jeruzalema.

Medtem, ko je njegovo oznanjevanje osredotočeno na Galilejo, zagotovo ni omejeno samo nanjo. Jezus pogosto vstopi na ozemlje ne-judov, medtem ko so njegovi pogosti prehodi čez jezero, predstavljeni bolj simbolično. Na svojem potovanju v okrožje Tira in Sidona sreča sirofeničanko, ki s svojo nadležnostjo »besede« prepriča Jezusa, da izžene nečistega duha iz njene hčere (7,24-30). Iz Galileje se Jezus premakne v Jeruzalem, kjer oznanja in uči v templju. Na Oljski gori se sreča z naraščajočim nasprotovanjem, ki ga pripelje do njegove smrti na kraju Lobanja. Tu sta tempelj in Golgota postavljena v kontrast: razodetje Jezusove »slave« na križu, ki povzroči izpoved (priznanje) rimskega vojaka, je postavljeno v kontrast s trganjem tempeljskega zagrinjala. Navzočnost Boga se loči od templja in se izkaže navzoča na križu. Jezusova pot in pot njegovih apostolov pa se tam ne konča.

Kot je napovedal, gre pred njimi v Galilejo. Tudi ženam pri grobu je naročeno, naj posredujejo to novico njegovim učencem. (Riches 2000, 136)

Sporočilu sledi naročilo (Mr 16,7): žene naj sporočijo vest o Jezusovem vstajenju apostolom in še posebej Petru. Jezus je z vstajenjem premagal greh, tudi greh nezvestobe apostolov in Petrove zatajitve, zato jih hoče zdaj znova zbrati okrog sebe, vendar ne grešne, temveč odrešene in prenovljene. Zbrali se bodo v Galileji, da bodo poslej oni delali to, kar je sam delal v Galileji, ko je tam oznanjal in učil.

Srečanje v Galileji vzpostavlja vez med zgodovinskim Jezusom in od mrtvih vstalim Kristusom. (Rozman 1987, 263) Galileja je torej kraj, kjer se začne Jezusovo oznanjevanje in kjer se prvič sreča z učenci. Če hoče bralec doživeti isto izkušnjo, se mora vrniti tja, da ga znova posluša z njimi. Vstali Gospod se je prikazoval tako v Jeruzalemu kot v Galileji. Marko pa ne pripoveduje posebej o nobenem prikazovanju; napove samo tista v Galileji, da bi nas poslal tja. (Fausti 2007,456)

Kako to vse spada skupaj in modificira Izaijev pogled na Gospodovo pot? V Marku je devtero-Izaijeva slika Gospodove zmagoslavne poti doživela čuden preobrat s teologijo križa. Če se je tema prazničnega dviga v Jeruzalem v devtero-Izaiji spojila s temo »svete vojne in zavzetja« v prebujanju, med katerim se bodo ljudje vrnili na Sion, potem so bile v Marku te teme radikalno znova prebujene. Jezus se ne povzpne v Jeruzalem zato, da bi zmagoval nad svojimi sovražniki na običajen način, ampak zato, da bi bil od njih ubit. Nič ne bi moglo biti bolj nasprotno običajnemu razumevanju zmage kot Jezusova, že dolgo napovedana, prerokba lastnega izdajstva, obsodbe, zasmehovanja, fizične zlorabe ter usmrtitve (10,33-34). Vendar pa mora biti dodano, da ta prerokba ni zatajitev devtero-Izaijevega upanja na zmago svete vojne; je bolj radikalna, prekosrediščna adaptacija tega. Za tiste, ki imajo oči za gledanje (4,9.23), je podoba zbegane in prestrašene majhne skupine apostolov podoba vrnitve Izraela na Sion. (Riches 2000, 137)

Isti duh, kot bo pozneje oblikoval Markovo pasijonsko pripoved (8,22–10,52), predstavlja redefinicijo apokaliptične eshatologije, ki se sliši v Jezusovem joku in obenem v zmagoslavni pesmi Jahvejeve vrnitve na Sion, ki paradoksalno vidi v njegovi grozni, samotni smrti dolgo pričakovani dogodek Božjega kraljestva. (Riches 2000, 137)

Ta izjava se potrdi z vso želeno jasnostjo trditve, ki jo ponudi Marko: visoko kreativno besedilo Izaije, njegova vizija, je zasnovano na pojmu svete vojne, v kateri bo Bog premagal in uničil svoje sovražnike, pa vendar središčna oseba zgodbe Markovega pasijona umre. Njegovo trpljenje in smrt sta zmagi božanskega bojavnika. Njegovo ljudstvo niso veseli povratniki iz izgnanstva, temveč »prestrašena skupina apostolov«, ki so ga zapustili in zbežali. Zastavimo si lahko vprašanje o smislu vstajenja, ki predstavlja končno zmago nad smrtjo; možen je sicer argument, da so vrste predelanih motivov za sveto vojno, ki jih najdemo tu, zasenčeni v poglavjih pri devtero-Izaiju, toda gotovo ne moremo zanikati, da je tukaj velika disonanca med pojmom zmagoslavne poti, ki vodi do ustoličenja Jahveja, obnove zemlje in templja ter vrnitve izgnancev in Markove zgodbe Mesijanskega prihoda Jezusa Kristusa, ki gre v Jeruzalem, da sreča svojo smrt na rimskem križu. (Riches 2000, 138)

Praznični prihod v Jeruzalem se ne konča z ustoličenjem kralja v templju, niti s kakršnim koli praznovanjem v templju, temveč z obsodbo Jezusa in z napovedjo uničenja templja (Mr 13,2) ter zagrinjala v templju, ki se je raztrgalo na dvoje.

V Izaiju je Gospodova pot »Sveta pot«, preko katere »nečisti ne bo šel mimo«, na katero ne bo prišla huda zver (Iz 35, 8-9: »Tam bo utrjena pot, imenovali jo bodo Sveta pot, nečisti ne bo hodil po njej. Gospod jim bo utiral pot, niti bedni ne bodo zašli. Tam ne bo leva, huda zver ne bo stopila nanjo, ne bo je najti, tam bodo hodili le odrešeni«) in ki bo vodila prepevajočega Gospodovega odkupljenega nazaj na Sion (Iz 35,10); v Marku Jezusa pot nemudoma vodi v družbo divjih zveri (1,13); soočen je s človekom, ki ima nečistega duha (1,21-28) ter z gobavcem (1,40-45) in to postane vzorec srečanj skozi vse njegovo delovanje. On sam razglasi, da je razločitev med čistim in nečistim popolnoma stvar srca (7,14-23) in njegovo lastno potovanje v Jeruzalem najde svoj konec na kraju Lobanje, smrti in nečistosti. Res je, da je njegov prihod v Jeruzalem pospremljen z množico, ki ga proslavlja ob pesmi, vendar pa je ta odkupljena le po zelo paradoksalni poti. Kmalu se bodo obrnili proti njemu in bodo šli gor k Pilatu (Mr 15,8: »Množica je tedaj prišla gor in začela prositi za tisto, kar jim je po navadi storil«), kjer bodo vpili, naj izpusti Baraba in križa Jezusa. Toda to ni samo, kot predlaga Marko, pojem predelane moči in zmagoslavja, temveč obsega ideje, ki so povezane s čistostjo in templjem. V tem je radikalna ponovna formulacija pojmov svetega časa in prostora v paru z redefinicijo, kdo je imenovani s strani Boga in kdo so izbrani. Svetost in čistost srca sta sedaj najdena v tistih, ki vzamejo vsak dan svoj križ in sledijo Jezusu, ki vzdržijo do konca na poti, ki jo uči On (prim. Mr 8,31–10,45).

Ne samo, da je najdemo v Marku dolg uvod, preden se Jezus premakne s svojimi učenci v Jeruzalem, ampak je močan tudi motiv vrnitve v Galilejo (Mr 14,28; 16,7). Res je, da Jezus uči v Jeruzalemu, je pa glavna scena njegovega poučevanja Galileja, kjer svojim učencem odkrije skrivnost kraljestva. Če je res, kot je predlagano zgoraj, da sta v Izaijevem forenzičnem pogledu greh in zlo premagana z Gospodovem učenjem in vodstvom, potem je v Marku nekaj tega uresničeno skozi Jezusovo poučevanje učencev, kar se zgodi v pomembnejši meri v Galileji. Učenje o Jezusovi smrti in posledično pogled na trpljenje, se dogaja »na poti«: končno razumevanje bo za učence vzšlo (kot zarja), ko bodo zaključili potovanje h križu in ko mu bodo sledili nazaj v Galilejo. (Riches 2000, 139)

Zdi se, kot da si mora Marko prilagoditi poznane tradicije, ki govorijo o Jezusovem delovanju v Galileji in jih umestiti v Izaijeve sheme. Kot je predlagano zgoraj, Marko Galileje ne vzporeja preprosto v opoziciji z Jeruzalemom. Vidimo lahko, da Jeruzalem nima več glavnega mesta, kot ga je prikazovala Izaijeva shema. Ne samo v svoji glavni inštituciji, v templju, ki je jasno znamenje centra (pretrganje zagrinjala v templju), ampak je Galileja tudi potrjena kot bodoče mesto srečanja z vstalim Gospodom. Tudi tako Galileja preprosto ne zamenja Jeruzalema kot cilja poti. Iz Galileje bodo učenci poslani k oznanjevanju evangelija vsem narodom.

Izaijeva in Markova zgodba imata skupen odrešujoč zgodovinski pogled, ki vidi Boga kot tistega, ki omogoča svojemu ljudstvu premagati greh tako, da ga poučevanje in vodi. V Izaiju Bog vodi svoje ljudstvo s kaznovanjem za njegovo neposlušnost, z izgonom v Babilon in nato posledično z obnovo (vzpostavitvijo) njihove zemlje in svetišča, vodeč jih v zmagoslavnem prihodu nazaj iz puščave. Pri Izaiju je zemlja tista, ki preskrbi vse za odnos med Bogom in njegovim ljudstvom. V Marku je dobra novica Gospodove poti ni naslovljena na izgnance v Babilon, ampak na tiste, ki so obteženi z boleznijo, obsedeni z demoni, ki so »oskrunjeni« z zlobnimi mislimi, nečistovanjem, krajo, umorom, prešuštvom, hudobijo, ... (7,21-22). Gospodova pot vodi od Janezovega klica k pokori v puščavi do Jezusovega preroškega, zdravilnega, izganjalskega (ekorcizem) službovanja na njegovem potovanju s svojimi učenci v Jeruzalem in nato nazaj v Galilejo. Vrednost Gospodovega delovanja med ljudmi v tej zgodbi je njihovo ostajanje z Jezusom. To je tisto, k čemur so poklicani apostoli: »Postavil jih je dvanajst, ki jih je imenoval tudi apostole, da bi bili z njim in bi jih pošiljal oznanjat« (3,14); to je tisto, kar jim je bilo odvzeto z njegovo smrtjo zaradi njihovega odpada: »Vsi se boste pohujšali, kajti pisano je: Udaril bom pastirja in ovce se bodo razkropile.« (14,27) in kar bo vzpostavljeno v Galileji ob prikazanju Sina človekovega. »Ostati z Jezusom« ni vezano na kakšen poseben prostor, čeprav je ta prav posebej umeščen v zgodbo. Prav gotovo ni omejeno na »Deželo«, čeprav Jezus pri srečanju s sirofeničanko sprva ugovarja, da je njegovo oznanjevanje omejeno na otroke Izraela. Gre za služenje, ki celo v času Jezusovega življenja presega meje dežele v kraje, kamor bodo po njegovem vstajenju poslani učenci, vse do konca sveta. (Riches 2000, 140)

4.5 ODNOS MED DVEMA PREDSTAVITVAMA SVETEGA PROSTORA IN HOJA ZA JEZUSOM V MARKU

Kaj se dogaja pri zgraditvi svetega prostora pri Markovem sodelovanju z Izaijevo tradicijo? Na prvem mestu Marko alegorizira prostor. Pojma, kot sta »Galileja« in »pot«, ne smemo razumeti kot omejena na določene prostore investirane z duhovno, sveto kvaliteto in v kontrastu z drugimi, ki so posvetni. Gre bolj za določeno vrsto verske izkušnje, ki je posredovana z Jezusove strani in se lahko ponavlja bodisi navzven bodisi navznoter dežele, v kolikor možje ali žene pridejo v kontakt z njim. V Marku je to izraženo po povabilu Jezusovim učencem, naj mu sledijo v Galilejo. To seveda ni mišljeno kot ukaz, da bi se vzpostavilo kultsko središče v Galileji. Kot da jasno vedeti, je nadaljnja naloga učencev oznanjevanje evangelija vsemu svetu. Slediti Jezusu v Galilejo pomeni »videti njega«, kot je ne-judovski vojak prepoznal v njem Božjega Sina. Učence je vodil in poučeval (da bi bili poučeni v službovanju Božjega kraljestva) preko oznanjevanje evangelija in v deležnosti pri njegovem učiteljskem, pridigarškem (oznanjevalnem), izganjalskem in ozdravljajočem služenju. Takšno »sledenje« se lahko zaradi vstajenja, pojavi kjerkoli in v tem smislu je Galileja koda – šifra za tovrstno izkušnjo. Na drugi strani pa zgodba o Jezusovem delovanju v Galileji ostane zgodba določenih konkretnih dogodkov. Jezusovi učenci in bralci Markovega evangelija so povabljeni k posebni izkušnji božjega, kot je bilo to srečanje Jezusa iz Nazareta in njegovih učencev po mestih in vaseh Galileje pred njegovim križanjem. (Riches 2000, 141)

Malbon podaja tezo, da sta nasprotujoča si kaos in red izraz hoje za Jezusom. Marko opušča sheme, ki izražajo nasprotovanje med redom in kaosom, z namenom, da bi razlikoval med svetim in profanim, kar označuje Božjo navzočnost v svetu brez kakršnih koli omejitev tam, kjer se oznanja evangelij.

Ni prav govoriti, da obstaja pot svetih, po kateri ni dovoljeno hoditi nečistim, kot jo srečamo pri judih in njihovem obisku templja kot najsvetejšega prebivališča Boga na Zemlji. Pravo razlago tega najdemo pri preroku Izaiju, v njegovi ideji poti za Gospodom. Marko v tem pogledu zavrže in nadomesti takšno misel z vrstico: »Resnično, povem vam: Kjer koli po svetu bo oznanjen evangelij ...« (Mr 14,9a). Še posebej pa lahko izpostavimo prvi del Mr 7, ki govori o izročilu starih. Obredno nečiste

roke, oziroma neumite roke, Jezus zavrne s tezo, da ljudstvo Gospoda časti le z ustnicami, njihovo srce pa je daleč od njega. Želi jim pokazati, da je Bogu pomembno srce, ne pa kraj češččenja. Nadaljujemo pa lahko kar z drugim delom Mr 7, ki govori o Sirofeničanki, ki pa je bila sicer Grkinja (iz poganske dežele). Jezus je ozdravil njeno hčer na podlagi njene vere v Kristusa in ne na podlagi tega, od kod prihaja. Ta opustitev razlikovanja med svetim in profanim prostorom, kot je bila označena s strani judov in nasploh vseh kultov, Jezus dokončno podre v pasijonu na križu, kjer zdrobi lobanjo (Golgota = Kraj Lobanje) in pretrga zagrinjalo v templju. S tem je kulturni sveti prostor postal brezmejen. (Riches 2000, 142)

Tempelj je prenehal biti milostni kraj in daritve v njem so postale nesmiselne, ker je Jezus z darovanjem samega sebe nadomestil vse starozavezne daritve in ker je sam postal vir vseh milosti. (Rozman 1987, 248) Hoja za Jezusom je tako postal način ali bolje rečeno smisel življenja vsakega kristjana.

4.6 MARKOV DIALOG S KOZMIČNIM DUALIZMOM

Markov dialog med svetim in profanim se nam predstavlja kot boj med božjo navzočnostjo in silami teme, ki ne poznajo nobenih meja. Kot vemo, se srečanje z Jezusom in nečistimi duhovi dogaja v Galileji in izven nje, zato lahko rečemo, da se boj za srca in misli učencev lahko pojavi kjerkoli je že oznanjen evangelij. Vse, kar se od njih pričakuje je, da bodo imeli ušesa za poslušanje in odprte oči (»srca«), da bi zmogli videti Gospodovo obličje in oditi na pot za njim. Obstoj zla in laži v človeških srcih lahko premagamo tako, da se prepustimo Božjemu vodenju in vzgoji ter da smo pokorni drug drugemu in Bogu. Prepustiti se Bogu in služiti v ljubezni bratom in sestram je edina pot, ki zanika ta dualistični pogled. Najlepši zgled prepustitve Gospodu in služenju bratom in sestram je Jezus zapustil, ko je učencem umil noge. Zapoved ljubezni ne sme ostati samo v besedah, temveč se mora kazati tudi v dejanjih. Jezus je apostolom dejansko umil noge, zato tudi zapoved ljubezni ne sme biti pristranska, kajti Jezus je umil noge vsem apostolom, tudi Judu Iškarjotu, čeprav je vedel za njegovo izdajstvo. Umivanje nog vedno znova kliče k resnični, nepristranski, zlasti pa udejanjeni ljubezni, h kateri so najprej poklicani učenci Jezusa Kristusa. Jezus je sicer z umivanjem

nog precej vznemiril apostole, saj kaj takega še niso doživeli. Jezus je storil to, kar so navadno delali hlapci in služabniki. Gospodar in gostitelj nikdar ni umival nog svojim gostom. Jezus govori o dolžnosti: s tem ko se razglašamo za njegove učence in ko postajamo kristjani, sprejemamo tudi dolžnosti. Jezusa smo dolžni oznanjati. Ne gre samo za dobro voljo, navdušenje ali občasno razpoloženje, pač pa gre za dolžnost. O dolžnosti pa sicer neradi govorimo. Bolj se zavedamo svojih pravic, tudi v Cerkvi je tako, kot pa dolžnosti, ki jih imamo. Ob umivanju nog – služenju v ljubezni – se moramo vprašati, ne samo kakšne so naše dolžnosti, temveč predvsem, kako jih spolnjujemo. (Rozman 1987, 258) Dokler njegovi učenci izpolnjujejo voljo Boga, so njegovi bratje in sestre, ne več samo otroci Boga. Vsa volja Boga pa je v izpolnjevanju Jezusove besede. (Riches 2000, 143)

Izpolnjevanje Božje volje mora postati merilo našega hotenja in bitja. Če pogledamo globlje, lahko rečemo, da je bistvo »nebes« neomajno uresničevanje božje volje, ali drugače rečeno, nebesa so tam, kjer se zgodi božja volja. A kaj je »božja volja?« Kako jo spoznamo in kako jo moremo izpolnjevati? Sveti spisi izhajajo iz tega, da človek v svojem srcu ve za božjo voljo, da je globoko v nas zasidrana so-vednost z Bogom, ki ji pravimo vest (prim. Rim 20,15). Če pa nam Jezus govori o božji volji in o nebesih, v katerih se izpolnjuje božja volja, potem ima to spet bistveno opraviti z njegovim poslanstvom. Pri Jakobovem studentu reče učencem, ki mu prinesejo jesti: »Moja jed je, da izvršujem voljo tistega, ki me je poslal« (Jn 4,34). To pomeni, da je njegov življenjski temelj enost z božjo voljo. Edinost volje z Očetom je jedro njegovega bitja sploh. Pisatelj pisma Hebrejcem je v boju Oljske gore našel razvozlano bistvo Jezusove skrivnosti (Heb 5,7) in izhajajoč iz tega pogleda v Jezusovo dušo, skupaj s Ps 40 razlaga to skrivnost. V psalmu beremo: »Daritve in žrtve nisi hotel, a telo si mi pripravil ... Tedaj sem rekel: Glej prihajam, da izvršim, o Bog, tvojo voljo« (Heb 10,5; Ps 40,7-9). Celotno Jezusovo bivanje je vsebovano v tem stavku: »Glej prihajam, da izvršim, o Bog, tvojo voljo.« Šele tako popolnoma razumemo besedo: »Moja jed je, da izvršujem voljo tistega, ki me je poslal«. (Ratzinger 2007, 163–164)

V tem poglavju smo spoznali, da je nova identiteta učenca sicer zelo povezana s svetim prostorom, ki pa dobi tu povsem nov smisel in pomen. Jezusovi učenci so Galilejci. Vse, kar se je dogajalo v Jeruzalemu (Petrova zatajitev), se nadaljuje v Galileji: »Toda pojdite in povejte njegovim učencem in Petru: Pred vami pojde v Galilejo; tam ga boste

videli, kakor vam je rekel.« (Mr 16,7). Tempelj v Jeruzalemu za Jezusove učence in za tiste, ki so jim sledili, nima več središčne vloge kulta. Ni več pomemben izvor človeka, ki naj bi definiral osebo, ampak je pomembno to, da človek najde Gospoda in mu sledi na njegovi poti, ter s tem privablja na pot še druge. Tako postanejo tisti, ki so mu poslušni, Jezusovi bratje in sestre, ali še lepše, »Božja družina«. Božja družina pa je že znamenje nebeškega kraljestva, ki je med nami, tu na zemlji.

V Jezusu in po njem je božja volja povsem izpolnjena. Ko se oziramo nanj, se naučimo, da sami iz sebe nikdar ne moremo biti docela »pravični učenci«; teža naše lastne volje nas vedno znova vleče proč od nebes, zato postanemo zgolj »zemlja«. Toda Jezus nas sprejema, priteguje nas k sebi, vase; v občestvu z njim pa se naučimo tudi božje volje. Učenci naj bi mu postajali vedno bližji in bi tako lahko božja volja premagovala težnost sebičnosti ter napravila učence zmožne tiste višine, h kateri je vsak poklican. (Ratzinger 2007, 164)

S tem delom poglavja smo želeli opozoriti na tematiko učenčevstva, ki želi preko popolnega zaupanja v Gospoda in preko služenja bližnjemu živeti svojo pot za Njim.

5. CELOSTNO OZDRAVLJENJE UČENCA

Na tej točki želimo gledati literarni kontekst Mr 8,22-26 kot na celoto, da bi ugotovili širšo mrežo simbolike, katere pripadajoči del je motiv tajnosti ozdravljenih, ki so postali Jezusovi učenci.

Izbrani odlomek iz Markovega evangelija nam govori o ozdravljenju slepega. To dejstvo ozdravljenja nam pove zelo malo od tega, kar je Jezus v resnici naredil iz njega. Napravil ga je za učenca, ki je vstal iz greha teme v luč življenja, ki je mogoča le z Jezusom. Pomembno je poudariti, da je to Jezusovo dejanje ozdravljenja slepote v Markovem evangeliju dejansko proces celostnega ozdravljenja. Prehod iz teme greha k luči življenja lahko poimenujemo tudi eksorcizem.

Da bomo bralci Markovega evangelija lažje razumeli evangelij, moramo slediti mreži pripadajočih izrazov in podob, ki navadne ljudi spreminja v učence na poti za Jezusom. Zgodba teh učencev se prične s pozivom Simona in njegovega brata Andreja (Mr 1,16-18: Ko je šel ob Galilejskem jezeru, je zagledal Simona in Andreja, Simonovega brata, ki sta metala mrežo v jezero; bila sta namreč ribiča. Jezus jima je rekel: »Hodita za menoj in naredil vaju bom za ribiča ljudi!« Takoj sta pustila mreže in šla za njim.), takoj zatem pa se zgodi poklic Zebedejevih sinov (Mr 1,19-20: Ko je šel malo naprej, je zagledal Jakoba, Zebedejevega sina, in njegovega brata Janeza, ki sta bila tudi v čolnu in popravljala mreže. Takoj ju je poklical. In pustila sta očeta Zebedeja z najemniki v čolnu ter odšla za njim.), ter s pozivom Levija (Mr 2,13-14: Spet je odšel k jezeru. Vse ljudstvo je prihajalo k njemu in jih je učil. Spotoma je zagledal Levija, Alfejevega sina, ki je sedel pri mitnici, in mu rekel: »Hôdi za menoj!« In ta je vstal in šel za njim.).

5.1 APOSTOLI KOT PRVI JEZUSOVI UČENECI

Učenci začnejo slediti Jezusu in so priče izredni vrsti čudežev, ozdravljenj in eksorcizmov, ki jih opravlja. Nekaj jih vleče, pritegne v nov, za nekatere tudi žaljiv,

slog življenja. Kljub takšnemu žaljivemu vedenju, ki vodi do skrivnega načrta zoper Jezusovo življenje (Mr 3,6: »In farizeji so takoj odšli in se s herodovci posvetovali zoper njega, kako bi ga umorili.«), Jezusovo oznanjevanje pritegne velike množice ljudi. Nato pa se Jezus povzpne na goro (Mr 3,13: »Nato je šel na goro in poklical k sebi, katere je sam hotel. In odšli so k njemu.«) in pokliče k sebi tiste, katere je sam želel poklicati.

Ta del vsebuje nastanek dvanajsterih in preimenovanje Simona ter Zebedejevih sinov, vse to pa vodi v polemiko o Jezusovem sodelovanju z Belcebubom (Mr 3,22-27: Pismouki, ki so prišli iz Jeruzalema, so govorili: »Bélcebub ga je obsedel in s poglavarjem demonov izganja demone.« Tedaj jih je poklical k sebi in jim v prisposodobah govoril: »Kako more satan izganjati satana? Če je kraljestvo samo proti sebi razdeljeno, takšno kraljestvo ne more obstati. Če je hiša sama proti sebi razdeljena, takšna hiša ne more obstati. Če se torej satan vzdigne sam proti sebi in se razdeli, ne more obstati, ampak je konec z njim. Nihče ne more vdreti v hišo močnega in mu izropati premoženja, če močnega prej ne zveže; šele tedaj bo izropal njegovo hišo.), o bogokletstvu proti Svetemu Duhu ter do prizora, kjer Jezusova mati in brat kličeta Jezusa in jima odgovori: »Kdo je moja mati in kdo so moji bratje?« In ozrl se je po tistih, ki so sedeli okrog njega, in rekel: »Glejte, to so moja mati in moji bratje!« (Mr 3,33-34). (Riches 2000, 72)

Ta odgovor na vprašanje »kdo« poda Jezus sam, s svojo besedo priteguje množice. Sobotni dan razume povsem drugače in zato na ta dan ozdravlja bolne, izganja hude duhove (in ti ga priznavajo za Božjega Sina), odpušča grehe, opozarja na moralno življenje, se ne posti in tudi učenci se ne postijo po judovski navadi; v soboto smuka z učenci klasje, je izluščeno zrnje in okrog sebe zbere dvanajstere učence ter jih usposablja za oznanjevanje. Lahko bi rekli, da ne gre za nič tako grozno hudega, vendar pa s svojo zelo drugačno držo spodkopava ustaljeno prakso shodnice. Učitelje meče s tira, ker ne vedo, kako naj ob takšnem obnašanju ohranijo svojo mogočno držo vsevednosti. Jezus jih v tej drži grobo zavrne: Moja mati in moji bratje so tisti, ki izpolnijo očetovo voljo, tj. tisti, ki so zvesti resnici tudi za ceno smrti! Še več, pravi, da sprenevedanja niti Bog ne more odpustiti. Če ni Ene resnice, ni Enega Boga. Torej, če človek zanika Boga, se v celoti upira njemu, ki edini lahko odreši. V družbi, ki danes

kvečjemu še bolj prisega na lep videz, kot nekaj, hoče Jezus pokončne ljudi. Izgovor, da smo njegovi domači, ga ne prepriča. Prepriča ga le pokončna drža.

Marko predstavi Jezusa kot nekoga, ki ima oblast. Jezus je svoj nauk potrjeval tudi z dejanji. Kadar dejanja potrebujejo besede, besede takoj dobijo veljavo resnice. Še več, Jezus je s svojim življenjem potrjeval vse, kar je učil. Njegov nauk ni bilo pravno razčlenjevanje postave, temveč življenje, ki ga navdihuje postava. Evangelist veliko poroča o ozdravljenju obsedenih (1,32; 3,11.22; 5,1-20; 7,26; 9,17). Ni dvoma, da je Jezus opravljal dejanja, ki so veljala v njegovem času za izganjanje hudih duhov. To potrjujejo že pripovedi o eksorcizmih v evangelijih, še večjo verodostojnost pa daje prerekanje Jezusovih nasprotnikov, ki si niso znali naravno razložiti njegovih eksorcizmov in so se zato zatekali k Belcebubu, poglavarju hudih duhov (prim. Mr 3,20-27), češ da z njegovo pomočjo izganja hude duhove. (Ambrožič 1976, 58)

V četrtem poglavju (Mr 4), Jezus predstavi priliko o sejalcu in jo razloži. Priliko pripravi z uvodno napovedjo: »Vam je dana skrivnost božjega kraljestva; tistim, ki so zunaj, pa se vse daje v prilikah, da strme gledajo, pa ne vidijo in napeto poslušajo, pa ne razumejo, da se ne spreobrnejo in se jim ne odpusti« (Mr 4,11-12). Skupina učencev, ki se je začela s pozivom nekaj ribičev na obali jezera in veliko ljudi, ki so sledili Jezusovim čudežem, je postala skupina, ki je težila k temu, da bi čim bolj odkrila Jezusa. Kot napoveduje pripoved, je ta potujoča skupina privržencev, zbranih okoli Jezusa, usposobljena in odprta za sprejemanje razodetja, a se kažejo tudi dokazi o pomanjkanju razumevanja Jezusovega nauka: (Mr 4,13; In govoril jim je: »Te prilike ne razumete? Kako boste potem doumeli vse prilike?«) in pomanjkanja vere: (Mr 4,4: »Pri sejanju je nekaj semena padlo ob pot. Priletele so ptice in ga pozobale.«) Kljub pomanjkanju razumevanja in vere so bili učenci poslani izganjat zle duhove, zdraviti in oznanjat veselo oznanilo. Vse to opravljajo s kar nekaj uspeha: Poklical je k sebi dvanajstere in jih začel pošiljati po dva in dva. Dajal jim je oblast nad nečistimi duhovi in jim naročil, naj, razen palice, ne jemljejo na pot ničesar, ne kruha ne popotne torbe ne denarja v pasu, obujejo naj sandale in naj ne oblačijo dveh oblek. Govoril jim je: »Kjer koli stopite v hišo, ostanite tam, dokler ne odidete. Če vas kakšen kraj ne sprejme in vas ne poslušajo, pojdite od tam in si otresite prah z nog, njim v pričevanje.« In šli so ter

oznanjali, naj se spreobrnejo. Izgnali so tudi veliko demonov in veliko bolnikov mazilili z oljem ter jih ozdravljali (Mr 6,7-13).

5.1.1 POKLIC UČENCEV

Z Jezusovim delovanjem in tremi njegovimi pripovedmi, v katerih pokliče učence (1,16-18; 2,14-17; 3,13-19), želi Marko pokazati, da je glavna polemika zgodbe tam, kjer Jezusovi nasprotniki nasprotujejo njegovi družbi, v kateri se nahaja, ter obsojajo vedenje njegovih učencev: Spotoma je zagledal Levija, Alfejevega sina, ki je sedel pri mitnici, in mu rekel: »Hôdi za menoj!« In ta je vstal in šel za njim. In ko je bil pri mizi v njegovi hiši, je veliko cestinarjev in grešnikov sedelo z Jezusom in njegovimi učenci; bilo jih je namreč veliko in so hodili za njim. Ko so pismouki med farizeji videli, da je z grešniki in cestinarji, so rekli njegovim učencem: »Kako to, da je s cestinarji in grešniki?« Jezus je to slišal in jim rekel: »Ne potrebujejo zdravnika zdravi, ampak bolni. Nisem prišel klicat pravičnih, ampak grešnike« (Mr 2,14-17).

Odlomki o poklicu Jezusovih učencev in Jezusovega učenja nakazujejo, s kakšno ljubeznijo želi Jezus obvarovati svoje učence vsega hudega. Marko s svojim načinom pisanja želi podati dejstva, da se začne Jezus, ne le po svoji smrti, ampak tudi s svojim življenjem in v vsem svojem življenju, tako rekoč »spuščati v pekel« v prostor naših skušnjav in porazov, da bi nas prijel za roko in nas nesel kvišku. Pismo Hebrejcem je dalo poseben pomen temu vidiku, ki ga poudarja kot bistveni del Jezusove poti: »Ker je sam pretrpel preizkušnjo, lahko pomaga preizkušanim« (2,18). »Kajti nimamo namreč vélikega duhovnika, ki ne bi mogel sočustvovati z našimi slabostmi, marveč takega, ki je kakor mi preizkušan v vsem, vendar brez greha« (4,15). (Ratzinger 2007, 174) V tretjem poglavju Markovega evangelija vidimo, kako učenci sedijo okoli Jezusa in ga poslušajo. To je v nasprotju s tistimi, ki ga obtožujejo, da je nor in ga želijo le izkoristiti. Prepletanje obeh zgodb o Jezusovi družini ter obtožb o demonski obsedenosti doseže želeni namen. Jezusova prava družina so tisti, ki so osvobojeni in so v nasprotju s hudim duhom, saj je Jezus prevzel moč človeka: »Nihče ne more vdreti v hišo močnega in mu izropati premoženja, če močnega prej ne zveže; šele tedaj bo izropal njegovo hišo« (Mr 3,27). Tisti, ki so osvobojeni in ozdravljeni, naj oznanjajo dobro novico o Jezusovem »poučevanju novega nauka s popolno oblastjo«: Vsi so se tako

začudili, da so razpravljali med seboj: »Kaj je to? Nov nauk z oblastjo! Celo nečistim duhovom ukazuje in so mu pokorni (Mr 1,27). Zgodba, v kateri Jezus ozdravi obsedenca v Geraški deželi, še bolj okrepi njegovo moč izganjanja hudih duhov. Moški prosi, da bi smel ostati z Jezusom, on pa mu odvrne, naj gre nazaj med svoje in naj jim pove, kaj je Gospod storil zanj. To je v nasprotju z Jezusovimi ukazi za druge, ki so bili ozdravljeni, naj molčijo o tem, kar jim je storil. Marko nas spominja, da ozdravljenec postane predhodnik krščanskega oznanjevanja in na ta način tudi učenec. Spet opazimo nekaj napetosti med dvema različnima poudarkoma pri razumevanju učenčevstva. (Riches 2000, 76)

Jezusov učenec mora kljub čudenju in vprašanjem, ki se mu porajajo, tako kot so se takrat porajala mnoga vprašanja učencem in ljudem tistega časa, spregledati preko slepote tega sveta luč, Jezusa, ki ozdravlja tudi danes. On nas sicer pusti v preizkušnji in skušnjavi, želi pa, da se odzovemo na njegov klic, njegovo besedo, ki nas ozdravlja slepote in nas celostno spreminja.

Vemo, da gre v resnici vsakemu človeku za lastno dobro počutje. To je diagonoza satana, katerega razodetje označuje kot »tožnika naših bratov«, ki jih je noč in dan tožil pred Bogom (Raz 12,10). Obrekovanje človeka in stvarstva je navsezadnje obrekovanje Boga, je opravičilo, da ga zavrremo. Satan hoče, tako kot pravičnemu Jobu, dokazati svojo trditev: ko mu bo čisto vse vzeto, potem bo hitro zavrgel tudi svojo pobožnost. Tako daje Bog satanu svobodo za preizkušanje, seveda z natančno opredeljenimi mejami: Bog človeka ne pusti pasti, ampak le preizkušati. Tukaj čisto tiho, še ne izrečeno, že zasije skrivnost namestništva, ki je v Iz 53 dobil pomembo podobo: Jobovo trpljenje služi človekovemu opravičenju. Job s svojo vero, ki se je izkazala v trpljenju, znova vzpostavlja človekovo čast. Tako je Jobovo trpljenje vnaprej trpljenje v občestvu s Kristusom, ki pred Bogom znova vzpostavi čast nas vseh in nam pokaže pot, da tudi v najgloblji temini ne izgubimo vere v Boga. (Ratzinger 2007, 174)

Nevarnost je v tem, da se človek preveč zaplete v greh, da se zapre pred spoznano resnico in se raje drži svojih lagodnih gotovosti. Zelo nevarno si je pripisovati dobro vero, verjeti, da smo pravični, predpostavljati, da imamo prav, ne biti pripravljeni spremeniti se, zamenjati resnico za gotovost; vse to je napaka, ki je razširjena bolj kot kdajkoli prej. Vse to se tiče upiranja na poti učenčevstva in upiranja Duhu, ki je ljubezen Boga, ki daje in odpušča, ki zdravi in daje življenje. Svetopisemsko bi lahko

rekli, da je to slepota farizejev, ki ostane, dokler sami mislijo, da vidijo. Tudi pismouki v Mt 3,30 lažjejo zoper znano resnico, gredo proti očitnemu, ko govorijo: »nečisti duh ga je obsedel.« Da jim ne bi bilo treba priznati, da nimajo prav, zavračajo, da Jezus osvobaja od zla, češ da je to hudičevo delo in kletev (2,7). To je resnična kletev zoper duha ljubezni in odpuščanja, ki ga je Jezus poln in s katerim deluje. (Fausti 2007,108)

Jezusovi učenci so pooblašteni, da kot on oznanjajo in izganjajo hude duhove. Imajo posebno vlogo pri obnovitvi Izraela: kličejo h kesanju, izpričujejo veselo novico o prihodu Božjega pravila in o »Gospodovi poti«. Markova pripoved vključi bralca v dogajanje in v iskanje ter ga tako usmeri na pot za Jezusom. Namen Jezusovega učenja in delovanja je v tem, da ga prepoznavamo kot Božjega sina. Vendar pa mora ta osnovna resnica, da je Jezus Božji sin, ostati zamolčana, prikrita skrivnost (prim. 1,25), ki je ni mogoče spoznati brez velikonočnega dogodka. (Matjaž 2015, 34)

Izvrševanje pooblastil je za učence globoko prizadeto: ne uspejo razumeti, izpovedovati, gledati z njim. Izneverijo se, pobegnejo, tajijo in izdajajo. Vzorednice z Elizejevim pooblastilom še zmanjšajo razvoj zgodbe. Razkrijejo se nam globine človeške pokvarjenosti, četudi nam, zanimivo, ni bilo povedano, da je takšno obnašanje demonsko (prim. Lk 22,3). Pokorščina je problematizirana: zahteve, ki so naložene učencem, jih zlomijo. Ne morejo biti kos teži križa. So sijajen primer tistih, ki ne »vztrajajo do konca« (Mr 13,13). (Riches 2000, 146)

Vztrajati do konca je Jezus naučil svoje učence s tem, ko jim je razlagal glede časa in znamenj konca sveta. Jezus jim je govoril o uničenju templja in učenci mislijo, da bo konec sveta. Vprašajo ga »kdaj« in »kakšno bo znamenje« izpolnitve vsega. Jezus nas spodbuja tudi danes, ko želi, da se naučimo tega razlikovanja. Namesto zaskrbljenosti za prihodnost želi, da učenec skrbi za sedanost z dejavno zvestobo njegovi besedi. Jezus hoče pregnati vse bojzani tako, da nam vliva zaupanje in pogum.

5.1.2 UČENEC IN SLEPOTA

Učenec mora biti najprej »slep« tako, da se tega v svoji ponižnosti zaveda. Da v sebi prepozna vse skušnjave, vse grehe, vso temino, ki jo nosi v sebi. Ob tem lastnem

zavedanju sledi pot do Jezusa. Na tem mestu moremo zatrditi, da je ta pot do Jezusa navadno zelo kratka, saj večino poti opravi on. Od nas pričakuje le odločitev zanj.

Biti slep je podoba učenca, ki ima oči, kot vsi, pa ne vidi (4,12; 8,18). Slepí ima lahko tudi popolno telo za delo, korakanje ali bojevanje. Vendar ne more delati nič od tega, manjka mu luč oči. Zanj resničnost ni koristno in prijetno sredstvo, temveč nekaj, v kar se boleče zaletava. Tudi najlepša živa meja iz vrtnic je zanj le bodeče trnje, ki se ga je treba skrbno izogibati. Je kot nekdo, ki se še ni rodil; ni še zagledal luči sveta. Resnično slep je tisti, ki ne vidi resnice samega sebe in Boga. Živi mrtvo življenje brez luči. Ni mu znano od kod prihaja in kam gre in zato ne ve, v katero smer se premika. Jezus sam pravi: »Jaz sem luč sveta. Kdor hodi za menoj, ne bo hodil v temi, temveč bo imel luč življenja« (Jn 8,12). (Fausti 2007, 208)

Da Jezus lahko ozdravi v celoti, je potrebna prošnja slepega, da se ga Jezus dotakne, ga vzame v svojo šolo na pot učenčevstva, kjer se bo v nenehnem spreobračanju in vračanju nazaj na pot za njim, spremenil v pravega učenca, ki vse stavi na Jezusa, na Boga in njegov načrt, ki je daleč stran od slepote.

5.1.3 SLEPOTA V MR 8,22-26

Ko Jezus vpraša slepega: »Vidiš kaj?« (v. 23), dvomi v ozdravitev, oziroma je gotov, da mu še ni uspelo dovršiti svojega dejanja. Ve, da razsvetljenje nikoli popolnoma ne uspe, da je napor, ki se nikoli ne konča. Hoče in pričakuje pa, da bi tudi mi to vedeli, da bi se mu bili, ko bi uvideli, da ne vidimo, pripravljeni prepustiti, da nas nenehno zdravi. Poglejmo apostola Pavla: prvi dar, ki ga je Jezus dal farizeju Pavlu, je bil to, da ga je zadel s svojim obljem luči in tako podčrtal njegovo slepoto. Kasneje mu je dal vzvišenost spoznanja o sebi kot o svojem Gospodu (Flp 3,8). Kmalu bo Jezus zastavil isto vprašanje učencem, ko jih bo vprašal, kako ga vidijo: »In vi, kdo pravite, da sem?« Marko zastavlja isto vprašanje svoji skupnosti in nam, da bi nam pokazal, da še ne vidimo dobro, dokler prikazen kruha ne postane »Jaz sem« mojega Gospoda. (Fausti 2007, 209)

Jezusova pedagogika učencev v ozdravljenju slepote se začne z željo, da Gospod svojega učenca celotno ozdravi. Ta se mora s prošnjo obrniti k Bogu: »Vem, da

potrebujem preizkušnje, da moje bitje postane čisto. Če dopustiš, da pridejo name preizkušnje, če daješ – kakor pri Jobu – hudiču del svobodnega prostora, potem misli, prosim, na omejeno mero moje moči. Ne pričakuj od mene preveč. Ne potegni predaleč meja, v katerih smem biti skušan, in bodi mi blizu s svojo varujočo roko, kadar postane preveč.« V tem smislu je prošnjo razlagal sveti Ciprijan. Pravi, da tedaj, ko prosimo »in ne vpelji nas v skušnjavo«, izražamo zavest, »da sovražnik ničesar ne premore zoper nas, če mu ni poprej dovoljeno. Tako se v naši bojazni naša izročitev in naša pazljivost usmerjata na Boga, saj hudiču ni nič dopuščeno, če mu ni za to podeljena oblast.« (Ratzinger 2007, 176)

Bog svojih darov ne razsipa nesmiselno in nesmotrno. Hoče, da jih zvesto izrabljamo za njegovo stvariteljsko in odrešenijsko delo. Kdor namreč hoče božje darove zapraviti ali jih zavračati in tako osiromašiti, mora odgovarjati Bogu samemu. Vendar je to lahko hitro smer »legalizma«, ki iz strahu pred tveganjem ne ustvarja nič novega in tudi drugim noče dovoliti, da bi se pogumno lotili česa novega, kar presega črko zakona. To je greh, slepota, v kateri se lahko človek hitro znajde in zavrne Boga, ki hoče vedno in povsod z našim sodelovanjem razodevati svojo lastno ustvarjalno svobodo in ljubezen. Greh, četudi storjen svobodno, je popolnoma neustvarjalen. (Harig 2001, 75)

5.1.4 OSVOBODITEV OBSEDENIH

Jezusovo učenje vesele novice je pri Marku predstavljeno tudi kot osvoboditev obsedenih od njihovimih demonov, kot vračanje vida slepim, kot razširjanje odprtega povabila preganjanim in grešnikom. Modeli težkih človeških situacij so različni: obsedenost, slepota, socialna izključenost, popoln zlom družbene komunikacije in kontrole, kot v primeru obsedenca v Geraški deželi. Kar vznikne iz tega, ni v nikakršnem smislu pripoved v skladu s človeško voljo in moralnim propadom, ampak gre bolj za to, da smo bombardirani z nizom podob, ki skupaj poudarjajo potrebo po radikalni spremembi, spreobrnjenju, obnovitvi; po osvoboditvi od suženjstva in obnovitvi polnosti. Daje pa tudi radikalno nov smisel skupnostni identiteti. Standardna znamenja – sorodstvo, obrezovanje, fizično dedovanje in pravila prehranjevanja – so opuščena, odsotna ali preoblikovana. Skupnost se identificira kot družina tistih, ki izpolnjujejo Božjo voljo. Izrael je zavržen, da bi bil nadomeščen z novo zgradbo tistih,

ki sledijo Kristusu, vogelnemu kamnu (12,10). »Izvoljeni« so na novo definirani kot tisti, ki poslušajo veselo novico in vztrajajo do konca. (Riches 2000,146)

Vztrajati do konca pa ni nikoli enostavno. Res je, da so učenci poklicani na pot za njim, vendar se lahko ta »izvoljenost« pri človeku hitro spremeni. Sprevrže se in postane tema, zlo in greh. Tak primer je apostol Juda Iškarijot, ki je postal izdajalec. Jezusovo trpljenje in boj s smrtjo trajata do konca sveta in Jezus je pri zadnji večerji sprejel nase tudi izdajstvo vseh časov, trpljenje izdanosti vseh časov in prestal stisko zgodovine do njenega temelja. Kdor prelomi prijateljstvo z Jezusom, zavrže njegov »prijeten jarem« in ne pride v prostost, ne postane svoboden, ampak zapade zlim silam. Ali drugače, to, da izda prijateljstvo z Jezusom pomeni, da ga je že zgrabila druga sila, ki se ji je odprl. Luč, ki je od Jezusa posijala v Judeževo dušo, seveda ni čisto ugasnila. Luč daje zagon za spreobrnjenje – svojim naročnikom reče: »Grešil sem«. Jezusa poskuša rešiti in vrne denar (Mt 27,3). Vse čisto in dragoceno, kar je od Jezusa prejel, je ostalo vpisano v njegovi duši – tega ni mogel pozabiti. Njegova druga tragedija – po izdajstvu – je, da ne more več verovati v odpuščanje. Njegovo kesanje postane obup. Vidi samo še sebe in svojo temo. Ne vidi več Jezusove luči, ki more osvetliti in premagati tudi to temo. Tako nam kaže zgrešen način kesanja. Kesanje, ki ne more več upati, ampak vidi le še svojo temo, je uničujoče in ni pravo kesanje. K pravemu kesanju spada gotovost upanja, ki prihaja iz vere v večjo moč luči, ki je v Jezusu postala meso. Juda Iškarijot gre v noč, gre proč od luči v temo. (Ratzinger 2011, 79)

Pogled na zlo, ki odseva v skupnosti učencev, kot tistih, ki imajo avtoriteto, še bolj obremeni in spodkoplje zatemnjen pogled radikalno pokvarjene človeške narave; pogled je preobremenjen, ni pa popolnoma zlomljen. Padci učencev na koncu niso, tako kot v Luku (prim. Mr 4,15), pripisani vodstvu zlobni duhov, ki jih zmedejo. Nič alegorizira važnosti Jezusovega izganjanja hudobnih duhov ali zanika moči demonov, da obsedejo človeška bitja in jih podvržejo svoji volji. So pa te pripovedi postavljene v širši kontekst, ob poročila o bolezni, socialni izključenosti, slepoti, moralnemu zlomu in padcu na tak način, da znotraj celote evangelija dobijo simbolični pomen, še posebno, ko se pripoved vedno bolj osredotoča na dramo pasijona, na Jezusov boj, da bi izpolnil Očetovo voljo, in na nezmožnost učencev, da bi mu sledili.

5.2 NASPROTUJOČI SI POGLEDI NA ZLO PRI MARKU

Markov evangelij lahko beremo v luči konflikta med Jezusom in Satanom in njegovih moči. Skušnjave obarvajo celoten evangelij, konflikt med dva nasprotnima si silama pa se nadaljuje v eksorcizmih, ki imajo za ceno silen boj med Jezusom in demoni; v uporuh učencev proti trpljenju in v sami pripovedi o trpljenju, kjer učenci postanejo žrtev satanovih skušnjav in postanejo njegovo orodje. Tudi v kasnejšem življenju krščanske skupnosti se ta konflikt nadaljuje. Prilika o sejalcu poroča o »razumevanju«, ki je značilno za krščansko vero. Ta razločuje med dvema vrstama poslušanja: »poslušanjem brez razumevanja« in pravim »poslušanjem« (4,3.9.23.24; prim. 7,14). Napredek od ene ravni do druge ovira vesoljni Kristusov sovražnik, Satan (v. 15). (Riches 2000, 149)

Ta pogled je razširil Ernest Best, ki je trdil, da izid skušnjav v Mr 1,12-13 ni znan do 3,27 in da je to ključ za razumevanje Satanove vloge v celotnem evangeliju. Glede na 3,27 je Satan omejen, torej »postaja nemočen«. Ta omejitev ne pomeni, da lahko Satan še vedno deluje tako, da skuša in zapeljuje človeka znotraj teh omejitev, ampak, da je izgnan. Tako je v nadaljnjem poteku pripovedi Jezusovo ropanje Satanove lastnine opisano z izganjanjem demonov. Demonske sile pa niso nikjer obravnavane kot odgovorne za moralno zlo. V Marku se zlo v človeku, ki ga pripelje do nasprotovanja Jezusu, dosledno izkaže kot zlo, ki izvira iz namena njegovega lastnega srca: zlo namreč prihaja iz človeka in izhaja iz njega, hkrati pa ga dela nečistega in okuži druge. Dejstvo, da človekova duhovna slepota (4,10-12) zasleduje Boga, kaže na to, kako daleč se je umaknil Marko od satanske razlage zla – in od naših idej. Marko opisuje tudi, kako demoni skušajo Jezusa, govorijo o njem resnico, toda zato, da bi mu delali propagando. Zmota ni v tem, kar govorijo, ampak v načinu. Satan je že od samega začetka strokovnjak za laž. Da bi ji verjeli, mora biti podobna resnici, pove en del resničnosti in zakrije drugega; je polresnica, povedana z drugim namenom. Vsaka prevara je uspešna le, če je na videz »dobra, lepa in zaželena« (1 Mz 3,6) – kot prva, tako tudi vsaka druga skušnjava. (Fausti 2007, 95)

Best skuša nadalje še podpreti svoje poglede s trditvijo, da je moralno zlo del »prevladujočega trenda mišljenja Stare zaveze, ki vidi zlo izvirati znotraj človeka samega«. Ta pogled lahko najdemo v literaturi obeh zavez, Best pa kljub priznanju, da imajo duhovne moči večjo vlogo v apokaliptični literaturi, zaključí, da avtorji zapuščajo

ne prevladujočega trenda, ki je trdno zasidran v Baruhovi, Tobitovi, Ezdrovi in Sirahovi knjigi, v Knjigi modrosti ter v Prvi in Drugi knjigi Makabejcev.

Pojavi se vprašanje, kako to, da v 4,15 Satan nadaljuje z nadlegovanjem tistih, ki verujejo, če pa je že omejen. Morda je, kot drugi apokaliptični spisi, Marko mislil, da je bil Satan omejen le za neko obdobje in je bil nato spet svoboden, da napada krščansko skupnost. Best se sklicuje na to, da so sile zla »dokončno zlomljene« v vstajenju. Problem se vsekakor »pojavi v vsakem spisu, ki govori tako o končni zmagi nad Satanom kot tudi vidi človeka kot tistega, ki ga še vedno napadajo zle duhovne moči«. Best odkrito komentira: »Zgleda, da bi lahko očitno protislovje, ki ga najdemo v Marku, potemtakem našli zapisanega v zgradbi celotne Nove zaveze, toda če še naprej zasledujemo ta problem, nas pripelje preko našega trenutnega cilja.« To je res, če je bil do zdaj naš cilj iskanje poenotene branja Marka. Toda, če je naš cilj razumevanje tega, kako je Marko formuliral svoje poglede na svet in »dolgotrajna razpoloženja«, ki jih njegov evangelij spodbuja v njegovih bralcih, ta aporia, ki enakovredno vpliva na dve tako nasprotni razumevanji kot sta Bestovo in Robinsonovo, bi se lahko potrdilo zlasti razkrivanje svojske poti, na kateri je, ne le Marko, pač pa cela vrsta pisateljev, predvsem v religiozni tradiciji prvega stoletja, razmišljala o trdovratnosti zla na svetu. Mar ni že zgolj samo dejstvo, da lahko dva tako skrbna bralca besedil tako nasprotno razumeta Marka, tisto, ki daje slutiti, da je tukaj nekaj čudno? Ideje in prepričanja, ki so za enega glavni in pomembni, drugi zanika, in obratno; na neki točki, ki ni brez velikega pomena, pa je dopuščeno, da, kar se tiče prav te delitve mnenj, noben pogled ne more doseči doslednosti sam po sebi. Mar ni močna navedba to, da Best in Robinson delita domnevo, ki jo je treba raziskati, namreč to, da je bil religiozni pogled na svet v tistem času na splošno enoten in dosleden do samega sebe? Ne bi bilo bolje priznati, da sta oba razlagalca identificirala pomemben pogled na ostro kontrastne mitologije, s katerimi je delal Marko ter da sta opozorila na način, s katerim ju je skušal sestaviti? (Riches 2000, 151)

Predpostavljamo, da lahko podobne spremembe in modulacije kot v Markovi razpravi o temah o učenčevstvu in sorodstvu ter o posvečenem prostoru, najdemo tudi v njegovi razpravi o glavni osebi njegove pripovedi: o Jezusu.

5.3 NASPROTUJOČE SI PREDSTAVE JEZUSA PRI MARKU

Odpri preraz Markovega evangelija pokaže, kot smo videli, določene negotove znake kozmološke eshatologije. Uvod s pripovedjo o satanovih skušnjavah in nadaljnja poročila o eksorcizmih so jasna znamenja, da je bil, vsaj v delu Markove tradicije, Satan aktiven v svetu, zaprt v konflikt s silami dobrega, sposoben držati moža in ženo v suženjstvu in raztrgati normalne načine komunikacije in družabnosti. Po drugi strani pa je Jezusovo razglašanje evangelija in dopolnitve časov pripravljeno v obliki direktnega poziva možem in ženam, naj se »spokorijo in verujejo evangeliju«. To, kar zahteva, je, da učenec ponovno odkrije svoja stremjenja in da odpre svoje srce novi realnosti Božjega preobražajočega in prenavljajočega pravila. Vse to pa je združeno s poklicem nekaterih, da se neposredno izročijo v službo Jezusovega poslanstva. Kljub vsemu se kar naprej pojavljajo nasprotovanja proti Jezusu s strani nekaterih ljudi.

Tako na primer v priliki o razdeljenem kraljestvu v Mr 3,23-26 beremo, da Jezus izganja zle duhove v imenu Beelzebuba. Sledi argument, da če bi bilo tako, potem bi bila očitno Satanova hiša razdeljena in bi bila na tem, da se podre. Toda prav gotovo ne gre za to, torej se izkaže, da so obtožbe proti Jezusu očitno absurdne.

Ta odlomek nam Marko postavi z namenom, da bi se naučili razlikovati, ali smo »z njim« ali »proti njemu«. Samo zares »njegovi« ali smo mu tuji, smo »znotraj« ali »zunaj«, poslušamo njegov klic ali pa ga po kom pokličemo, hodimo za njim ali hočemo, da on hodi za nami, se pustimo ujeti ali ga hočemo ujeti, sprejemamo njegovo odpuščanje ali ga zavračamo, poslušamo Duha ali ga preklinjamo? Vsa ta vprašanja se dotikajo problema našega odrešenja, ki je v tem, da smo »z njim«, takšnim, kot v resnici je in ne kot bi ga hoteli mi. (Fausti 2007, 104)

Ali pa v priliki o sejalcu Marko razlikuje različne vrste tal, ki soobstajajo, ki imajo posejano enako dobro seme in ki predstavljajo različne vrste odgovora na isto vrsto dobrega semena. Ali učenec obrodil sad, je odvisno od njegovega odgovora na besedo, ki je pogojena, ne le z njegovo lastno notranjo vrednostjo ali karakterjem, ampak tudi z drugimi komponentami, ki se pojavljajo v njem: strah pred preganjanjem, privlačnost bogastva in druga poželenja. Jezusova beseda je neumrljivo seme, ki nas preraja (1 Pt 1,23) po njegovi podobi in nas vključuje v njegovo družino.

Vse to se dogaja v kontekstu Jezusove izjave učencem, da so prejeli skrivnost Božjega kraljestva, medtem ko je bilo tistim, ki so zunaj, vse dano v prilikah, da bi jih oslepilo. Gre za izrek, ki ga ne moremo razumeti drugače, kot da se nanaša na krog vnaprej določenih. Marko pravi, da pride nov čas, ko sejalec seje seme, to pa pade tako na dobro kot na slabo zemljo: stari čas je še vedno dejaven, kot je razvidno iz propada semena, ki bi moralo obroditi dober sad, pa zlo, ki izvira iz nesposobnosti zemlje, preprečuje, da bi mu priskrbela primerne pogoje za rast. »Revna« tla predstavljajo različne oblike podvrženosti, pod katerimi so tisti, ki poslušajo besedo, pa ne uspejo odgovoriti nanjo. Tudi njih direktno ovira Satan ali njegovi zastopniki: preganjanja, skrbi sveta, ali pa ljubezen do bogastva. To pa je zelo različno od Mr 4,10-12, kjer gre za prilike, ki nakazujejo način, s katerim Bog kali odgovor ljudi na njegovo razodetje.

Po drugi strani pa to ni edini način branja prilike. Skrivnost kraljestva, ki predstavlja skrivnost prihoda Gospoda na njegov način, da bi obnovil srečo svojega ljudstva, lahko razumemo tudi kot v Iz 40. Tisti, ki svobodno in v polnosti odgovorijo na to sporočilo, bodo obrodili dober sad in postali zvesti služabniki v novem kraljestvu; tisti, ki se pustijo zmesti težavnosti poti, pa bodo »padli ob pot«. V priliki o sejalcu se zdi, da Jezusa nihče ne posluša. To kar dela, je vseč vsem, kar pa govori, je obrnilo vse proti njemu. Farizeji in herodovci ga hočejo ubiti, njegovi in pismouki ga imajo za obsedenega in norega. Namesto uspeha žanje nesporazume, nerazumevanje, temo in smrt. Njegovi učenci pa mu še dajo vedeti, da je njegov način delovanja poguben. Mora ga spremeniti ali vsaj deloma popustiti, preden bo vse pokvaril. Jezus pa dobro pozna to skušnjava, še preden mu jo drugi predstavijo. S to priliko potrjuje že sprejeto izbiro in razloži globoko skrivnost življenja, ki bo tudi življenje njegove besede v nas, v Cerkvi in v svetu: to je skrivnost Božjega kraljestva, skrivnost smrti za vstajenje. Božje kraljestvo stalno primerja s semenom, katerega posebna življenjska sila je preizkušena in sprožena prav z njegovo smrtjo. Ta ga nikakor ne uniči, temveč je pogoj, da vzklije in se pokaže v vsej svoji moči, v nasprotju z vsako drugo stvarjo, ki trohni in se konča. (Fausti 2007, 111)

Vse četrto poglavje Markovega evangelija izraža pozitivni smisel krize njegovega delovanja v Galileji, napoved tega, kar se bo zgodilo v Jeruzalemu. Ni poraz, ampak kraj preverjanja. Sovražnosti in križ ne izničujeta, temveč uresničujeta odrešenje Boga, katerega šibkost je močnejša od vsake človeške moči.

Iz vsega tega bi lahko kdo izpeljal dve precej različni pripovedi, ki se prepletata v Markovem evangeliju. V prvi pripovedi, ki se razvija v dialogu z Izaijevo tradicijo obnovitvene eshatologije, Jezus prihaja, da bi sledil Gospodovi poti tako, da oznanja veselo novico o dopolnitvi časov in o prihodu kraljestva. Kliče ljudi, naj se pokesajo svojih preteklih grehov in verjamejo veseli novici, da Bog zdaj pošilja svojega glasnika, da bi razglasil obnovitev svojega ljudstva, konec časa nadloge in kazni. Kliče učence, da bi bili z njim, da bi sprejeli njegovo učenje o Božjem kraljestvu in da bi ga oznanjali ljudem. S svojimi ozdravljanji in s svojim vabilom grešnikom in izobčencem, naj se mu pridružijo, kaže na moč Božjega odpuščanja. Njegovo oznanilo, naj mu sledijo, naj vzamejo svoj križ in zapustijo svoje življenje, da bi ga rešili, je naslovljeno na vse. Tisti, ki mu sledijo, bodo vstopili v nov svet Mesije, božjega Sina, prenovljeni bodo v veri in pokorščini, mislili bodo božje stvari in rešili svoje duše. To so tisti, ki jih bo Sin človekov povzdignil, ko bo končno prišel sodit svet. Tu najdemo vse elemente obnovitvene eshatologije, ki vidi korenine človeškega trpljenja v človekovem grehu in božji kazni, ki si jo je nakopal. Ta gleda na obnovitveno božje delovanje, ki bo obnovilo njegovo ljudstvo in prineslo blagoslov narodom, v kolikor bodo odgovorila na sporočilo odrešenja. Vse to pa gleda na končno sodbo, ko bodo vsi prejeli primerno plačilo.

Druga pripoved pa ima mračnejši prizvok. Jezus prihaja na svet, ki mu vlada Satan (prim. Mr 1,12-13). Z njim se sooči v svojih skušnjavah in v svojih eksorcizmih stopa v konflikt s Satanovimi demoni. Kliče tiste, ki jih hoče, ven iz teme in slepote tega sveta in jih vpelje v skrivnosti Božjega kraljestva tako, da trguje s svetom. To so tisti, ki so bili izbrani, da bodo deležni novega sveta, ki bodo prešli v bivanje, ko bo Božje kraljestvo končno utrjeno in bo Sin človekov prišel, da zbere svoje izvoljene. Vsi drugi so »zunaj« in so slepi za Jezusovo poučevanje v prilikah. Ta slepota se pojavi po Satanovem delovanju, ki direktno ali pa po posrednikih preganjanj in skušnjav različnih vrst zaduši besedo, ko jo ljudje slišijo. Tudi učence zapeljuje Satan in napačno razumejo pomen Jezusovih čudežev, ker so njihova srca zakrknjena. Zatajijo ga in izdajo. Vseeno pa bodo vztrajali do konca in bodo rešeni, s pomenljivo izjemo Juda.

Jezus svoje učence ves čas svari, med drugim tudi: »Glejte, da vas kdo ne zavede«. Tako je kontekst vzet iz evangelija, kjer Jezus razlaga znamenja časov in znamenja konca sveta. Nič ne koristi razglabljanje, noben teoretičen odgovor ne spremeni gotovega dejstva. Končnost vsega je očitna. Toda prav tako lahko mi to živimo ali kot smrtno

stisko ali kot sinovsko odvisnost od Boga. Kristjan mora biti proti vsaki odtujenosti od dobrega. Ne zateka se v nebeško upanje, neomadeževano z zemeljskimi dogajanjem, in ne sanja o lepi prihodnosti, ki bi mu pomagala pozabiti na grdo sedanost; niti ne beži v utvaro o srečnem svetu, da bi zapadel v zanikanje zla, ki bi ga preprosto imel za nižjo stopnjo v dvigajoči se evoluciji narave, vrste, delavskega razreda ali česa drugega. Ve, da je zlo zlo in da samo po sebi iz njega ne pride nič dobrega. Živi vso globino in težo grešne stvarnosti. Toda ve, da je v njej prisoten njegov križani Gospod. Postane torej živi spomin nanj, ko ga uteleša v lastnem življenju. Združen z njim, sodeluje in v sebi nadaljuje zgodbo odrešenjske smrti njega samega. Marko z zgodbo o svarilih želi opozoriti na lažne preroke, ki dajejo takojšnje odgovore in nasitijo usta. Marko v središče zgodbe postavi učenca, preganjanje le-tega, ki je nepomembno za tistega, ki ga povzroča, tistemu, ki je žrtev, pa močno jemlje pogum in je v resnici pravo znamenje konca zla. On, ki vsem pričuje o evangeliju, je nova stvaritev, ki živi to, kar oznanja, in sodeluje v boju in zmagi svojega Gospoda. Jezus je prišel, prihaja in bo prišel; je bil in bo. Prihaja sedaj in bo prišel v prihodnosti, kakor je že prišel v preteklosti; je in bo to, kar je bil in kakor se nam je razodel v svojem mesu. V njegovi preteklosti – edini prerokbi! – imamo merilo za življenje v sedanosti in za poznavanje prihodnosti. Koliko jih govori o koncu sveta in obljublja svojim učencem, da bodo utekli nesrečam, ki pretijo. To je laž, ker vsi živimo isto resničnost. Jezus pa nasprotno uči, kako jo pozitivno živeti, in obljublja svojim, da jih bo pridružil svojemu odrešujočemu trpljenju. (Fausti 2007, 342–343)

6. SKLEPNA SINTEZA

Mesto učencev v Markovem evangeliju je ob Jezusu. Z njim doživljajo vse tisto, kar jim je želel dati. Skupaj z njim so vstopili v sobivanje z Očetom, smejo ga videti kot tistega, ki govori z Očetom iz obličja v obličje, iz oči v oči. Videti smejo to, česar »ljudje« ne vidijo, in iz tega videnja izvira spoznanje, ki presega »mnenje ljudi«. Iz tega odnosa prihaja njihova vera, njihova izpoved in na tem temelju more nastati Cerkev.

Konkretna Jezusova pedagogika se danes izvaja preko njegove Cerkve, ki je v Kristusu in z zvestim »da« svojemu poslanstvu zakrament vere in to mora vse bolj tudi postajati. Vse, kar Cerkev je, ima in počne, vse njene razsežnosti in strukture naj bi pričale o veri v Kristusa ter to vero prebujale in krepile v vseh. Jezusov odnos do njegovih prvih učencev- apostolov, se mora danes odražati med njegovimi učenci danes. Le ti sami tako postanejo zakrament vere in to takrat, ko je celotno življenje vidno in učinkovito znamenje njihove notranje povezanosti z Bogom in hkrati edinosti vsega človeštva. Kristus, ki je zakrament odrešenja, daje Cerkvi delež svoje zakramentalnosti s tem, da jo pošilja, kakor je Oče poslal njega, naj povsod vidno udejanja vesoljno božjo ljubezen in evangelij o občestvu odrešenih v Kristusu, ki je namenjen vsem. Poslanstvo Jezusovih učencev je v tem, da čimbolj pripomore k temu, da bi skupnost učencev vedno bolj postajala božja podoba in podobnost; ter postajala živi evangelij in znamenje vere v enega Boga in Očeta, v enega Gospoda Jezusa Kristua in enega Svetega Duha, ki z raznolikostjo svojih darov kliče k edinosti. (Haring 2001, 187)

Pedagogika, ki jo Jezus nalaga je poslanstvo. Učenec je z Jezusovim naročilom postal oznanjevanjevalec zveličanja vsem narodo. Ta nenehna in predana verska vzgoja vseh njenih članov se mora kazati v sodobni katehezi, ki je najprej sama občestvo verujočih in mora skrbeti, ne le za to, da bi bili vsi njeni člani edini v veri, ampak si mora z vsemi silami prizadevati, da bi vsi narodi sprejeli vero in tako v edinosti vere, upanja in ljubezni vidno udejanjali vesoljno božje kraljestvo in častili enega Očeta.

Tu govorimo o evangelizaciji, ki vključuje nenehno versko vzgojo. Pojem evangelizacije se je v Cerkvi že dokaj udomačil. Vabilo papeža Janeza Pavla II. k novi

evangelizaciji je v Cerкви okrepilo zavest skupne odgovornosti vseh za odrešenje vsega stvarstva. Evangelizacija najprej v Cerкви sami, nato pa še izven nje, je pot k odrešenju. Cerkev mora, kot Kristus, človeku prihajati nasproti. Zato mora iskati nove izraze in nove metode ter v sebi razžariti novo gorečnost. Pri tem pa naj ji ne bi zmanjkalo izvirnosti. Seveda pa nikakor ne sme izgubiti temelja, ki je »beseda« in ta prihaja od njega, ki po tej »besedi« daje življenje. »Cerkev ne nalaga ljudem bremena in ne ponuja kakšne morale. Zares odločilno je, da Cerkve daje njega. Cerkev odpira vrata k Bogu in s tem daje ljudem to, kar najbolj pričakujejo, kar najbolj potrebujejo in kar jim more tudi najbolj pomagati. To dela predvsem po velikem čudežu ljubezni, ki se dogaja vedno znova. Čudež je, če ljudje – ne da bi imeli korist, ne da bi morali to opravljati kot posel – stojijo ob strani drug drugim in jim pomagajo, ker jih k temu nagiba Kristus.« (Seewald 2011,197)

Evangelist Marko opozori na to, kako sprejemati in predajati Jezusov nauk. Kristjani imamo možnost »gledati Besedo«. Da, poklicani smo, da vidimo njega, Očetovo Besedo, polno istovetnost med tem, kar je in tem, kar govori. V tem smislu lahko razumemo njegovo besedo in tako prepoznavamo skrivnost Božjega kraljestva. Tako kot svetilko, ki je ne postavljamo pod mernik ali pod posteljo (prim. Mr 4,21-25), ne moremo skriti pred tem svetom luči, ki jo prinaša Kristus. Svetilka je postavljena na visoko, na zelo vidno mesto, da prežene temo noči. Jezus je luč sveta (Jn 8,12), ki bo postavljena na visoko, na podstavek – to je križ, ki mu bo dal vso njegovo pomembnost in razodel, kdo je on in kdo je Bog. (Fausti 2007, 125)

Kristjani pa smo povabljeni, da to novico delimo naprej. Kazati moramo na križanega, kjer se je razodela globoka skrivnost Boga, ki je človeku od nekdanj skrita: Bog je brezmejni ljubezen do vseh. To pa lahko razumemo le preko njegove zgodbe in tako vstopamo v skrivnost Boga, kot pravi psalmist: »V tvoji luči vidimo luč.« (Ps 36,10)

Sodobna kateheza se iz Jezusovega odnosa do učencev uči velikonočne skrivnosti, ki je horizont njegovega oznanila ter je obenem sposobna odgovoriti na najrazličnejša vprašanja, situacije in stiske, ki jih doživlja vsak človek.

SKLEP

Osnovna tema tega magistrskega dela je Jezusovo ozdravljanje kot pedagoška formacija učencev, velikih, torej apostolov, in malih, preprostih ljudi, ki iščejo Jezusa, da bi jih ozdravil. V ospredje je postavljen odlomek Mr 8,22-26 o ozdravljenju slepega v Betsajdi.

Jezus ozdravlja slepoto, kar simbolno pomeni, prav tako kot gluhonemost, zakrknjenost tistih, ki ga poslušajo, za njegovo besedo. Ta zakrknjenost učencev zamegljuje njihov vid, da gledajo, pa ne vidijo in Jezusa ne prepoznajo kot Mesija takšnega, kot v resnici je. V tem delu smo počasi spoznavali različne vidike slepote in zakrknjenosti učencev ter Božje razpoložljivosti in celo želje za njihovo ozdravljenje in čist, jasen pogled.

Že takoj v prvem delu naloge smo soočeni z Markovim načinom pisanja evangelija, ki nas želi soočiti s samimi seboj na način, da se čim bolj intenzivno vživimo v oznanjene dogodke ter se poistovetimo z učenci in osebami, ki se srečujejo z Jezusom.

V drugem delu smo spoznali različne Jezusove pedagoške pristope: kako ravna z malimi učenci, kako formira velike, kako se sooča s tistimi, ki nočejo biti njegovi učenci (kvas farizejev in Herodov kvas) in tistimi, ki »so zunaj« in želijo, da on sledi njim. Soočimo se z namenom Jezusovih ozdravljanj, ki je v tem, da bi mu sledili, bili z njim in mu postajali podobni, torej, da bi kot on stregli in oznanjali Božje kraljestvo. Prvotni namen ozdravljenja pa je pravzaprav že uresničevanje Kraljestva v sprejetju njega, ki je Življenje samo. Kot poseben kontrast v procesu Jezusove vzgoje se izkaže prepletanje strahu in vere, pri čemer se postavljajo drug drugemu tudi veliki in mali učenci. Veliki učenci, »izvoljeni«, so večkrat tisti, ki se bojijo in ne razumejo, mali učenci pa so večkrat postavljeni za zgled vere in zaupanja. Seveda pa ta kontrast ni zgolj tako radikalno polaren, ampak se vse te prvine v reakcijah učencev prepletajo, Jezus pa se približuje vsem, da bi jim »na samem«, brez drugih vplivov, odprl oči in bi spregledali. Prošnja za vid pa se navsezadnje izkaže kot bistvena prošnja učenčevstva.

V tretjem delu smo s pomočjo eksegetske in bolj poglobljene biblične analize svoje razmišljanje eksegetsko utemeljili in vstopili še globlje v skrivnost Jezusove pedagogike, pri čemer je še posebej izpostavljen čudež ozdravitve kot primer sinhronosti v Markovem evangeliju in širšem bibličnem kontekstu. Na podlagi

topografske razčlenitve koncentrične zgradbe Markovega evangelija pa se nam je odprla še ena pomembna tema, ki smo jo poglobili v četrtem delu: »topos« in simbolični pomen kraja v temi ozdravljenja in formacije učencev.

Jezus je peljal slepega ven, »na samo« in ta podatek ima globljo vrednost kot le fizična sprememba kraja. Izraža intimnost okolja, v katerem se dogaja čudež ozdravljanja in s tem tudi vzgajanja. Zanimiva je tudi interpretacija »toposa«, v kateri Marko postavi na glavo hierarhijo krajev iz judovskega konteksta: Jeruzalem in tempelj izgubita prvenstvo »Božje navzočnosti«, kraj prvenstveni kraj srečanja z Bogom pa postaneta Golgota, kraj smrti in največje oddaljenosti od Boga, ter Galileja, na pol poti v poganstvo, kjer Jezus oznanja in kjer se želi srečati z učenci po vstajenju.

V zadnjem delu je predstavljeno celostno ozdravljenje učencev, ki je prvi namen in cilj vsega Jezusovega delovanja, pri tem pa so prednostno obravnavani veliki učenci, ki so posebej poklicani in oblikovani za to, da bodo poslani oznanjat. Da pa bi se lahko pustili oblikovati, se morajo najprej zavedati svoje slepote in si pustiti vedno znova umivati oči z Jezusovim ozdravljajočim dotikom.

Upamo, da bo to delo marsikoga spodbudilo k osebni refleksiji lastne razpoložljivosti, zaupanja in prepuščanja pred Bogom, da bi nas po srečanjih in dogodkih, ter prednostno po svoji besedi in kruhu oblikoval tako, da bi postali njegove verodostojne priče, ki vztrajajo do konca.

POVZETEK

Jezus od svojih učencev ne zahteva le, da se odločijo hoditi za njim in se vsemu odpovejo. Pove jim, kaj morajo storiti: biti podobni njemu, ki nikogar ne sili, da bi mu moral slediti, temveč vsakogar kliče. Tisti, ki je poklican, se mora sam odločiti ali bo klic sprejel ali ga zavrnil. Kdor pa klic zavrne, je zavrnil Mesija, ki je ljudem edina pot, ki prinaša odrešenje.

Učenci so bili najprej poklicani vsak posebej, naj hodijo za njim (prim. 1,16-20; 2,14). Potem so bili postavljeni kot skupina, da bi »bili z njim« (3,14). Sedaj pa so poslani k bratom po dva in dva (6,6b-13). To so tri stopnje poklicanosti in Jezusove pedagogike, ki s tremi zaporednimi klici, postopoma, kot pri ozdravljenju slepega, pripravlja učence. Najprej drug za drugim označujejo prehod iz razpršenosti v hojo za njim, iz hoje v povezanost z njim, iz povezanosti z njim v poslanost k vsem.

Ekzegetska analiza nam je podala kar ugotovitev, da je pri Marku pomembno predvsem to, da bi učenec ozdravel. Ozdravljati slepoto danes, preko dotika besede ljubezni postane naloga vsakega učenca. To pa lahko stori le tako, da oznanjanja veselo sporočilo in sam živi poklicanost k hoji za njim. Njegov poklic učenca je nato vedno klic k resničnemu prijateljstvu z njim. Biti ozdravljen Jezusov učenec še ne pomeni popolne ozdravitve za vedno. Jezus vedno znova kliče ven iz vasi, iz slepote, temine vsakdanje grešnosti in odpira oči za oznanjevanje iz življenja v Kristusu, da bi pod vodstvom Svetega Duha živeti v pravi svobodi in zvestobi.

Preko toposov smo spoznali, kako Jezus konkretno vstopa v človekovo situacijo. Svojim učencem prihaja vedno znova in znova naproti, kljub temu, da so bili pred Jezusovim delovanjem nesposobni za življenje, za svoje preživetje in za sprejem veselega oznanila, Jezus jim z ozdravitvijo na telesu in duši da možnost novega življenja

Pomemben je Jezusov nauk, da apostoli ne bi pozabili kazati obličja tistega, ki jih pošilja. Je osebna izkaznica apostolske, to je od Jezusa poslana Cerkve, katere poslanstvo je bilo v uboštvu in je šlo skozi neuspeh, skrivanje, nemoč in majhnost (prim. pogl. 4). Kdor je poslan k bratom, prejme največji Očetov dar: je popolno pridružen Sinu, udeležen v skrivnosti, ki jo oznanja. Oznanjevanje evangelija je vedno v uboštvu, ker oznanjuje križ, ki je rešil svet. Dvanajsteri in tisti za njimi morajo skrbeti, da živijo vrednote Božjega kraljestva, ki jih oznanjajo: to so tiste, ki jih je Jezus razgrnil v prilikah iz 4. poglavja, potem, ko jih je sam živel. Največja skušnjava je v mnenju, da obstajajo druga sredstva, ki so bolj primerna za dosego cilja. (Fausti 2007, 156).

Če hočemo pravilno razumeti evangelij, je nujno, da dogodkov in izjav ne gledamo posamič, temveč v njihovi povezanosti med seboj, iz katere lahko razberemo njihov smisel in težo. Temelj Jezusovih besed in naukov, ki jih nameni učencem, je njegovo življenje in delovanje samo. Njegove besede govorijo o tem, kaj prinaša hoja za njim v življenje tistih, ki želijo živeti skupaj z njim. Če se kdo odloči za življenje v skupnosti z Jezusom, to zadeva vse dimenzije njegovega življenja. Za njegovo skupnost je bilo odločilnega pomena trpljenje. Življenje z njim je bilo celota, ki si je brez Jezusove poti v trpljenje ni mogoče zamišljati. Po drugi in tretji napovedi trpljenja sta si tako pasivno nasprotovanje učencev kot tudi Jezusov vnovičen pouk o svoji poti podobna. Učenci se začnejo izrazito zanimati za osebno veljavo in položaj (9,33-34; 10,35-40). Jezus jih ob tem opozori, da so dolžni služiti (9,35; 10,41-45). V stremljenju po veljavi in imenu začnejo učenci pretirano iskati same sebe. Jezus ne želi imeti togih, ohromelih učencev, učencev brez »življenja«. Vendar določi, kaj je pravi cilj življenjskega naprezanja; takšnega cilja si izven njegove skupnosti ni mogoče zamisliti: »Če kdo hoče biti prvi, naj bo izmed vseh zadnji in vsem služabnik« (9,35). To je edina prava pot do osebne veljave in veličine. (Stock 2000, 34)

Celostno ozdravljenje učenca se nadaljuje s poslanstvom, gre za poklicanost k najvišji obliki krščanskega življenja: so v polnosti pridruženi Sinu, ki je, ker pozna Očetovo ljubezen, poslan k vsem bratom. Ko Jezus pošlje dvanajstere ni več sam, začena namreč biti prvi med številnimi brati, hoče biti zrno, ki se je že pomnožilo. Ta prva poslanost k Izraelu je že pridelek, ki postane setev za naslednjega, ki bo vedno bolj obilen, do konca časov, ko bodo vsi ljudje jedli Sinov kruh.

KLJUČNE BESEDE:

Dotik, luč, ozdravljenje, slepota, spreobrnjenje, sveti prostor, tema, topos, učenec, vid, vera.

SUMMARY

Jesus asks his disciples not only to give up everything and follow Him but also to become ever more like Him. However, He does not push anyone to follow Him but allows those He calls to decide on their own whether or not to accept the calling. He who rejects the calling rejects the Messiah, who is the only Way to salvation. Jesus calls in three pedagogical stages. First, He calls each disciple in person to follow Him (cf. 1:16-20; 2:14). Second, He gathers them into a group to “be with Him” (3:14). Third, He sends them out two by two to their brothers (6:6b-13). These three stages gradually prepare His disciples, resemble the healing of the blind man, and involve three transitions, (1) from an individual to a follower, (2) from a follower to a fellow, (3) from a fellow to a missionary. Jesus instructs them to never forget to bear the image of Him who has sent them, for this is the identity card of the apostolic Church. Her mission is marked by poverty, frequent failure, hiding, powerlessness and smallness (cf. Chapter 4).

He who is sent to the brothers receives the greatest gift from the Father, which is a perfect fellowship with the Son and participation in the mystery he proclaims. The Gospel is always proclaimed in poverty, for it speaks of the Cross that has saved the world. The Twelve and their successors must live the values of the Kingdom of God they are proclaiming; these values are lived by Jesus and are laid out in the parables of Chapter 4. The thought there are other means more suitable for attaining the goal is the largest temptation (Fausti 2007, 156).

In order to understand the Gospel correctly one should look at each event and statement of Jesus not in isolation but in connection with others. The words and teachings of Jesus are based on His very life and work and show His followers the requirements and benefits of living in fellowship with Him, which concerns all dimensions of life of a follower and of his community. This includes suffering, which is an integral part of Jesus' life. The passive objection of disciples that follows the second and third prediction by Jesus of His suffering and the lesson Jesus in turn gives them regarding His way are similar. When the disciples begin to show much interest in their own

personal position and stature (9:33-34; 10:35-40), Jesus admonishes them of their duty to serve (9:35; 10:41-45). He does not seek stiff, lame and lifeless disciples. He determines that the real aim of lifework can only be achieved within his community: "If one wishes to be first, he shall be the last of all and the servant of all" (9:35). This is the only proper way to personal stature and greatness (Stock 2000, 34)

The disciples are called to the highest form of Christian life, which is full fellowship with the Son, who knows the Love of the Father and is sent to all brothers. When Jesus sends the Twelve He is no longer alone but becomes the first among many brothers. He wants to be the grain that has multiplied. His first mission to Israel already is the harvest that produces seed grain for the next one, which is to increase in abundance until the end of time, when all people will have eaten of the Bread of the Son.

KEY WORDS:

Touch, light, healing, blindness, repentance, sacred space, darkness, topos, disciple, view, faith.

SEZNAM REFERENC

- Alonso, Pablo. 2011. *The Woman Who Changed Jesus: Crossing Boundaries in Mk 7,24–30*. Leuven: Peeters.
- Benedikt XVI. 2007. *Jezus iz Nazareta. Od krsta v Jordanu do spremenitve*. Ljubljana: Družina.
- Benedikt XVI. 2012. *Jezus iz Nazareta. Jezusovo otroštvo*. Ljubljana: Družina
- Black, Clifton C. 1989. *The Disciples according to Mark. Marcan Redaction in Current Debate*. (JSNT.S 27): Sheffield.
- Donahue, John R.. 2002. *Sacra pagina series. Volume 2. The gospel od Mark*. Minnesota: The liturgical press collegeville.
- Fausti, S. 2005. *Zapomni si in pripoveduj evangelij: Markova pripovedna kateheza*. Celje: Mohorjeva založba.
- Haring, Bernhard. 2001. *Svobodni v Kristusu*. Celje: Mohorjeva založba.
- Matjaž, Maksimilijan. »Učenci u Markovu evanđelju između nerazumijevanja, straha i vjere.« V: *Bogoslovska smotra* 80/4, 1015–1031.
- Matjaž, M. 2015. *Eksegeza evangelijev. »Kaj pa vi pravite, kdo sem?«* Priročnik Teof 25. Ljubljana: Teološka fakulteta.
- Matjaž, Maksimilijan. 2002. »Wegmetaphorik im Markusevangelium.« V: *BV* 62/2: 175–186.
- Stock, K. 2000. *Jezus, veselo oznanilo. Razmišljanja o Markovem evangeliju*. Maribor: Slomškova založba.
- *Sveto pismo Nova zaveza in psalmi. Jeruzalemska izdaja*. 2010. Ljubljana: Družina.
- *Sveto pismo Stare in Nove zaveze. Slovenski standardni prevod*. 1997. Ljubljana: Svetopisemska družba Slovenije.

- Riches, John K. 2005. *Conflicting mythologies. Identity formation in the Gospels of Mark and Matthew*. Edinburgh; T&T.
- Körner, Bernhard. 2014. *Orte des Glaubens – loci theologici. Studien zur theologischen Erkenntnislehre*. Würzburg: Echter.
- TYSON, Joseph B., "The Blindness of the Disciples in Mark", *JBL* 80 (1961), 261–268.
- Williams, Joel F., "Discipleship and Minor Characters in Mark's Gospel", *Bibliotheca sacra* 153 (1996) 332–343.

SPLETNI VIRI:

- Eksegeza. 2010. Kristološki pomen motiva strahu v Markovem evangeliju. V: *Bogoslovni vestnik* 60 (2000) 4: 407-425. http://www.eksegeza.net/web/images/stories/e-gradivo/bibliografija/kristoloski_pomen_motiva_strahu_v_mr-bv_2000.pdf/ (pridobljeno 5. maja 2016)
- Eksegeza. 2010. Eksegeza in teologija Nove zaveze Markov, Matejev, Lukov in Janezov evangelij (Izbrana poglavja za VSS in DP). Ljubljana: Teološka fakulteta, 2007. http://eksegeza.net/web/images/stories/e-gradivo/bibliografija/Evangeliji_SKRIPT_VSP_07.pdf (pridobljeno 5. maja 2016).

IZJAVA O AVTORSTVU

Spodaj podpisani Boštjan Gorišek, rojen _____ v kraju _____, izjavljam, da sem avtor magistrskega dela z naslovom _____.

V Ljubljani

.....